

PALOTABOZSOK KÖZSÉG TELEPÜLÉSTERVE

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

VÉGSŐ SZAKMAI VÉLEMÉNYEZÉSI SZAKASZ

2023. ÁPRILIS

TARTALOMJEGYZÉK:

1. Előzmények	3
2. Településhálózati összefüggések, térségi és települési kapcsolatok	7
3. A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések	8
4. Területrendezési követelmények	9
5. Tervi előzmények, érvényes településfejlesztési döntések és azok érvényesülése	13
6. A település demográfiai helyzete	18
7. A település humán infrastruktúrája, közszolgáltatások	19
8. A település gazdasága	20
9. Az önkormányzat gazdálkodása, településüzemeltetés	21
10. Településrendezési, településszerkezeti vizsgálat	22
11. Az épített környezet és az építészeti örökség vizsgálata	32
12. Környezetiállapot-jellemzők	38
13. A táji és természeti adottságok és örökség, jellemző tájkarakter, zöldinfrastruktúra hálózat	44
14. Közlekedés	71
15. Közművesítés, elektronikus hírközlés, csapadékvíz-gazdálkodás	73
16. Katasztrófavédelem, a területek használatát, építési tevékenységet befolyásoló vagy korlátozó tényezők	82

1. ELŐZMÉNYEK

Palotabozsok Község Önkormányzatának Képviselő-testülete 23/2020. (IX. 29.) számú határozatával a hatályos településrendezési eszközök felülvizsgálatáról döntött. Az önkormányzat a munka elkészítésével generáltervezőként cégünket bízta meg. A tervezési folyamat az előzetes tájékoztatási szakasszal elindult, azonban a településrendezési eszközök tartalmi követelményeiben és az egyeztetési eljárás menetében várható jelentős mértékű változás miatt az önkormányzat a munkafolyamatot felfüggesztette.

2021. év júliusában hatályba lépett a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021.(VII.15.) Korm.rendelet, melynek következtében az önkormányzat 2021. őszén a tervezési munkát újraindította. Mivel a tervkészítés a korábban lefolytatott előzetes véleményezés miatt megkezdettnek minősül, az új településterv véleményezése a 314/2012.(XI.8.) Korm. rendelet szerinti eljárásrenddel történik, de tartalma már az új jogszabályi környezetet veszi alapul.

A TELEPÜLÉSTERV KÉSZÍTÉSÉBEN RÉSZT VEVŐ TERVEZŐK ÉS SZAKÉRTŐK:

• Fejlesztési terv	Pap Zsuzsa (Kokas és Társa Tervező Kft.)
Éberling-Bérdi Katalin
• Településtervezés	Pap Zsuzsa (Kokas és Társa Tervező Kft.)
Éberling-Bérdi Katalin
• Táj és természeti adottságok,
zöldinfrastruktúra	Böszörményi Krisztina (Capparis Kft.)
• Közlekedés	Lovas Attila
• Víziközművek	Keresztes László (Kerterv Kft.)
• Villamos energiaellátás	Dlusztus Alajos (tervező-vállalkozó)
• Környezetvédelem	Lovasi Katalin (Productus Bt.)

A településterv készítésével párhuzamosan a település területére új örökségvédelmi hatástanulmány is készült, készítőik:

• Régészet	Dr. Szabó Máté PhD, régészeti szakértő
• Műemlékvédelem	Balog Farkas Csaba építész, műemlékvédelmi szakmérnök

A TELEPÜLÉSTERV KÉSZÍTÉSE SORÁN ALAPUL VETT FONTOSABB JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

- az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.)
- 2018. évi CXXXIX. Tv. Második rész – Országos Területrendezési Terv
- Baranya Megye Területrendezési Terve 4/2020 IV. 22.) Kgy. rendelet
- az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997.(XII.20.) Korm. rendelet (OTÉK)
- a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet
- a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény
- a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018.(IV.9.) Korm. rendelet

A TERVEZÉSI MUNKÁHOZ HASZNÁLT ALAPTÉRKÉP

A tervezési munkához használt alaptérkép az önkormányzat által megigényelt ingyenes digitális adatállomány felhasználásával készült.

ELŐZETES ADATSZOLGÁLTATÁSSAL ÉRINTETT HATÓSÁGOK:

A polgármester előzetes véleménykérő levelét a 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet 9. melléklete szerinti államigazgatási szerveknek, továbbá a Baranya Megyei Önkormányzatnak, a szomszédos települések polgármestereinek és a partnerségi rendelet szerinti partnereknek küldte meg.

A megkeresésre érkezett válaszok alapján a véleményezési eljárásban részt vevő államigazgatási és önkormányzati szervek:

1. Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság
2. BAMKH Népegészségügyi Főosztály Népegészségügyi és Járványügyi Osztály
3. BAMKH Állami Főépítész
4. BAMKH Földhivatali Főosztály Földhivatali Osztály
5. BAMKH Közlekedési, Műszaki Engedélyezési, Mérésügyi és Fogyasztóvédelmi Főosztály Bányászati Osztály
6. BFKH Országos Közúti és Hajózási Hatósági Főosztály
7. Baranya Megyei Önkormányzat
8. Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság
9. BAMKH Agrárügyi Főosztály Erdészeti és Földművelésügyi Osztály
10. HM Hatósági Főosztály
11. Baranya Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
12. Baranya Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály
13. BAMKH Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály Környezetvédelmi és Természetvédelmi Osztály
14. Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság Pécsi Hatósági Iroda
15. Országos Atomenergia Hivatal
16. BAMKH Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály Örökségvédelmi Osztály

Levélben jelezte, hogy az eljárásban nem kíván részt venni:

1. Dunaszekcső Község Önkormányzata
2. Görcsönydoboka Község Önkormányzata,
3. Somberek Község Önkormányzata
4. BFKH Népegészségügyi Főosztály Közegészségügyi Osztály 1.
5. BM Rendőr-Főkapitányság

A megkeresésre nem válaszolt, ezáltal az eljárásban nem vesz részt:

1. HM Állami Légügyi Főosztály
2. Innovációs és Technológiai Minisztérium Légiforgalmi és Repülőtéri Hatósági Főosztály
3. Innovációs és Technológiai Minisztérium Közlekedéspolitikáért Felelős Államtitkárság
4. BAMKH Közlekedési, Műszaki Engedélyezési, Mérésügyi és Fogyasztóvédelmi Főosztály Közlekedési és Útügyi Osztály
5. Véménd Község Önkormányzata
6. Szebény Község Önkormányzata

Mivel a tervezési munka felfüggesztésének ideje alatt jelentős jogszabályi változások következtek be, a polgármester az illetékes államigazgatási és önkormányzati szerveket 2022.márciusában korábbi tájékoztatójuk aktualizálására kérte.

Az újabb megkeresésre érkezett válaszok alapján a véleményezési eljárásban részt vevő államigazgatási és önkormányzati szervek:

1. Baranya Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály
2. BAMKH Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály Környezetvédelmi és Természetvédelmi Osztály
3. Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága Bányászati és Gázipari Főosztály Pécsi Bányafelügyeleti Osztály
4. BAMKH Agrárügyi Főosztály Erdészeti és Földművelésügyi Osztály
5. BAMKH Közlekedési, Műszaki Engedélyezési, Mérésügyi és Fogyasztóvédelmi Főosztály Közlekedési és Útügyi Osztály
6. BAMKH Állami Főépítési Iroda
7. BAMKH Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály Örökségvédelmi Osztály
8. BFKH Országos Közúti és Hajózási Hatósági Főosztály
9. Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság Pécsi Hatósági Iroda
10. Országos Atomenergia Hivatal
11. Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság
12. BAMKH Földhivatali Főosztály Földhivatali Osztály

Levélben jelezte, hogy az eljárásban nem kíván részt venni:

1. BFKH Népegészségügyi Főosztály Közegészségügyi Osztály 1.
2. HM Állami Légügyi Főosztály
3. Somberek Község Önkormányzata
4. BM Rendőr-Főkapitányság

TERÜLETHASZNÁLATI VÁLTOZÁSOK ÉRTELMEZÉSE A VIZSGÁLATI TERVLAPON

A megalapozó vizsgálat a 419/2021.(VII.15.) Korm.rendelet 1. melléklete szerinti tartalmi követelményeket alapul véve vizsgálati térképen (Megalapozó vizsgálat – V-1 jelű tervlap) ábrázolja

- az egyes általános használat szerinti területeket és településrészeket, infrastruktúra-elemeket,
- a fejlesztést és rendezést befolyásoló értéket, problémát, védelmet, illetve korlátozást meghatározó elemeket (probléma- és értéktérkép),
- az intézkedést, beavatkozást igénylő területek lehatárolását.

A vizsgálati térkép kiindulási alapja a hatályos településszerkezeti terv. A térkép változásként tünteti fel a jogszabályi környezet változása és az államigazgatási adatszolgáltatás miatt megváltozott területhasználatokat. Szintén változásként jelennek meg a hatályos településszerkezeti terven kijelölt, de meg nem valósult fejlesztések is.

Megváltozott jogszabályi környezet okozta változások (OTÉK fogalom meghatározás változása):

- ipari gazdasági terület helyett részben különleges, beépítésre szánt mezőgazdasági üzemi terület
- általános mezőgazdasági terület helyett részben tájgazdálkodási mezőgazdasági terület
- általános mezőgazdasági területként lehatárolt mocsarak helyett természetközeli terület
- felhagyott temető különleges, beépítésre szánt terület helyett különleges beépítésre nem szánt terület

Adatszolgáltatásából eredő változások:

- A vízgazdálkodási területeket az Országos Vízügyi Főigazgatóság adatszolgáltatása alapján határolja le a vizsgálati tervlap.
- Az erdőterületeket a Baranya Megyei Kormányhivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály Erdészeti és Földművelésügyi Osztály adatszolgáltatása alapján határolja le a vizsgálati tervlap.

Meg nem valósult fejlesztések:

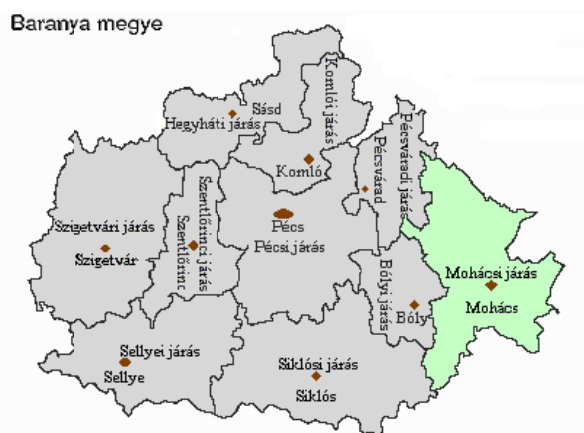
- egyéb ipari gazdasági terület
- ipari gazdasági terület
- közúti közlekedési terület - kerékpárút
- védelmi célú erdőterület
- rekreációs célú erdőterület

2. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, TÉRSÉGI ÉS TELEPÜLÉSI KAPCSOLATOK

Palotabozsok Baranya megye északkeleti harmadában, Mohácstól észak-észak-keletre, Pécsváradtól keletre található. Belterülete 166 ha, külterülete 1690 ha, a zártkert 162 ha. A szomszédos települések Dunaszekcső, Véménd, Szebény, Görcsönydoboka, Somberek. Palotabozsok a közigazgatási határán közvetlen csatlakozási lehetőséggel rendelkezik az M6 (Budapest – Pécs) autópályával. További megközelítése Pécsvárad és Mohács irányából az 5606-os jelű országos mellékúton történik.

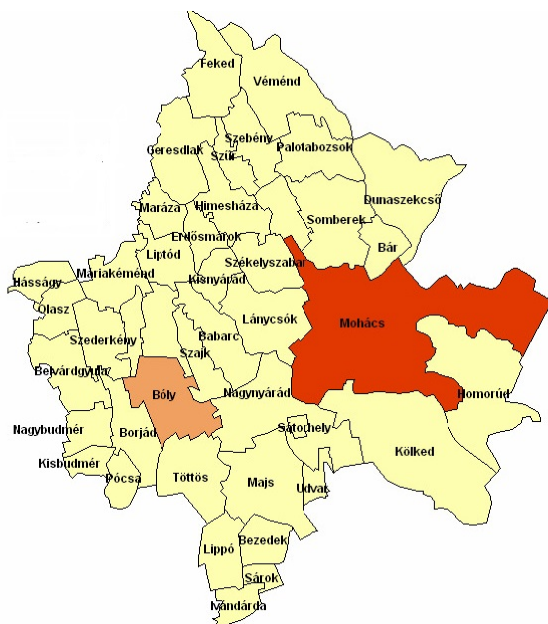
Közigazgatási szempontból Palotabozsok a Mohácsi járáshoz tartozik, a Palotabozsoki Közös Önkormányzati Hivatal székhely települése. A Közös Hivatalhoz tartozó települések Véménd, Szebény és Feked.

A Mohácsi járás földrajzi elhelyezkedése Baranya megyében

Forrás: <http://www.wikipédia.hu>

Palotabozsok térségi kapcsolatait meghatározza a két város távolsága és a település közigazgatási területén keresztülhaladó M6 autópálya, amelynek csomópontja is van Palotabozsok és Véménd közös közigazgatási határán, valamint a Pécsváradot Moháccsal összekötő 5606-os számú mellékútvonál.

Palotabozsok elhelyezkedése a Mohácsi kistérségen belül *Forrás: A mohácsi kistérség területfejlesztési programja*

3. A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK

3.1. Palotabozsok az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióban

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK) az ország társadalmi, gazdasági, valamint ágazati és területi fejlesztési szükségleteiből kiindulva egy hosszú távú jövőképet, valamint fejlesztéspolitikai célokat és elveket határoz meg és kijelöli a 2014–2020-as programozási és fejlesztési időszak nemzeti, szakpolitikai súlypontjait. Nevesítve Palotabozsok – érthető módon – nem fordul el az anyagban, az OFTK alapvetően nem települési szintű kérdésekkel foglalkozó dokumentum.

Közvetetten lehet releváns Palotabozsok számára:

- A kedvező mező-és agrárgazdálkodásban rejlő potenciál jobb kihasználása;
- A foglalkoztatottak létszámának és arányának növelése, a képzetlen vagy alacsonyan képzett munkaerő foglalkoztatásának segítése a munkaigényes mezőgazdasági kultúrák és az erre épülő feldolgozó-ipar kialakításával, fejlesztésével, a táji, környezeti szempontok figyelembevételével;
- Az építészeti értékek védelme, az épített örökség megőrzése.

3.2. Palotabozsok a Dél-dunántúli Operatív Programban

Ez a dokumentum is elég tág keretekben gondolkodik és elég általános ahhoz, hogy Palotabozsok neve konkrétan megemlítve ne szerepeljen az anyagban. A program maga kiemeli a fő- és mellékúthálózat minőségének javítását.

3.3. Palotabozsok a Baranya Megyei Területfejlesztési Konceptióban

A dokumentum Baranya megye észak-keleti területére nem fogalmaz meg konkrét célokat, jövőképet, fejlesztési irányt. Általánosságban megyeszinten tárgyalja a gazdaságfejlesztést, a feldolgozóipart és a termelést, mint erőforrást.

3.4. Palotabozsok Baranya Megye Integrált Területi programjában

A dokumentum úgy nevesíti Palotabozsokot, mint a Pécs-Mohács növekedési centrumzóna egyik érintett települését. A meglehetősen általánosan fogalmazó dokumentumba gyakorlatilag a társadalmi-gazdasági fejlesztések teljes spektruma belefér. Elsőrendű prioritásként kezeli erre a területre a helyi termelésen alapuló gazdaság megerősítését a lokális gazdasági környezet integrált fejlesztésével.

3.5. Palotabozsok Baranya Megye Területfejlesztési Program Stratégiai és Operatív Programjában

A dokumentum Baranya megye észak-keleti területére nem fogalmaz meg konkrét feladatokat, általánosságban a mezőgazdaság és az élelmiszertermelés kiemelt fontosságát nevesíti, amely erre a területre is releváns.

3.6. Palotabozsoka Mohácsi Statisztikai Kistérség Területfejlesztési Programjában (PTE TTK ROFTK)

A 2006-ban készült tanulmány nem emeli ki Palotabozsokot.

4. A TERÜLETRENDEZÉSI KÖVETELMÉNYEK

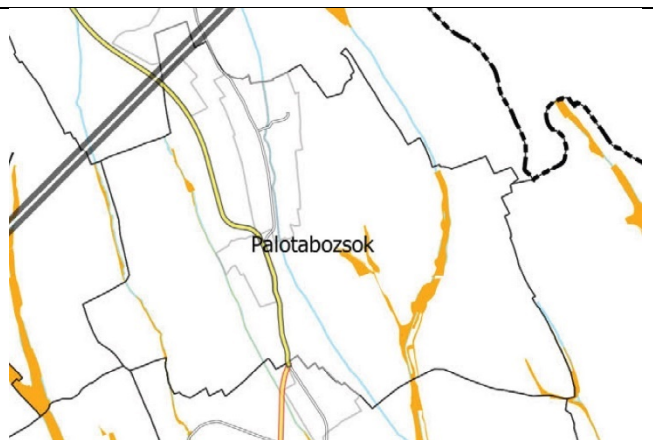
Palotabozsok Baranya Megye Területrendezési Tervében

(a Baranya Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 4/2020.(IV.22.) önkormányzati rendeletével elfogadva, továbbiakban: BmTRT)

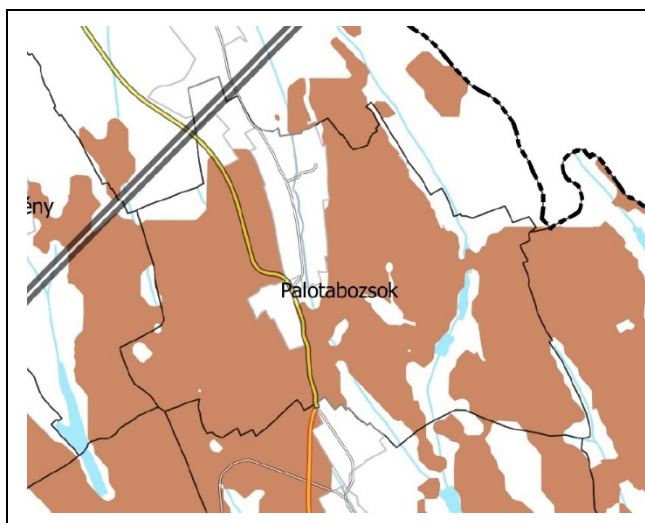
	A megye szerkezeti terve a település közigazgatási területét erdőgazdálkodási, mezőgazdasági, vízgazdálkodási és települési térség kategóriába sorolja. A közlekedési infrastruktúra hálózat a meglévő állapotot tükrözi. A felhagyott Pécs-Bátaszék vasútvonal már nem szerepel a szerkezeti terven. A települést keresztező mellékút nyomvonalának egy része a megye szerkezeti terve alapján egyben térségi kerékpárút nyomvonala is. A közmű infrastruktúra hálózat elemei közül a megye szerkezeti terve jelöli a közigazgatási területét metsző meglévő földgáz elosztó vezetéket, a település déli részén a meglévő és tervezett földgázszállító vezetéket, valamint az igazgatási területén áthaladó tervezett térségi ellátást biztosító 132 kV-os elosztó hálózat elemét. A településterv készítése során Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény (továbbiakban: MaTrT) 11.§, 12.§ és 23.§ (2) bekezdés előírásait kell figyelembe venni.
--	---

Az országos övezetek közül Palotabozsok közigazgatási területét a következő övezetek érintik:

Országos ökológiai hálózat területének övezetei

	A Véménd-Bári vízfolyás Palotabozsokot érintő szakasza mentén kialakult mocsaras területek az országos ökológiai hálózaton belüli ökológiai folyosóhoz tartoznak. A településterv készítése során az MaTrT 25.§ előírásait kell figyelembe venni.
---	---

Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete

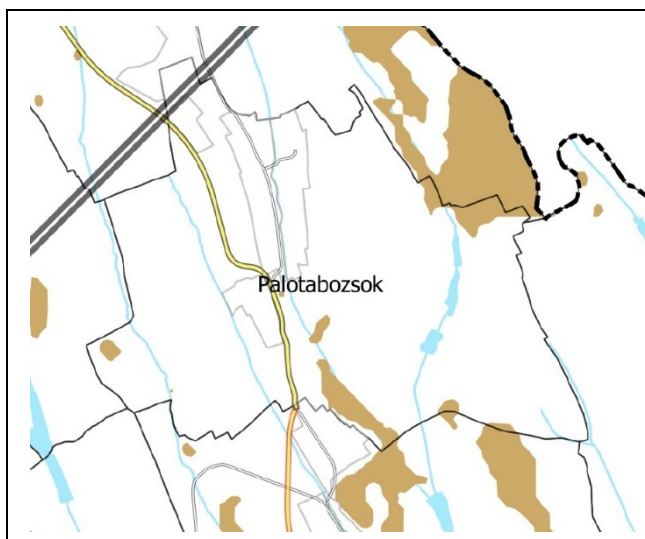
A BmTrT a közigazgatási terület jelentős részét az övezet részeként tünteti fel.

Az övezettel érintett területet jelenleg is szántóterületként művelik.

A településterven a lehatárolást a Lechner Tudásközponttól kapott adatszolgáltatás alapján pontosítani kell.

A településterv készítése során az MaTrT 28.§ előírásait kell figyelembe venni.

Jó termőhelyi adottságú szántók övezete

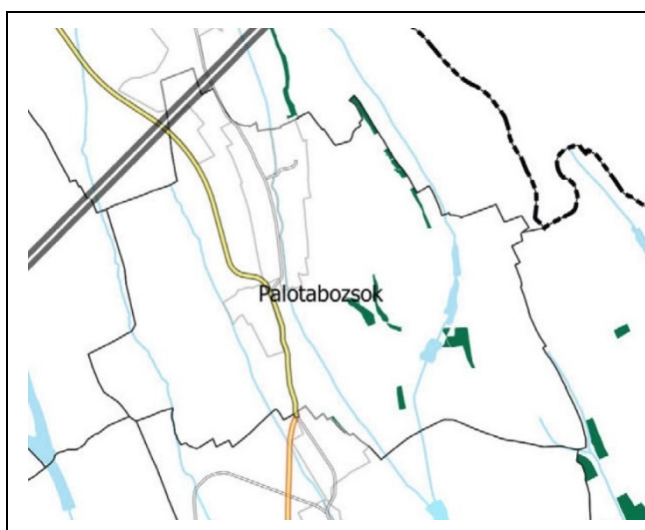

A közigazgatási terület észak-keleti, déli és délnyugati részén található a BmTrT szerinti jó termőhelyi adottságú szántó.

A településterven a lehatárolást a Lechner Tudásközponttól kapott adatszolgáltatás alapján pontosítani kell.

A településterv készítése során a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról szóló 9/2019. (VI. 14.) MVM rendelet (továbbiakban: MVM rendelet) 2.§ előírásait kell figyelembe venni.

Erdők övezete

Az erdők övezetébe az Országos Erdőállomány Adattárban szereplő erdők és az erdőgazdálkodási célokat közvetlenül szolgáló földterületek tartoznak.

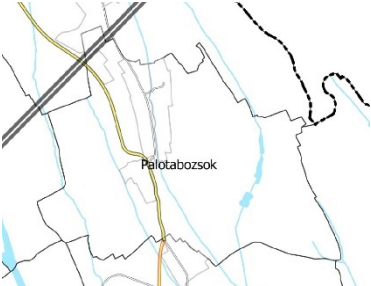
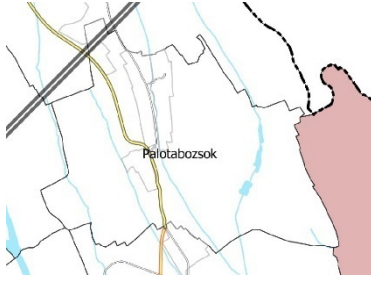
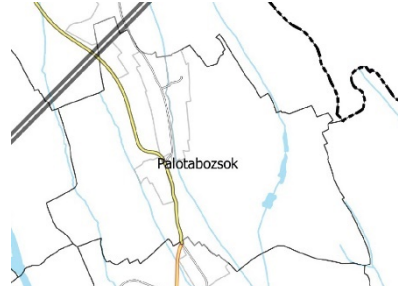
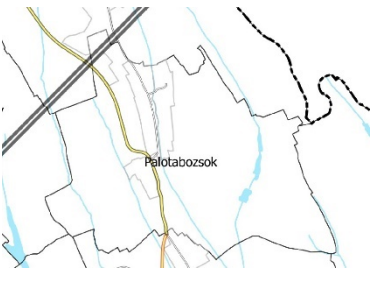
A hatályos településszerkezeti terven erdőterület kategóriába az erdő művelési ágba sorolt területek, illetve a biológiai aktivitásérték szinten tartása érdekében kijelölt erdőterületek tartoznak.

A településterv készítése során a lehatárolást az erdészeti hatóságtól kapott adatszolgáltatás alapján pontosítani kell, illetve meg kell felelni az MaTrT 29. és 30.§ előírásainak.

Erdőtelepítésre javasolt terület övezete

	A BmTrT a közigazgatási terület északi és délkeleti részének kis hányadát sorolja az övezethez. Ezek a területek jellemzően művelés alatt álló, magánkézben lévő szántóterületek. A településterv készítése során az MVM rendelet 3.§ előírásait kell figyelembe venni.
---	--

Az országos övezetek közül Palotabozsok közigazgatási területét a következő övezetek nem érintik:

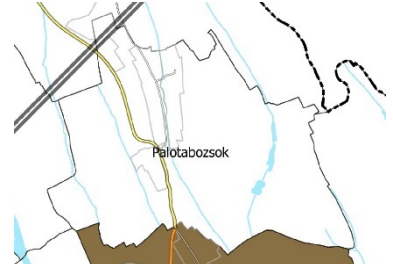
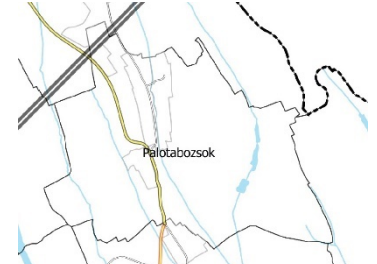
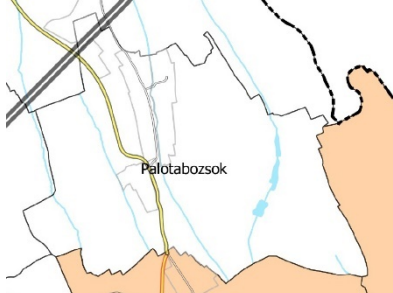
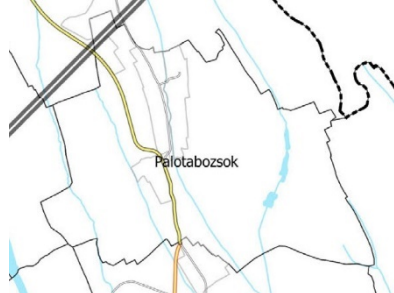
		
Tájképvédelmi terület övezete	Világörökségi és világörökségi várományos területek által érintett települések	Vízminőség védelmi terület övezete
		
Nagyvízi meder övezete	Honvédelmi és katonai célú terület övezete	

A megyei övezetek közül Palotabozsok közigazgatási területét a következő övezetek érintik:

Gazdaságfejlesztés célterületeinek övezete

	Palotabozsok Mohács térségi központtal a gazdaságfejlesztésbe bekapcsolódó terület.
---	--

A megyei övezetek közül Palotabozsok közigazgatási területét nem érinti:

		
Ásványi nyersanyagvagyon-terület övezete	Rendszeresen belvízjárta terület övezete	Földtani veszélyforrás terület övezete
		
Turizmusfejlesztés célterületeinek övezete	Építészeti örökség szempontjából kiemelten kezelendő terület övezete	Együtt tervezésre javasolt térségek övezete

5. TERVI ELŐZMÉNYEK, ÉRVÉNYES TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK ÉS AZOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

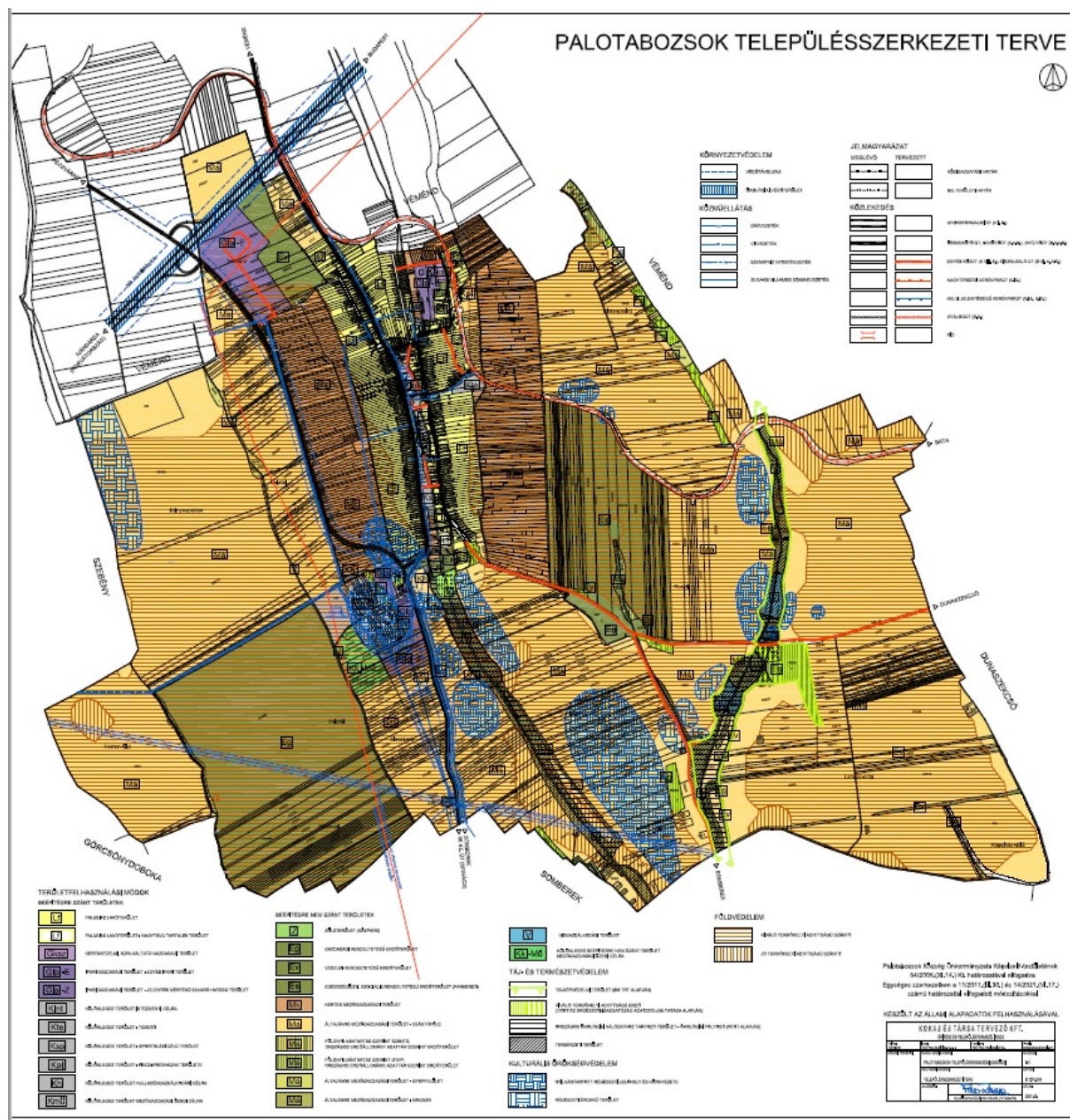
A hatályos településrendezési eszközöket és annak módosítását szakági tervezők bevonásával a Kokas és Társa Kft. készítette (településtervező: Pap Zsuzsa) 2005-ben.

- A településszerkezeti tervet a hozzá tartozó leírással együtt a képviselő-testület a 64/2005. (XI. 14.) számú határozatával fogadta el.
- Palotabozsok helyi építési szabályzatát és az ennek mellékletét képező szabályozási tervet a Képviselő-testület 10/2005. (XI. 15.) sz. rendeletével fogadta el. A HÉSZ az elfogadás óta eltelt időszakban kétszer módosult – az elfogadó rendelet száma: 6/2011. (III. 31.), valamint 3/2021. (VI. 28.).
- A község területére 2005-ben, az akkor készülő településrendezési tervvel párhuzamosan településfejlesztési koncepció készült, az anyagnak és az elfogadásnak nincs fellelhető nyoma.

Az alapterv hatályba lépése óta eltelt időszakban a településfejlesztési elképzelések zöme is változott, valamint nagymértékben módosultak a településfejlesztést és a településrendezést érintő jogszabályok. Új tartalmi követelmények, jelkulcs és eljárásrend lépett életbe, ami szükségessé tette a településrendezési eszközök felülvizsgálatát.

Fentiek miatt Palotabozsok Község Önkormányzatának Képviselő-testülete 23/2020. (IX. 29.) sz. határozatával úgy döntött, hogy elkészítteti a hatályos településrendezési eszközök felülvizsgálatát. Az önkormányzat a munka elkészítésével generáltervezőként cégünket bízta meg.

5.1. A hatályos településszerkezeti terv

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK

LAKÓTERÜLET

A településszerkezeti terv a község lakóterületeit az OTÉK szerinti „falusias lakóterület” területfelhasználási kategóriába sorolta. A lakóterület fejlesztésére nagytávú tartalék terület kijelölésével rendelkezett.

GAZDASÁGI TERÜLET

A település meglévő gazdasági területei mellett fejlesztési terület is kijelölésre került. Az autópályával határos gazdasági területen jelentkeztek beruházói igények, de egyelőre a terület hasznosítása még nem történt meg.

KÜLÖNLEGES TERÜLET

A területek kialakultak, a terv távlatában bővítésüket nem tervezték.

Különleges terület intézményi célra

A hatályos terv a településközpontban található intézményi területet sorolta ebbe a kategóriába, fejlesztési területet nem jelölt ki.

Különleges terület temetkezési célra

A hatályos terv a jelenleg is működő temető területét sorolta ebbe a kategóriába, fejlesztési területet nem jelölt ki.

Különleges terület sportolási célra

A meglévő sportpálya területe tartozik ebbe a kategóriába. Fejlesztési terület kijelölésére a sportpályától délre található kertek területét jelölte ki a hatályos terv.

Különleges terület - a préházak - pincék területe

A hatályos terv a belterületen 1 helyen jelölte ki ezt az övezetet, amelyben a kialakult pincék és az előttük található préház épületek együttese található. Fejlesztési terület kijelölésére nem került sor.

Különleges terület – hulladékgazdálkodási célra

A hatályos terv a belterületen 2 helyen jelölte ki ezt az övezetet. Az egyik a mezőgazdasági üzemi terület trágyatárolója, a másik a régi építési törmelék lerakóhely. Ez utóbbi rekultivációja megtörtént, hulladékgazdálkodási célokat nem szolgál.

Különleges terület – mezőgazdasági üzemi terület

A hatályos terv a major területén jelölte ki ezt az övezetet, amelyhez közvetlen csatlakozva jelölt ki tartalék területet is.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

KÖZLEKEDÉSI ÉS KÖZMŰTERÜLET

Közlekedési területek

A terv az úthálózat jelentős fejlesztésével számol.

Tervezett gyorsforgalmi utak:

- M6 gyorsforgalmi út (megvalósult)

Országos mellékutak:

- 5606 j. összekötő út (elkerülő szakasza megvalósult)
- 5621 j. összekötő út belterületi szakasza – Kossuth Lajos utca

Külterületi egyéb utak

- Mező- és erdőgazdasági utak
- Kiszolgáló utak

Belterületi kiszolgáló utak

- Hunyadi János utca
- Tavasz utca
- Rákóczi Ferenc utca
- Petőfi Sándor utca
- Zrínyi Miklós utca
- Árpád utca

A hatályos HÉSZ közlekedési területekről szóló táblázata

Övezeti jel	Út	Kategória		Közlekedési terület szélessége
		Jelenleg	Távlatban	
KöU-A	M6 gyorsforgalmi út		külterületi gyorsforgalmi út	tervezett (kisajátítási terv szerint)
KÖu-1	5606.sz. út új nyomvonala		külterületi mellékút összekötő út (K.V.C.)	30 m
KÖu-2	5606. sz. út új nyomvonala és a település közötti út Mohács – Somberek – Pécsvárad ö. út (5606. sz. út) jelenlegi nyomvonala	külterületi mellékút, összekötő út (K.V.C.)	külterületi mellékút, bekötőút (K.VI.C.) külterületi mellékút, bekötőút (K.VI.C.)	16 m meglévő (14-22 m)
KÖu-3	Zártkerti és mezőgazdasági utak szélesítésben	külterületi egyéb út (K.VIII.B.-D.)	külterületi egyéb út (K.VIII.B.-D.) külterületi egyéb út (K.VIII.B.-D.)	16 m meglévő (4-12 m) min. 10.
KÖu-4	Kossuth Lajos utca Új bekötőút belterületi szakasza	Belterületi mellékút, gyűjtőút (B.V.c. C.)	Belterületi mellékút, gyűjtőút (B.V.c. C.) Belterületi mellékút, gyűjtőút (B.V.c. C.)	meglévő (12 - 50 m) 16 m
KÖu-5		belterületi kiszolgálóút (B.VI.d.B.-D.)	belterületi kiszolgáló út (B.VI.d.B.-D.) belterületi kiszolgálóút (B.VI.d.B.-D.)	14-20 m meglévő (8-28 m)
KÖu-6	kerékpárutak		(K.IX) (B.IX)	6,0 m
KÖu-7	gyalogutak		(B.X.)	4,0 m

A megszüntetett vasúti pályát a szabályozási és szerkezeti terv kerékpárút nyomvonalának jelöli ki.

ZÖLDTERÜLET

Meglévő, megtartandó, javítandó zöldterületek és zöldfelületek

A település meglévő zöldterületei az alábbi köztertek:

- A volt vasútállomástól északara a sínekkel párhuzamosan található zöldterület (nem valósult meg)
- A Kossuth Lajos intézményei között található kisebb zöldfelületek

ERDŐTERÜLET

Az igazgatási területen elszórtan kisebb erőfoltok, erdősávok találhatóak.

A település területén az Országos Erdőállomány Adattár 26,3 ha erdővel borított, és 0 ha nem erdővel fedett, de az erdőtervben szereplő ún. egyéb részletként megjelölt területet tart nyilván. A nyilvántartott területekhez a település egyéb területein több erdő művelési ágba sorolt földrészlet csatlakozik. Az erdőterületek általános használatuk szerint védelmi célú (Ev) és egyéb (Ee) erdők. A kialakult erdők távlatban is megőrzendők.

MEZŐGAZDASÁGI TERÜLET

A külterület jelentős részére a mezőgazdasági tájhasználat jellemző. Itt mezőgazdasági műveléssel, szántóföldi növénykultúrák termesztésével foglalkoznak. A kiváló termőhelyi adottságoknak köszönhetően a külterületi ingatlanok döntő többsége szántó művelési ágú, csak elvétve található rét és legelő. A településszerkezeti terv területi fejlesztést nem irányozott elő.

Kertes mezőgazdasági terület

A belterülethez kelet és nyugat felől csatlakozva alakultak ki a település kertes mezőgazdasági területei, a valamikori zártkertek. Az itteni művelésre ma már a szántóföldi termesztés a jellemző.

Általános mezőgazdasági terület

A közigazgatási terület külterületi részét jellemzően nagy kiterjedésű szántók borítják. Ezek általános mezőgazdasági terület kategóriába sorolhatók. A szántók nagy része az MaTrT szerinti kiváló vagy jó termőhelyi adottságú szántóterület övezetbe tartozik.

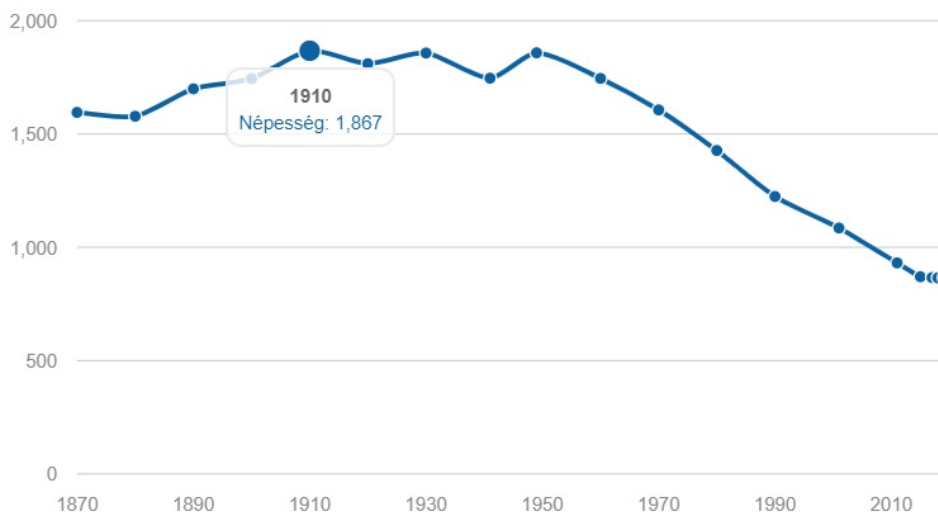
VÍZGAZDÁLKODÁSI TERÜLET

A környék felszínét észak-déli irányban kialakult völgyek szabdalják, a völgyekben patakmedrek alakultak ki. A település területét négy állandó vízfolyás is metszi, ezek közül a legjelentősebb a Véménd-Bári vízfolyás, és a beletorkolló, a falut észak-déli irányban keresztülszelő Palotabozsoki vízfolyás. A Véménd-Bári vízfolyás vízhozamára halastavak települtek. A település csapadékvizeinek befogadója a Palotabozsoki-vízfolyás, amelynek belterülettől délre eső szakaszán horgásztavat létesítettek. A település életében kisebb jelentőségű a közigazgatási terület nyugati részén húzódó Horpács-patak és Sombereki-vízfolyás.

6. A TELEPÜLÉS DEMOGRÁFIAI HELYZETE

Palotabozsok lakosságszámának alakulásáról igencsak beszédes az alábbi diagram. Látható, hogy a jelenlegi népesség töredéke az 1910-es adatnak. A német betelepítések, majd kitelepítések nagy szerepet játszottak ennek alakulásában. Jelenleg 860 fő körüli ez a szám a KSH adatai alapján.

Palotabozsok népességének alakulása 1870-től 2019 -ig (fő) [\[1\]](#) [\[2\]](#)

Forrás: <http://nepesseg.com/baranya/palotabozsok>

Palotabozsok

ALAPADATOK

Nemzetiségi név:	Boschok
KSH-kód:	10135
Jogállás:	Község
Régió:	Dél-Dunántúl
Megye:	Baranya
Járás neve (kódja):	Mohácsi (027)
Járás székhelye:	Mohács
Község önkormányzati hivatali kód:	2
Község önkormányzati hivatal székhelye:	Palotabozsok
Nemzetiségi önkormányzat:	német
Táv hírvó körzetszám:	69
Vasútállomás:	Mohács (16,7 km)

2 = közös önkormányzati hivatal fenntartó község, város önkormányzata, amely egyben a hivatal székhelye

OpenStreetMap Google Maps bing

NÉPESÉG, LAKÁSÁLLOMÁNY, TERÜLET

Időpont	Lakónépesség	Lakások száma	Terület nagyság (hektár)
2022.01.01.	857	402	2 019

Forrás: <http://ksh.hu>

7. A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA, KÖZSZOLGÁLTATÁSOK

7.1. Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)

A településen német nemzetiségi nevelésű óvoda működik. Jellemzően a helyben élő gyermekek járnak ide. Az intézmény 2 csoportszobával és tornaszobával működik. 25 gyermeket tud befogadni. Általános iskola a szomszédos Véménden és Sombereken található. A diákokat iskolabuszokkal szállítják át oda.

Középiskolába jellemzően Mohácsra, Pécsre vagy Pécsváradra járnak a diákok. Az első kettő város rendelkezik gimnáziummal és szakközépiskolával is, Pécsváradon technikum működik.

Posta működik a településen. A könyvtár a faluházban található, a Csorba Győző Megyei Könyvtár fiókkönyvtáraként működik.

A szociális ellátás helyben megoldott, a falu rendelkezik falugondnoki szolgálattal, házi gondozási lehetőséggel. A háziorvosi szolgálat megoldott, heti 4 rendeléssel. Védőnő hetente háromszor érhető el helyben. Fogorvosi rendelés a szomszédos Véménd településen érhető el legközelebb. Gyógyszertár működik a településen.

7.2. Esélyegyenlőség biztosítása

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló (2003. évi CXXV.) törvény értelmében minden települési önkormányzatnak rendelkeznie kell 5 évre szóló helyi esélyegyenlőségi programmal (HEP), amelyet két évente felül kell vizsgálni. Az esélyegyenlőségi programoknak az adott település területén élő hátrányos helyzetű csoportokra kell irányulnia.

Palotabozsok Község Helyi Esélyegyenlőségi Programja a következőket fogalmazza meg:

Palotabozsok Község Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
- a diszkriminációmentességet,
- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket.

A Központi Statisztikai Hivatal 2020. 10. 13-án kelt levele alapján Palotabozsokon nem található sem szegregátum, sem pedig szegregációval veszélyeztetett terület.

8. A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA

A település gazdasági súlya, szerepköre

Palotabozsok önkormányzati hivatali központ.

10 civil szervezet működik a településen:

- Palotabozsok Községért Alapítvány
- Palotabozsoki Darts Klub
- Palotabozsoki „Hirschberg” Vadásztársaság,
- Palotabozsoki Községi Szabadidő Sportegyesület
- Palotabozsoki Magyar Dalkör Egyesület,
- Palotabozsoki Német Nemzetiségi Egyesület
- Palotabozsoki Önkéntes Tűzoltó Egyesület
- Palotabozsoki Polgárőr Egyesület
- Palotabozsoki Zenei Egyesület
- Vasúti Múzeum Palotabozsok Hagyományőrző Egyesület

A jegyzőtől kapott adatok alapján több nagyobb gazdasági szervezet van bejegyezve a településen. Az egyéni vállalkozók viszonylag sokan vannak. Ők jellemzően szolgáltatnak, szakmunkások. A gazdasági szervezetek egy kivételével mikrovállalkozások, akikre fejlesztési beruházások nem jellemzőek. Jellemzően működésük fenntartása a céljuk, így értelemszerűen a települést érintő fejlesztési elképzeléseikről sem beszélhetünk.

A településen egy szálláshely található. Mind a külterületen, mind a belterületen a Baranyai Sárgatúra turistaútvonal keresztezi a települést. Palotabozsok számos programot rendez év közben, így több turisztikai vonzerővel is rendelkezik.

Palotabozsok és Mohács között hétköznaponként 13 autóbusz járat közlekedik. Az első 5:04-kor indul, az utolsó 21:05-kor. A menetidő 28 perc és 47 perc között van.

Pécsváradról hétköznapiakon 6 járat indul. Az első 6:00-kor, az utolsó 18:15-kor. A menetidő ezen a vonalon is hasonló.

A megyeszékhelyről naponta 15 járaton lehet elérni a települést, 5:30 és 21:15 között. A menetidő igencsak változó, tekintettel arra, hogy Mohácson, Zengővárkonyban, Himesházán, Pécsváradon vagy Fekeden kell-e átszállni a csatlakozásra. Egy közvetlen járat van Pécsről, a 15:15-ös, annak a menetideje 55 perc.

9. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS

Palotabozsok éves költségvetéssel rendelkezik, amelyet a képviselőtestület rendelettel fogad el. A rendeletek megtalálhatóak az or.njt.hu oldalon a településre keresés után.

Palotabozsok gazdálkodása stabil, a költségvetési bevételek összege az elmúlt években fedezi a kiadások összegét.

Palotabozsok nem rendelkezik elfogadott gazdasági programmal.

A helyi iparűzési adó mértéke a stabil gazdasági háttérhez mérten állandó.

A településen található intézményeket elsősorban a helyi önkormányzat tartja fenn, amely az önkormányzatok kötelezően előírt feladatait (mint közszolgáltatás, lakásgazdálkodás, közművelődés, helyi tömegközlekedés, oktatás, önkormányzat, pályázat, köztisztaság, polgármesteri hivatal, köztemető fenntartása, közigazgatás, önkormányzati igazgatás, településfejlesztés és -rendezés, kultúra) lehetőségeihez képest maradéktalanul ellátja. A polgármesteri hivatal helyben található állandó hivatali személyzettel.

Palotabozsok község területén a köztemető megfelelően működik, a ravatalozó jó állapotban van. A temető területének nagy része egyházi tulajdonban van.

A hulladékgyűjtés rendszere gyakorlatilag teljeskörűen kiépített, a kommunális hulladék mellett a szelektív hulladékgyűjtés is megoldott. A kommunális hulladékot heti rendszerességgel, a szelektív hulladékot havonta egyszer szállítja el a szolgáltató.

A település internetes weboldala kevésbé informatív, nem rendszeresen a bejegyzések, nem frissülnek a hivatkozások, a felkerült hírek évekkal ezelőttiek. Javasolt a felületet felülvizsgálni és a megfelelő működtetésről gondoskodni.

10. TELEPÜLÉSRENDEZÉSI, TELEPÜLÉSSZERKEZETI VIZSGÁLAT

10.1 Településkarakter, településszerkezet

Forrásként idézve használtuk fel Palotabozsok község 2017-ben elfogadott településképi arculati kézikönyvét (készítette dr. Kovács Péter településtervező és Fodor Éva településtervező).

Palotabozsok a Baranyai dombság északkeleti települése, Pécs és Szekszárd közötti átjáró útvonalon található a két megyeszékhelytől 35 km-re, a Baranya-Tolnai megyehatárnál. A községet különleges szépségű természeti környezet veszi körül, a Geresdi-dombság lankái meghatározó táji elemei a településnek.

Palotabozsok a történelem során több nemzedéknek adott otthont, napjainkban is sokszínű etnikai és kulturális település. A Pécs-Bátaszék vasútvonal megszüntetését követően ugyan a település hátrányosabb helyzetbe került, de az M6-os autópálya megépítésével Palotabozsok ismét kitűnő megközelítési lehetőséggel rendelkezik. A csaknem 900 lelket számláló falut tisztaság, csend és nyugalom jellemzi. Díszes homlokzatú cseréptetős parasztházak, takaros porták és rendezett utcák fogadják az ide látogatókat. A környék gazdag turisztikai látványosságokban, Palotabozsoktól nem messze fekszik Mohács, Pécsvárad, és számos túraútvonal is érinti a települést.

Palotabozsok eltérő karakterű településrészei (forrás: TAK)

LAKÓTERÜLETEK

A település lakóterületeinek morfológiáját a szalagtelkek többszáz méteren egymást követő ritmusa határozza meg. A telkek keskenyek és hosszúak, a lakóházak telekhatárra épültek az utcára merőlegesen. A telek hátsó része legtöbbször veteményes vagy gyümölcsöskert, és a hátsótelkek jelentős részén megjelenik a telken keresztben álló csűr vagy pajta épület. A háztáji gazdaságoknak köszönhetően a település teljesen önellátóan működött a XX. század közepéig.

A főútról keletre leágazó egykori dűlőút, a Rákóczi Ferenc utca képezte a település kialakulásában a löszös talaj nyújtotta előnyök játszottak szerepet, ahol a meredek út mentén kivájt részsűkben megjelentek a díszes téglarchitektúrájú pincebejáratok. Az utca végében áll az egykori vasútállomás épülete, mely helyi védettséget élvez, állapota azonban erősen leromlott.

A Kossuth Lajos utca északnyugati irányú folytatásában a Hunyadi János utca szintén a hagyományos szalagtelkes elrendezést követi. A belterület keleti részében található Zrínyi Miklós utca halmazos utcaszerkezetet mutat.

Az épületek utcára merőlegesen, északi oldalra épültek előkert nélkül az utcavonalra, nyeregvetős kialakításúak. A házak oromfala gyakran téglarchitektúrával, vagy stukkókkal díszített, egyes házakon még az építető neve, és a ház születésének évszáma is megjelenik. Gyakoriak a virág és levélmotívumok. A legkorábban épült házak tornácos kialakításúak, ahol a bejáratok az utcaszintnél magasabban kerültek kialakításra, a tornácok a homlokzati kialakítással összhangban változatos képesek mutatni. A magyar népi építészet leghatásosabb formai eleme; az udvari oldalon végigfutó pillérsoros vagy mellvédes pillérsoros tornác, mely vagy az udvar felé nyit, vagy az utca felé belső lépcsőfeljáróval, tornácajtóval vagy tornácnyílással. Átmeneti tér, mely nem csak rossz időben hasznos, hanem például a nyári tikkasztó melegben is árnyékolta a déli homlokzatokat.

Az utcai kerítések többfajta szép példáival is találkozhatunk itt, ahol elsősorban a tömör kerítések a jellemzőek. A hagyományos karakter az utcavonalas beépítések tömör, falazott kerítéseinél lelhető fel. Ezek láncszerűen kapcsolják össze az utcavonalra épület lakóházakat, ott ahol még fennmaradtak.

TELEPÜLÉSKÖZPONT

A Kossuth utca és Petőfi Sándor közötti, Palotabozsoki vízfolyás mentén kialakult terület ma a falu központja, ahol számos középület, egyházi épület és szolgáltató funkciókat ellátó építmény kapott helyet. A terület déli része zöldfelületben gazdag, közparkkal és sportterülettel ellátott.

Azon túl, hogy a funkciók a terület karakterére is rányomják a bélyegüket, ezen a belső magterületen több értékes, az átlagnál magasabb építészeti színvonalat képviselő épületet is megismerhetünk.

A településközpont legfontosabb épületei az országos védelemmel is rendelkező római katolikus templom, valamint a falu működését biztosító önkormányzati hivatal, általános iskola, óvoda, és orvosi rendelő.

GAZDASÁGI TERÜLETEK

A település déli és északi részén a településmagtól délnyugatra és északkeletre kerültek kialakításra a ma is működő növénytermesztéssel és állattenyésztéssel foglalkozó major és hordó készíttéssel foglalkozó üzemi területek. Az M6-os autópálya kiépítésével a település jelentős előnyre tett szert a megközelíthetőség szempontjából, és településrendezési terveiben további ipari területek kijelölését célozta.

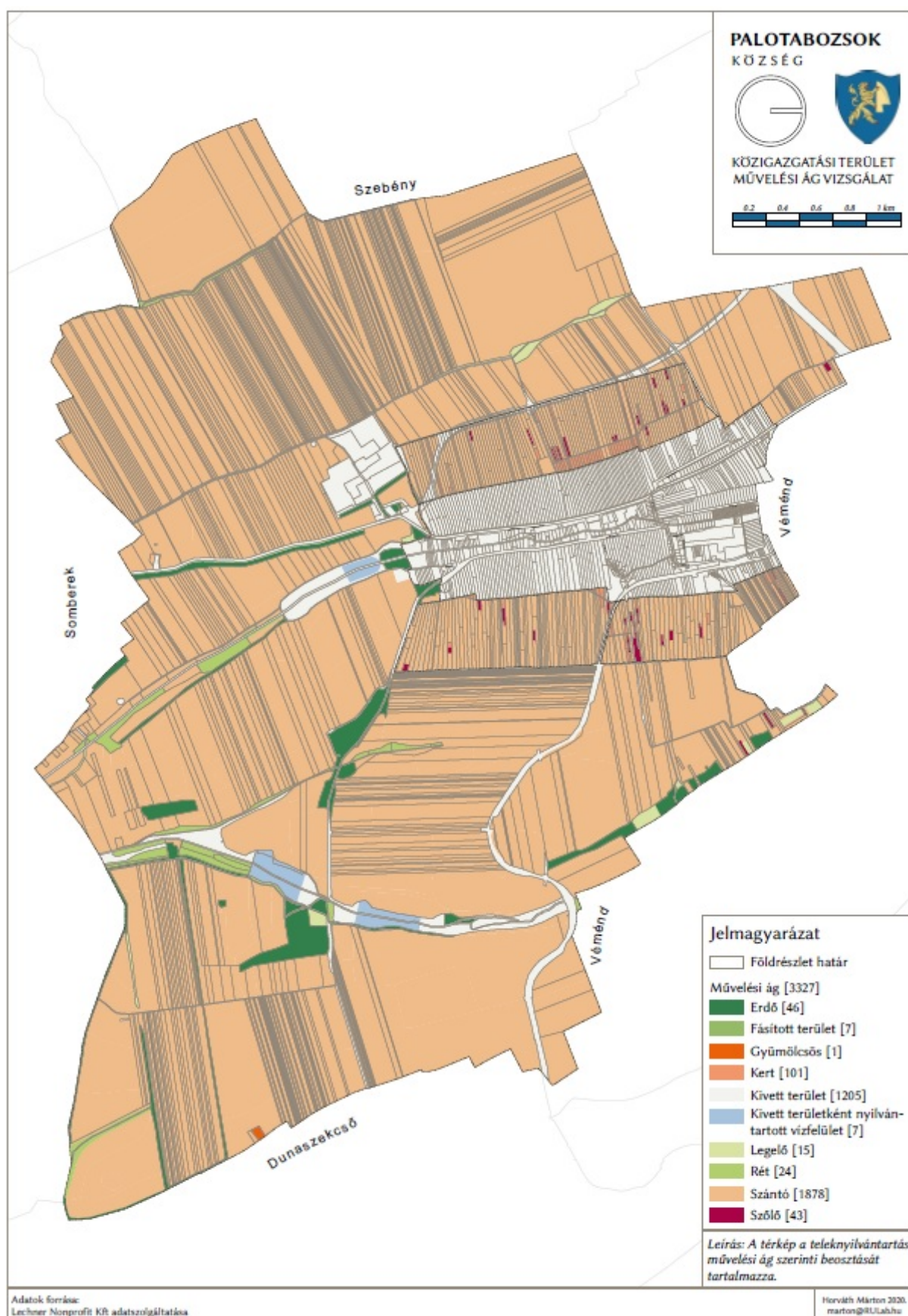
KÜLTERÜLETEK

A beépítésre nem szánt külterületek mezőgazdasági, erdő, vízgazdálkodási területeket foglalnak magukba. Általánosságban javasolt a területek beépítésre nem szánt jellegének megtartása és megóvása a különböző települési fejlesztési és rendezési dokumentumokban, az értéket képviselő épített és természeti környezet településképi jellemzőinek hosszútávú megőrzése céljából.

A külterület igen értékes táji elemei a Vémémedi patak menti erdősült területek, valamint a patak völgyében kialakult halastó és környéke. A külterületen két kápolna is található, melyek közül a Szt. Rókus kápolna országos védelemmel rendelkezik. A Szentboldogasszony kápolna egyben egy forrásnak is otthona, ahol a forrás vize a Mária-kápolna falából folyik ki. A Mária-kápolnát vagy Szentkúti-kápolnát 1892-ben emelték Szentboldogasszony tiszteletére. A kápolna tulajdonképpen az itteni Szent-kút fölé épült. A kút előzménye egy kő alól feltörő forrás volt. A helyiek szerint a csodatévő forráshoz emberemlékezet óta jártak a környékbéli betegek enyhülést keresni.

A helyi hagyomány szerint a török előtti időkben itt állott a régi Bozsok falu temploma. Lerombolása után itt a forrás közelében kőoszlopot állítottak Mária-képpel.

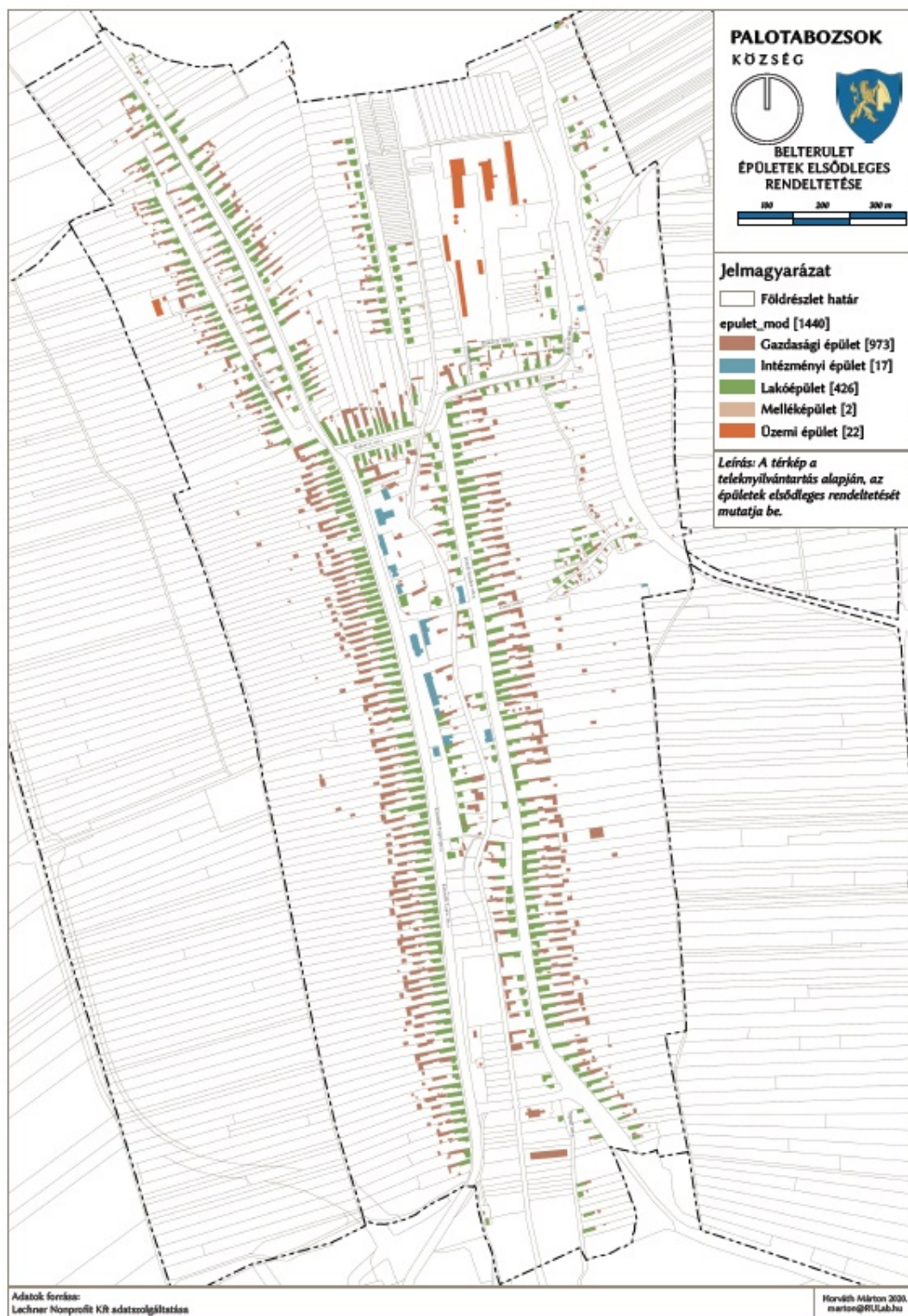
A táji elemek karakterének megőrzését elsősorban a terület-használat tartós rögzítése biztosíthatja. A területen új elektromos vagy hírközlési hálózat elhelyezése csak megfelelő körültekintéssel javasolt. A volt mezőgazdasági műveléssel vagy szőlőtermesztéssel kapcsolatos építményeknél településképi szempontból előnyös lenne, ha a helyi védelemben részesülő préházak tömege, telepítése, anyaghasználata és tetőformája köszönne vissza.

10.2 Funkció vizsgálat

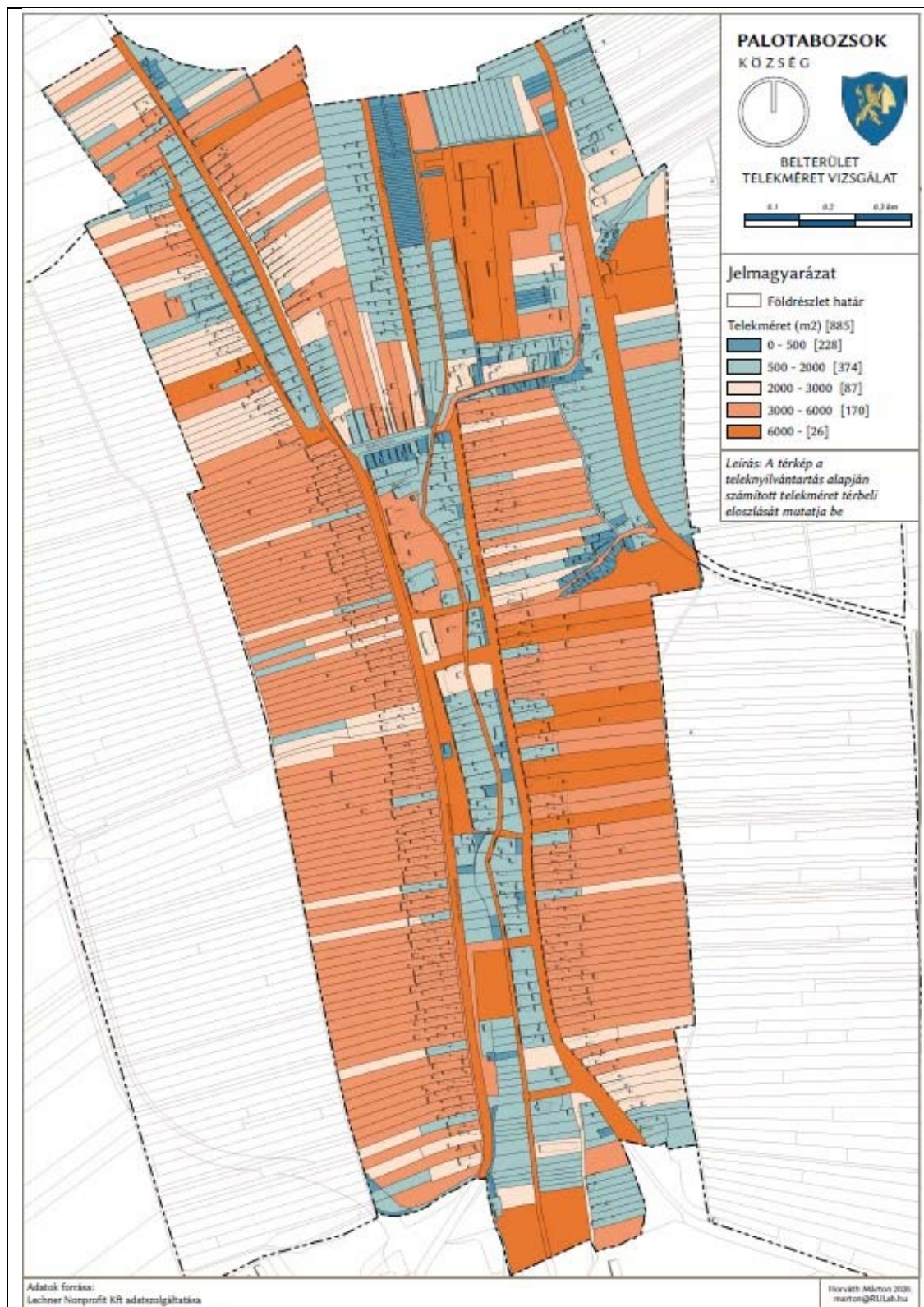
A település belterületének épületállománya döntő mértékben lakóépület, az ezekhez tartozó melléképületek (gazdasági épület, garázs) az adott ingatlanon állnak.

Az intézményi és kereskedelmi funkciók a település központjában jól körül határolható halmazban helyezkednek el.

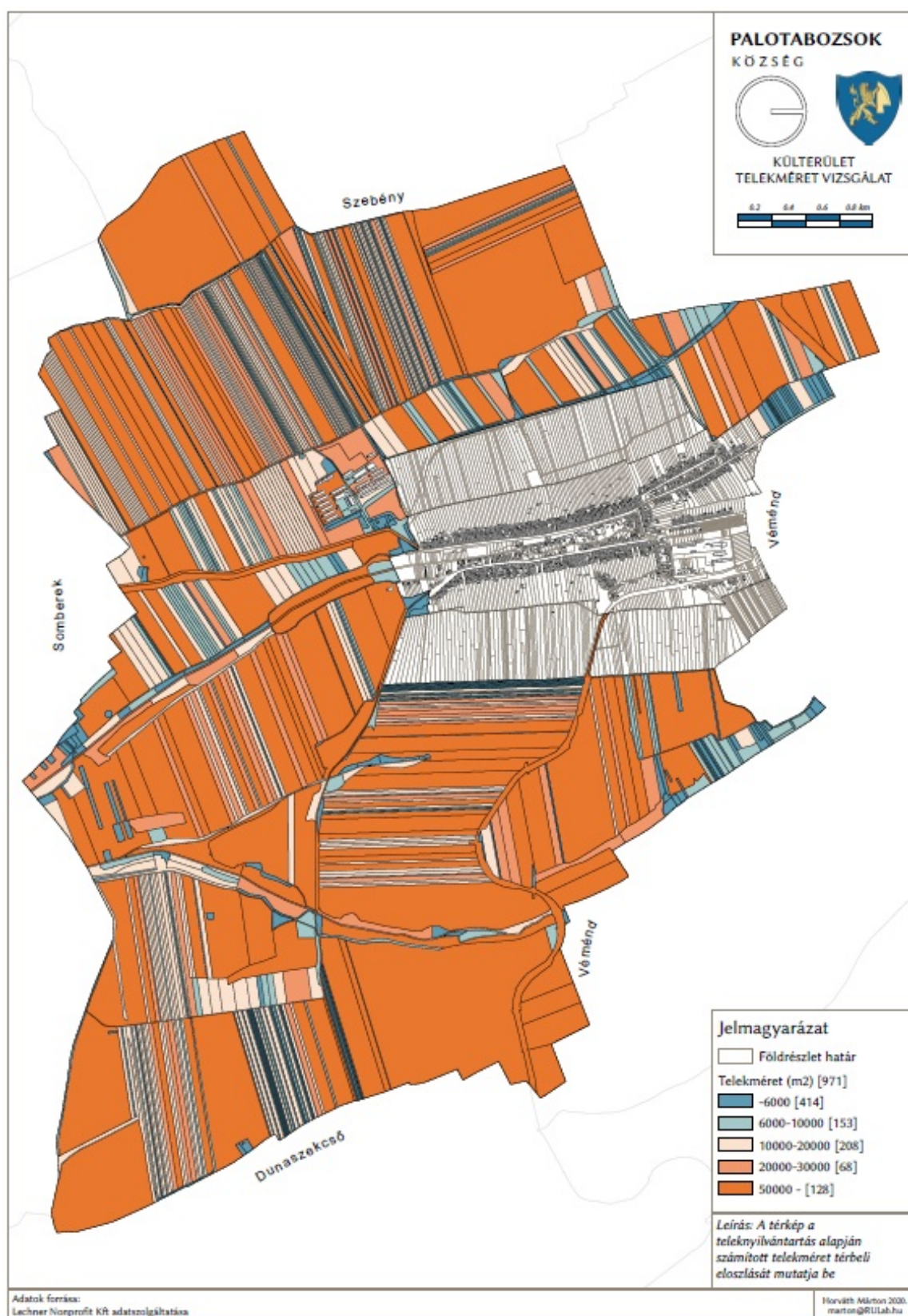

10.3 Telekstruktúra, beépítettség

A belterületen a Petőfi és a Kossuth Lajos utca domboldalra felfutó telkein jellemzően megmaradt a történetileg kialakult telekstruktúra. A patakmedret övező kisebb telkeken újabb beépítések jelentek meg.

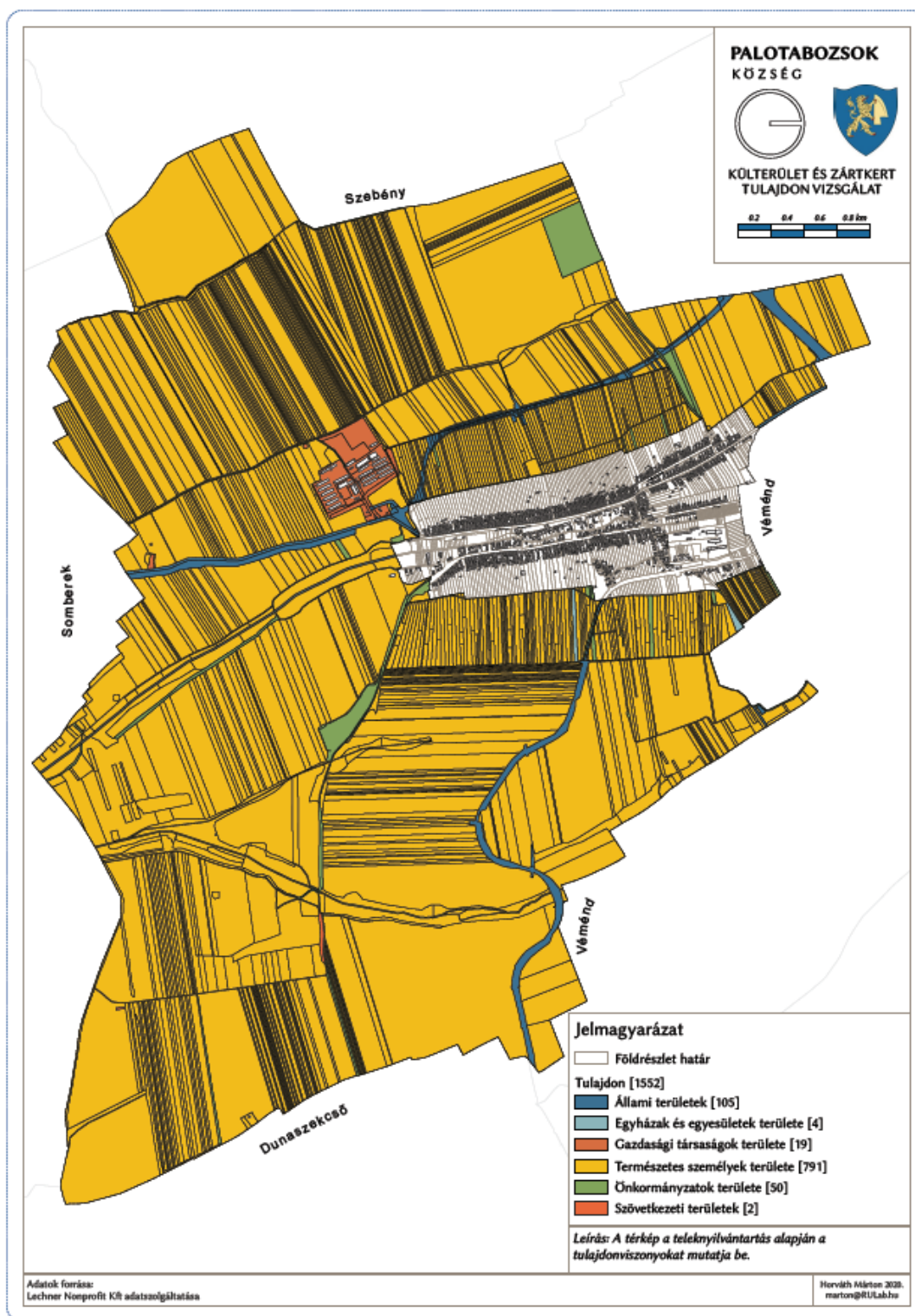
Palotabozsok telekstruktúrájára szó szerint jellemző a nadrágszj parcella kifejezés, mert nagyon gyakoriak a nagyon keskeny, de borzasztóan hosszú szántók. Mindezek ellenére az általános mezőgazdasági területen kialakult telekméret az esetek döntő többségében meghaladja az 1 ha-t, nagy részük 5 ha feletti.

A telekállomány beépítettsége teljes egészében tükrözi a teleknagyságokat is, a kisebb telkek nagyobb beépíttségűek, míg a nagyobb telkek értelemszerűen kisebb beépíttségűek. Ennek területi lehatárolása megegyezik a fenti meghatározással.

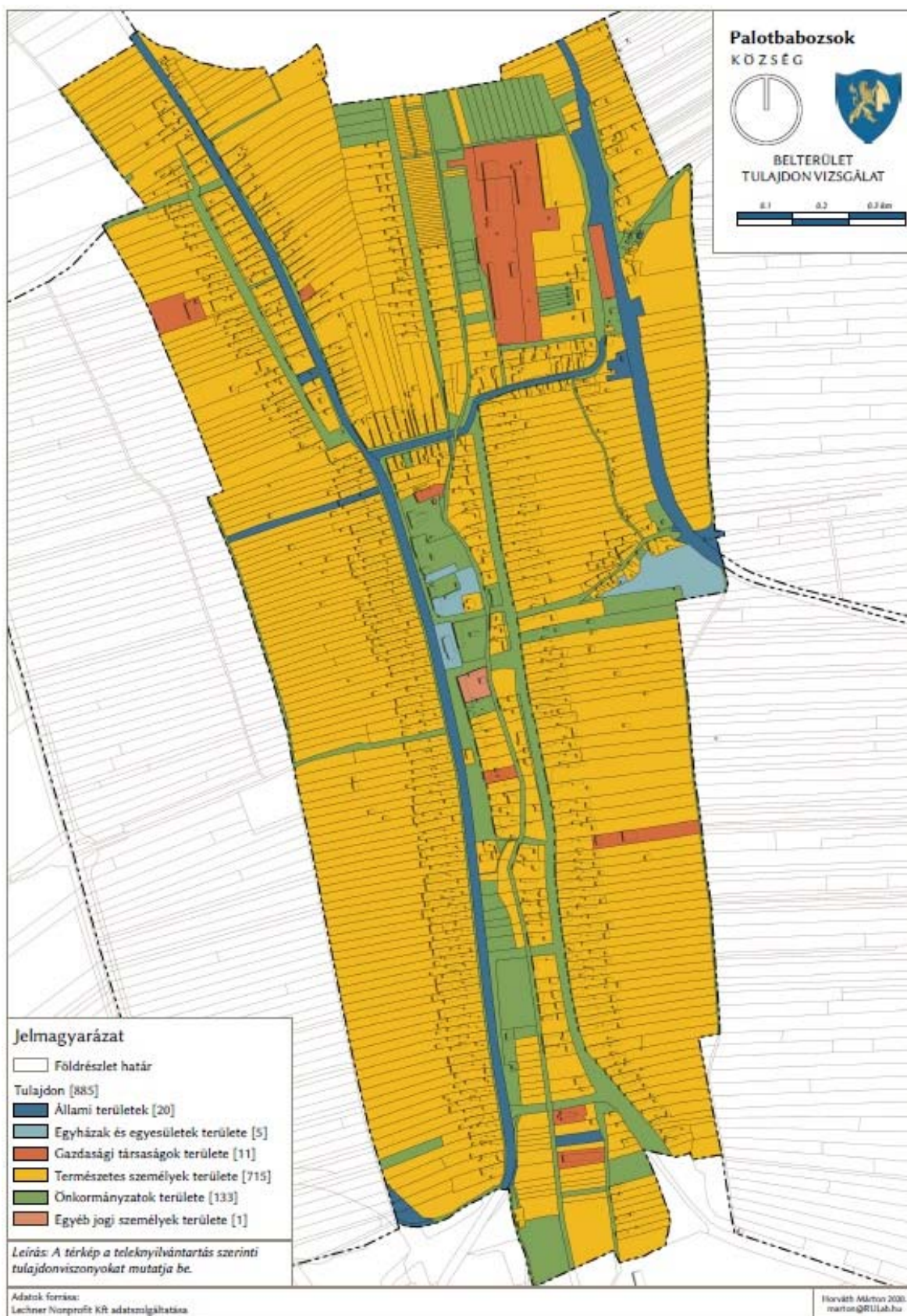
10.4 Tulajdonviszonyok

A külterületen az önkormányzat tulajdonát a földutak és néhány egyéb ingatlan képezik. A jelentős közlekedési útvonalak és a felhagyott vasút területe állami tulajdonban vannak.

A belterületi utak és árkok, illetve az intézmények telkei Palotabozsok Község Önkormányzata tulajdonában vannak. Önkormányzati tulajdon ezen felül több építési telek, a patakmeder, néhány útszakasz és egyéb közterület is.

A Magyar Állam tulajdona a mellékútvonal, a felhagyott vasútvonal, valamint néhány lakó és egyéb ingatlan.

11. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÉS AZ ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG VIZSGÁLATA

11.1 Rövid történeti áttekintés

A település története a bronzkorig – Kr. e. 3. évezred –nyúlik vissza, amelyet több szórványos lelet és hamvasztásos sír bizonyít. A falut a középkorban először az 1015. évi pécsváradi bencés apátság alapítólevele említi. A Zsigmond kori Okmánytár Bosok néven tartja számon. 1499-ben már Palutha-Bosok a neve. Ez bizonyíték lehet arra, hogy a településen palota áll ekkortájt.

A török hódoltság ideje alatt a falu elnéptelenedett. 1687-ben szabadította fel a települést a török alól Lotharingiai Károly herceg. 1694-től érkeztek rá telepések a községbe, hogy benépesítsék azt.

A német telepések Jáni Ferenc pécsváradi apát kérésére jöttek először Bozsokra, akik 1724-ben a Dunán tutajon érkeztek a dombokkal övezett, patakok szelte völgybe.

A falu fejlődését III. Károly és Mária Terézia uralkodásának köszönheti. A betelepített németajkú lakosság szorgalma, szakértelme és kitartása gyors fejlődést, gyarapodást eredményez az itt lakóknak. A mezőgazdasággal, állattartással, szőlőműveléssel foglalkozó lakosság csodálatos települést, termő határt varázsolt magának. Az akkori közigazgatás mintafalunak szánta a települést. A szép fekvésű völgy közepébe helyezte a középületeket, e köré karéjban elnyújtva egy sorba épültek a házak. A mezőgazdasági területet is egyedi módon kapták a betelepülő családok. Minden család 15 hold földet kapott a határ több részén kimérve. Így a családok nemcsak lakás, de földszomszédok is voltak. Ezért kölcsönösen egymásra utaltak otthon és a határban egyaránt. 1732-ben 120 lelkes község lakosainak száma 1776-ban 1129-re növekedett.

A községi plébánia 1773-ban épül a pécsváradi apát adományából.

1732-től működik önálló iskola Bozsokon, 1916-ban nyitotta meg kapuit a községi óvoda. Az 1839-ben pusztító pestisjárványt követően építették Szent Rókus tiszteletére a máig jó állapotban őrzött Rókus kápolnát.

A község a nevét 1903-ban változtatta meg Palotabozsokra, megkülönböztetésül az ország többi Bozsok nevű településétől. 1904 és 1911 között épült meg a Pécs-Bátaszék vasútvonala, amelynek egyik önálló állomása Palotabozsok. Sajnos, 100. „születésnapját” nem érte meg, mert 2000-től részlegesen, 2002-től végleg megszűnt a vasúti közlekedés lehetősége Pécsvarad-Bátaszék között.

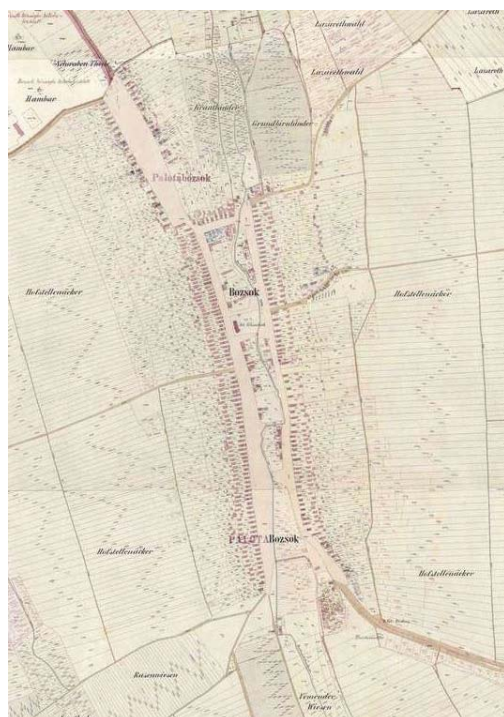
Az I. világháború a község lakói közül 81 áldozatot követel. Számukra állít emléket a ligetben levő hősi szobor. Az 1938-as összeírások szerint Palotabozsokon 1845 fő lakott: 53 magyar, 1792 német.

A II. világháborúba bevonult 250 főből 87-en estek el. 1945-ben 1323 lakosa volt a községnek, 455 magyar, 868 német.

A jelenlegi lakosság-összetétel a II. világháború után alakult ki. A német lakosság nagyobb részének „kollektív bűnösként” el kellett hagynia lakóhelyét. 113 főt „málenkij-robot”-ra küldtek, a Szovjetunióba. Helyükre a Szlovákiából elűzött felvidéki magyarok (lakosságcsere-egyezmény) és a Romániában nemkívánatos, Bácskát is megjárt, bukovinai székelyek kerültek. A kezdeti súrlódások után a 3 népcsoport példásan élt és dolgozott együtt. Megtanulták és átvették egymás szokásait, kölcsönösen tisztelik egymást, együtt ápolják a hagyományokat: értékeket őriznek és teremtenek.

11.2 A településszerkezet történeti kialakulása (forrás: TAK)

A falu ősi településszerkezete különleges a hagyományos falusi települések között, kialakulását a Palotabozsoki vízfolyás, és a mezőgazdasági tényezők határozták meg. Az észak déli irányú Kossuth utca és Petőfi utca egyidőben, és egymással párhuzamosan alakultak ki, mely utcákat a vízfolyás és a zöldfelületekben gazdag településközponti terület választja el egymástól.

11.3. Régészeti lelőhelyek

	Lelőhely neve	Azonosító	Védettség jogi jellege	Hrsz.	EOV Y	EOV X
1.	Schlossberg	25001	szakmai	076/8, 076/36, 076/37, 076/38, 076/39, 076/40, 076/41, 076/42, 076/43	618513	85321
2.	Kirchegrund	25002	szakmai	028/4	620449	84861
3.	Szarvas-hegy I-II.	25003	szakmai	050/2, 050/5, 050/6, 050/8, 050/44, 050/45, 050/46, 050/47, 050/48, 050/49, 050/50, 050/51, 050/55, 050/56, 050/57, 058, 057/5, 050/7, 057/4, 050/54, 050/53, 027, 028/3, 050/52, 050/3, 050/9	620096	84390
4.	Mieth malom	25004	szakmai	015/1, 014, 018, 015/2, 019/3, 035, 038/6, 033, 038/5, 036, 023, 015/3, 037, 013/11, 013/12, 013/13	621016	85482
5.	Hoffstellenäcker	25005	szakmai	010/8, 020/17, 03, 020/16	619906	86841
6.	Leventetér	25006	szakmai	186/1, 072/3, 185/2, 187/4, 187/5, 188/2	618622	86000
7.	Rusteracher dűlő, 502-507. sz. vasúti szegvény	25009	szakmai	010/8, 020/17, 03, 020/16, 010/11, 010/9, 010/10, 020/15	619947	86733
8.	Heilmann Sebestyén szérűskertje	25013	szakmai	442, 444/2, 444/3, 445, 452, 462, 464/5, 640, 641, 642, 643, 443	618767	86956
9.	Csendőrpihenő	25012	szakmai	252/1, 252/3, 253/2	618585	87157
10.	Rusteracher dűlő, 510-544. sz. vasúti szegvény	25010	szakmai	019/1, 020/109	620860	86452
11.	Kenderföldek	48345	szakmai	010/8, 03	619861	86942
12.	Teleltetők	48346	szakmai	019/3, 020/109, 020/107, 020/108	620828	85744
13.	Malom-hegy	48347	szakmai	013/11, 013/12, 013/13, 013/14	621205	85580
14.	Malom-kert	48349	szakmai	014, 015/2, 013/12, 013/13, 013/14	621084	85625
15.	Dorfgrund	48353	szakmai	073/8, 076/8, 073/12, 073/9, 073/11, 073/10, 073/2, 072/10, 075/2, 073/6, 073/3, 073/14, 076/36, 076/37, 076/38, 076/39, 076/40, 076/41, 076/42, 076/43, 073/18, 073/22, 073/23, 074/3, 076/34, 076/35	618409	85514
16.	Alvég	48355	szakmai	050/14, 050/15, 050/17, 050/16, 050/18, 050/19, 050/20, 050/21, 050/22, 050/23, 050/24, 060/1, 060/2, 059	619093	85505

17.	Schlossberger Heide	48362	szakmai	065, 064/40, 064/39, 066, 064/41, 064/42	618772	85418
18.	Schlossberger Gasse	48363	szakmai	062, 064/34, 064/32, 064/33	619053	84993
19.	Hirscengerger-plattze	48367	szakmai	050/47, 050/48, 050/49	620345	84789
20.	Szérüs-kertek	59392	szakmai	088/173, 088/175, 090/2, 088/119, 088/112, 088/115, 088/116, 088/172, 088/174, 088/168, 088/169, 088/170, 088/171, 1237/1, 1237/3, 1237/4, 1238/1, 1238/3, 1238/4, 1239/1, 1239/3, 1239/4, 1240/3, 1240/5, 1240/6, 1241/1, 1241/3, 1241/4, 1242/1, 1242/3, 1242/4	618022	86288
21.	Rózsa-föld 1.	68497	szakmai	079/29, 079/28, 079/30, 079/32, 079/31, 079/100, 079/99	618168	84581
22.	Rózsa-föld II.	68505	szakmai	079/68, 079/69, 079/70, 079/71, 079/72, 079/73, 079/74, 079/75, 079/76	617232	84744
23.	Vár-hegy	68575	szakmai	064/11, 064/10	619500	84279
24.	Paraszt-földek I.	68577	szakmai	080/2, 081, 080/5, 079/4, 080/13	616989	84780
25.	Paraszt-földek II.	68579	szakmai	080/13, 080/11, 080/12	616697	84825
26.	Szarvashegy 3.	75003	szakmai	046/11, 046/12, 046/13, 046/14, 046/15, 046/16, 046/17, 046/18, 046/19, 046/20	620753	84385
27.	Tsz istálló	25008	szakmai	073/8, 076/8, 073/12, 073/9, 073/11, 073/10, 073/2, 072/10, 075/2, 073/6, 073/3, 073/14, 076/36, 073/18, 073/22, 073/23, 074/3, 076/34, 076/35	618388	85565
28.	Schlossberg	25001	szakmai	076/8, 076/36, 076/37, 076/38, 076/39, 076/40, 076/41, 076/42, 076/43	618513	85321

11.4. Műemlékvédelem

Az országos védelem alatt álló műemlékek kezelését és a hozzájuk kapcsolódó munkákat, a műemléki környezetekre vonatkozó különleges szabályokat, felsőbb rendű jogszabályok szabályozzák. Ezen emlékek esetében tehát elsődleges a jogszabályokhoz való alkalmazkodás, a település anyagi források biztosításával és a lakosság, ide érkezők érzékenyítésével, a műemlékek települési programokba való integráns megjelenítésével tud tenni az épített örökség védelméért.

Palotabozsok római katolikus temploma országos védettséget élvez. 1768-1773 között épült késő barokk stílusban, fő-és mellékoltára rokokó stílusú. A nagy méretű templom az utca kiteresedésében szabadon áll, a torony alatti bejárata északra tekint. A templomot a 19. sz. második felében restaurálták, kifestették. 1938-ban a tetőt átépítették, palával fedték. Csodálatos hangon megszólaló orgonáját az egykori plébános, Bezedeki Márton építette.

A Szent Rókus-kápolnát a XVIII. század végén építették egy pestisjárvány idején, késő barokk stílusban. Az épület felújított, jó állapotú
(forrás: TAK)

	Védett örökségi érték neve	Törzsszám	Azonosító	Védettség jogi jellege	Hrsz.
1.	Rk. templom	235	1624	műemlék	249
2.	Rk. templom ex-lege műemléki környezete	235	21229	műemléki környezet	222/12, 248, 247, 250/2, 256/5, 256/1, 124, 125/1, 126, 127, 128, 129, 130
3.	Szt.Rókus-kápolna	236	1623	műemlék	959
4.	Szt.Rókus-kápolna ex-lege műemléki környezete	236	21228	műemléki környezet	023, 958/4, 958/3, 024/1, 940

11.5. Helyi védelem

A helyi védelemben részesített értékek védelméről Palotabozsok Község Önkormányzata Képviselő-testületének a településképi védelméről szóló 3/2019.(III. 14.) számú önkormányzati rendelete rendelkezik.

1. Helyi egyedi védelem alatt álló objektumok jegyzéke

cím	hrsz.	rendeltetés
Kossuth Lajos u.73.	hrsz.: 252/1	Polgármesteri Hivatal
Kossuth Lajos u.75.	hrsz.:252/1	Református templom
Kossuth Lajos u.79.	hrsz.:250/2	R.k.Plébánia
Kossuth Lajos u.15.	hrsz.:265	lakó- és gazdasági épület
Kossuth Lajos u.29.	hrsz.:272	lakó- és gazdasági épület
Kossuth Lajos u.60.	hrsz.:98	lakó- és gazdasági épület, kerítés
Kossuth Lajos u.76.	hrsz.:106	lakó- és gazdasági épület
Kossuth Lajos u.78.	hrsz.:107	lakóépület
Kossuth Lajos u.94.	hrsz.:115	lakó- és gazdasági épület, kerítés
Kossuth Lajos u.114.	hrsz.:125/1	lakó- és gazd.ép., présház, kerítés
Kossuth Lajos u.116.	hrsz.:126	lakó- és gazdasági épület, kerítés
Kossuth Lajos u.130.	hrsz.:133	lakó- és gazdasági épület
Kossuth Lajos u.142.	hrsz.:141	lakó- és gazdasági épület
Kossuth Lajos u.148.	hrsz.:144	lakó- és gazdasági épület,kerítés
Kossuth Lajos u.204.	hrsz.:172	lakó- és gazdasági épület
Petőfi Sándor u.7.	hrsz.:640	lakó- és gazdasági épület, kerítés
Petőfi Sándor u.47.	hrsz.:592	lakó- és gazd.ép., présház, kerítés
Petőfi Sándor u.69.	hrsz.:581	lakó- és gazdasági épület
Petőfi Sándor u.75.	hrsz.:578	lakóépület
Petőfi Sándor u.95.	hrsz.:567	lakóépület
Petőfi Sándor u.97.	hrsz.:566	lakóépület
Petőfi Sándor u.119.	hrsz.:555	lakó- és gazdasági épület,kerítés
Petőfi Sándor u.143.	hrsz.:542/2	lakóépület
Petőfi Sándor u.147.	hrsz.:541/1	lakóépület

Rákóczi Ferenc u.1.	hrsz.:289	lakó- és gazdasági épület
Rákóczi Ferenc u.19.	hrsz.:298/1	lakó- és gazdasági épület
Rákóczi Ferenc u.47.	hrsz.:450	lakó- és gazdasági épület,kerítés
Rákóczi Ferencu.	hrsz.:660/8	állomásépület
Rákóczi Ferenc u.48.	hrsz.:701	lakóépület (présház)
Külterület	hrsz.:029	Sarlós Boldogasszony kápolna
Kossuth Lajos utca	hrsz.:249	kőkeresztek, Szent Antal szobor
Kossuth Lajos utca	hrsz.:222/12	Szentháromság szobor, kőkereszt, hősi emlékmű
Kossuth Lajos utca	hrsz.:249	kőkeresztek
Kossuth Lajos utca	hrsz.:223/13	kőkereszt
Kossuth L. u.vége	hrsz.:201	kőkereszt
Petőfi S. u.eleje	hrsz.:464/5	kőkereszt
Petőfi S. u. 58.előtt	hrsz.:464/5	kőkereszt
Petőfi S. u.vége	hrsz.:464/4	kőkereszt
Hunyadi u.eleje	hrsz.:62/1	kőkereszt
Rákóczi F. u. 1.előtt	hrsz.:299	kőkereszt
Zrínyi utca	hrsz.:594/3	kálvária, kőkeresztek
Külterület	hrsz.:?	szoborfülke

11.6. Az épített környezet konfliktusai, problémái

Alulhasznosított barnamezős területek:

Palotabozsokon nem található alulhasznosított barnamezős terület.

Konfliktussal terhelt területek:

- Csapadékvíz elvezetési problémák a település több pontján
- A temető területe 3 telekből áll, amelyeknek tulajdonosai az egyház és az önkormányzat. A 3 telekből a déli már zártkerti ingatlan.
- A Zrínyi utcából a temetőben kialakított parkolóhoz vezető útszakasz keresztezi a volt vasútvonal telkét
- A volt vasútállomás környéke rendezetlen jogállású.
- A Rákóczi utca 41. szám alatti, 446 hrsz-ú ingatlanon számos gondozatlan pince található.
- Az Árpád utcai baromfitelep oda nem illő funkciójú.
- A Kossuth Lajos utca végén a 202-es hrsz-ú ingatlanon illegálisan felhalmozott építési törmelék található.
- A Petőfi utca 149. szám előtt jogszerűtlenül felépült tároló épület áll a közterületen.

11.7. Problématérkép, értéktérkép, beavatkozást igénylő területek

A település konfliktusos területeinek, kedvező adottságainak és beavatkozást igénylő területeinek térképi megjelenítését a „Megalapozó vizsgálat” tervlap (V-1) tartalmazza.

12. KÖRNYEZETIÁLLAPOT - JELLEMZŐK

12.1 TALAJ, FÖLDTAN

12.1.1. Általános földtani viszonyok

A település igazgatási területe alatti földtani felépítésre a laza üledékek jelentős vastagságú előfordulása jellemző. A felszínen megmutatkozó, valamint a felszínhez közeli kőzetteret alkotó rétegek a legfiatalabb – geológiai korbeosztás szerint negyedidőszakként azonosított – földtörténeti szakaszban keletkeztek. A rétegrend jellemzői alapján elsősorban a pleisztocénben, míg jóval alárendeltebben a holocén korban történt az üledékképződés. Így a mindenütt jelen lévő és változatos vastagságú – csak részlegesen konszolidálódott negyedidőszaki laza üledékek – általános jelenléte határozza meg a település mérnökgeológiai adottságait.

Az egyes rétegek úgy alkotják a negyedidőszaki takarósávot, hogy annak legjellemzőbb – egyúttal legvastagabbnak ismert – képződménye a pleisztocén korú kőzetliszt (közismertebb elnevezése: lösz). Az igazgatási terület egészén – szinte minden részletében törés nélkül – folyamatosan követhető a kőzetliszt összefüggő vagy kitartó elterjedése. Jelenléte mindenütt meghatározó annak ellenére, hogy a patakos völgyek nyomvonalában már a fiatalabb keletkezésű holocén képződmények is megjelennek közvetlenül a kőzetlisztre települve, hiszen ott annak helyi takarósávját alkotják. Az eolikus keletkezésű kőzetliszt vastagsága – a településen mélyített archív kutató fúrások alapján – az aktuális morfológiai viszonyokkal jól párhuzamosítható, hiszen a völgytalpakon mindenütt 5 m-nél, míg a dombháton akár 30 m-nél is vastagabban található. Feküje felső-pannóniai finom szemcsés (homokos, aleuritos) képződménycsoport, ám annak felszíni kibúvási a takarósáv teljes fedése és folyamatosága okán nem ismertek. A teljes lösztömeg valójában több üledékképződési szakaszt jelképez, hiszen keletkezésére jellemző fosszilis talajszintekkel tagolt. Alsó része tömöttebbnek ismert, jellemzően vályogos állapotú, míg a felső szakasza lazább településsel helyenként sávosan kissé homokos. A településen található nyitott kőzetfalak mindenütt az utolsó üledékképződési szakaszban keletkezett sávot tárják fel. Utóbbi részlete – nyílt feltárások szerint – olyan talajszinttel is tagolt, amely helyenként csak szabálytalan szalagként mutatkozik. Ezen sajátosság jelképezi, hogy a jelenlegi morfológiai helyzet kialakulása már több tízezer éve megkezdődött, vagyis a legutolsó löszhullás valójában már az akkori egyenlőtlen felszínen történt. Így érthető, hogy a mélyebben lévő vályogos lösztömeg a fedősávnál tömörebb állapotú az egykori klimatikus hatások következményeként.

Az általános építésföldtani viszonyokat figyelembe véve, a napjainkra is jellemzően szélsőségesen megismétlődő lepusztulási folyamatokat ismerve, a település belterületének kialakulása az eróziós hatások eredményeként kialakult széles patakos völgy (Palotabozsoki-vízfolyás vagy korábbi elnevezése alapján a Mill-patak) nyomvonalában tapasztalható helyi előnyök kihasználásával történhetett.

A település igazgatási területére érvényes földtani jellemzők, valamint az aktuális morfológiai viszonyok alapján megállapítható, hogy a jelenlegi felszínen – az aktuális morfológiai formák alapján – nem mutatkoznak a már meglévő és a jövőbeni épített környezet fennmaradását veszélyeztető hegységszerkezeti elemek. A földtani felvételezések során nem váltak ismertté süllyedést vagy emelkedést eredményező aktívnak minősíthető törésvonalak. A jelenlegi terepszinten nincs olyan morfológiai forma, amelynek jelenléte összefüggésbe hozható a település igazgatási területén előforduló aktív vagy akár csak inaktív hegységszerkezeti elem jelenlétével. Így az általános üledékföldtani jellemzők és a jelenlegi felszíni viszonyok alapján megalapozottan kijelenthető, hogy a település igazgatási területe tektonikai szempontok alapján nyugodtnak minősül. Jelenlegi földtani ismereteink alapján a településen földtani veszélyforrások kialakulása kizárólag a nem előre jelezhető klimatikus hatásoktól, valamint az emberi jelenlétől függhet, mivel az általános területi elterjedéssel jelen lévő pleisztocén lösz olyan gyors állapotváltozásokra hajlamos képződmény, amelynek

elterjedési területén – az eróziós folyamatok és a tartós emberi jelenlét közös eredményeként – esetlegesen tömegmozgások is kialakulhatnak.

12.1.2. Ásványi nyersanyagok

A település igazgatási területén a helyi laza üledékekhez – elsősorban a lösztömeg helyi felhasználásához – kötődően olyan anyagnyerési helyek alakultak ki a történelmi időkben, amelyeknek napjainkban nincs már valós gazdaságföldtani jelentősége, hiszen valójában csak időszakos helyi igényeket kiszolgálva kerültek kialakításra. Ennek megfelelően a település igazgatási területéhez tartozó földrészletek közül napjainkban már egyik sem szerepel az országos ásványvagyon nyilvántartásban, továbbá napjainkban is érvényes bányatelek sem került a közelmúltban kialakításra a településen. Az egykori, vagyis a történelmi időkben kialakított művelési helyszínek egy része spontán módon felszámolódott a növényzet térhódításával vagy az érintett területen a művelési ág megváltoztatásával. A helytörténeti adatok szerint az első jelentős anyagnyerési helyszín – mint egykori tégláégető – a jelenlegi belterület ÉK-i részletében alakult ki. A művelési helyszín viszont napjainkra már teljesen felszámolódott a lakóterület későbbi bővülésének eredményeként. Jóval egyértelműbb anyagnyerési helyek mutatkoznak jelenleg is a belterület déli, délkeleti szegélyén, amelyeket „Schütz” vagy „Göbl” téglagyárként is említene. Utóbbi tégláégető megszűnését a helytörténeti adatok az 1950-es évekre datálják és az egykori művelési helyszínre utalóan még napjainkban is láthatók az egykori bevágásos anyagnyerés eredményeként visszamaradt kőzetfal roncsok.

A helytörténeti adatok és a jelenlegi morfológiai jellemzők alapján a település kiépüléséhez több helyen és a visszahagyott állapotok – jelenlegi értékelése – alapján sok évtizeden keresztül végezték a lösz helyi felhasználását, hiszen az közismert alapanyagot jelentett a hagyományos vályogvetésen felül a nivósabb igényekhez is igazodó tégláégetéshez. A lösz célzatos kitermelése során közel a völgytalp szintjéről indulóan völgyoldalakat bontották meg, a gerinc – vagyis a dombhát – felé terjeszkedve. Az anyagnyerések eredményeként alakultak ki azon változó magasságú kőzetfalak, amelyek az egykori bányaudvarokat szegélyezték. Jelenleg a belterület déli pereme melletti volt Göbl-téglagyár területe a leginkább felismerhető, hiszen ott napjainkban is 4-6 m-es magasságú falrészletek is láthatók. A végső művelési helyszín határvonalán lévő területbe itt később pincéket is vájtak. Az itteni pincék jellemzően már elhanyagoltak és bélelés nélküli állapotuk eredményeként visszavonhatatlanul megkezdődött tönkremenetelük. Így a volt bányászati helyszín jelenlegi peremvonala igencsak instabil állapotú, amelyhez alkotóan hozzájárul a peremvonalat feszítő fás növényzet jelenléte.

A kitüntetettnek tekinthető helyi ásványi nyersanyag (lösz) célzatos és időszakos felhasználására utalnak még a település további pincés részletei is, hiszen azok egymástól elszigetelten, jellemzően a jelenlegi belterület peremén találhatók. Azok egy részére szintén a jelenlegi rossz állapot a jelezhető, hiszen létesítésüket nem követte olyan bélelés kialakítása, amely a vékony fedősáv jelenléte miatt, vagy a tartós használat érdekében szükséges lett volna.

12.1.3. Termőföld

Palotabozsok a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló 27/2006.(II.7.) Korm. rendelet alapján kijelölt és a nitrátérzékeny területeknek a MePAR szerinti blokkok szintjén történő közzétételéről szóló 43/2007.(VI.1.) FVM rendelet melléklete által nyilvántartott nitrátérzékeny területeket nem érint.

12.2 FELSZÍNI ÉS FELSZÍN ALATTI VIZEK

Felszíni vizek szempontjából Palotabozsok község igazgatási területe az érvényben lévő Vízyűjtő-gazdálkodási Tervek szerint a Palotabozsoki-vízfolyás, a Horpács-patak és a Véménd-Bári- vízfolyás,

a Belsőréti-patak, valamint a Csele-patak felső és a Himesházi-patak vízfolyás felszíni víztesteket érinti.

Felszín alatti vizek szempontjából az 1155/2016. (III. 31.) Korm. határozattal kihirdetett Magyarország második (felülvizsgált) vízgyűjtő-gazdálkodási terve alapján a település a Duna részvízgyűjtő, Alsó-Duna jobb part tervezési alegységen belül, Karasica-vízgyűjtő megnevezésű, dombvidékűi sekély porózus felszín alatti víztestet érinti.

A vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés során meghatározottak szerint, a felszín alatti víztest mennyiségi (a vizes és szárazföldi ökoszisztémák gyenge állapota miatt) és kémiai állapota (nitrát – NO_3 által szennyezett ivóvízbázis védőterülete miatt) egyaránt jó minősítést kapott.

A vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet 2. § 19. pontja és a VITUKI Nonprofit Kft. által kiadott lista (1991 – 1995) alapján Palotabozsok a magas talajvízállású települések közé tartozik.

A településen biztosított az egészséges vízellátás. Palotabozsok község vízellátása a Somberek - Palotabozsok kistérségi vízellátó műről biztosított.

A szennyvízcsatorna hálózat kistérségi rendszerben kiépült, Somberekkel közösen. A szennyvíztisztító telep Somberek Község külterületén, a településtől délre épült a Sombereki árok és a Véménd-Bári vízfolyás völgyében. A szennyvízhálózatra való rácsatlakozási arány javítása szükséges.

A település fejlődéséhez elengedhetetlen a szennyvízcsatornázás és -tisztítás követelményeknek megfelelő üzemeltetése.

Palotabozsok község a Véménd-Bári vízfolyás mellékágának, a Palotabozsoki-árok a vízgyűjtő területén helyezkedik el, ami a község felszíni vizeinek befogadója is. Az árok Palotabozsok belterületén megfelelő szelvénnel, de a domborzati adottságokhoz igazodva kis lejtéssel épült ki. A belterületi szakaszon az árok kezelőszávjá jelentős hosszon jelenleg nem biztosított, így az árok rendszeres évenkénti tisztítása, kaszálása és iszapolása csak nagyon nehézkesen végezhető el. Fontos lenne, hogy a rendezési tervben javasolt kezelő sáv alatti árokszakaszon, az árok megközelítését legalább a gyalogos megközelítésre alkalmassá tegyék.

Palotabozsok területét a Palotabozsoki árok 0+945-5+700 km közti szakasza érinti. Az árok a 3+500 km szelvényéig a külterületen, a Magyar Állam tulajdonában, és a Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság kezelésében van. Az érintett Palotabozsokot érintő szakasz helyrajzi száma: Palotabozsok 056.

A 3+500 km szelvénytől az árok tulajdonosa, és kezelője Palotabozsok Község Önkormányzata. Az árok a belterületi szakaszon a Rákóczi utcáig szinte csak a Petőfi utcából, a csatlakozó vízvezető árkok mentén közelíthető meg. Az árok ezen a szakaszon kis lejtésű, nagy a feliszapolódás, a meder növényzettel erősen benőtt. A Rákóczi utca és a Tavas utca kereszteződésében ez miatt többször voltak kiöntéssel járó vízkár események.

A vízvezető kapacitás lecsökkenése miatt a vízfolyás mentén a mélyebb fekvésű ingatlanoknál, a Petőfi utcában is gyakoriak a kiöntések.

Palotabozsok településre rendelkezésre áll Vízkár elhárítási terv, ami jól bemutatja az árok feliszapolódása, és a meder érdességét lényegesen megnövelő növényzet jelenlétének következményeit.

A tervben évenkénti minimum kétszeri kaszálást, és 5 évenként a meder kotrásának elvégzését javasolják.

Természetesen a parti sáv hiánya miatt ezek a tevékenységek csak rendkívül költségigényes kézi munkával végezhetőek el, amire a pénzügyi forrás biztosítása a kis költségvetéssel rendelkező Önkormányzat részére gondot okozhat.

Célszerű ezért pályázati lehetőséget keresni a Rákóczi és Tavas utcai csomópont alatti kritikus mederszakasz kis lejtésű szakaszának burkolási munkáira. A burkolat kiépítése után lényegesen lecsökkenne az árok fenntartásának költsége, megnőne a meder vízvezető képessége.

Célszerű megvizsgálni a vízfolyás Palotabozsoktól északra lévő szakaszán záportároló létesítésének a lehetőségét. Az M-6-os autópálya nyomvonala miatt erre csak Véménd Község területén van lehetőség, ezért a helyzet kezelésére szükséges a két önkormányzat együttműködése.

Vízminőség-védelmi szempontból Palotabozsok közigazgatási területe a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004.(VII.21.) Korm.rendelet „Felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területek besorolása” című 2. számú melléklete, valamint a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról szóló 27/2004.(XII.25.) KvVM rendelet melléklete alapján, Palotabozsok település közigazgatási területe a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területek közé tartozik.

A település vízbázis védőterületet nem érint.

12.3 LEVEGŐMINŐSÉG

Palotabozsok közigazgatási területe levegőminőségi állapotát jellemzően a mezőgazdasági és lakossági tevékenység, valamint a közlekedési eredetű légszennyező-anyag kibocsátás környezethasználata határozza meg. A lakossági eredetű tevékenységnél különös tekintettel a fűtés jön számításba.

A településtervezés következtében – figyelembe véve a település lakossági szokásait, tevékenységét is - várhatóan nem romlik a település levegőminőségi állapota.

A község levegőminőségét

- az egyedi fűtések,
- a közlekedés és az
- egyéb gazdasági és kisipari tevékenységek

emissziója határozza meg.

Az egyedi és lakossági fűtések energiahordozó felhasználásából keletkező emissziók a szén-, olaj- és gáztüzelésből származó átlagos légszennyezőanyag kibocsátások összehasonlításával jellemezhetők.

A területeken való beruházások során energiatakarékos műszaki megoldásokat és környezetkímélő energiahordozókat (földgáz, megújuló) kell alkalmazni az elérhető legjobb technika szintjének megfelelően.

A fajlagos értékek alapján szorgalmazni kell a megújuló energiák igénybevételét és a földgázrendszer fenntartását. Az energia árak növekedése miatt jellemzően ismételten a vegyes tüzelés került előtérbe, amely nagyobb porterhelést eredményez.

A település levegőminőségi állapotára a közlekedésből származó légszennyezőanyag-kibocsátás is hatást gyakorol.

A közlekedés légszennyezőanyag kibocsátása az utak mellett elhelyezkedő területeken észlelhető légszennyezőanyag-terhelés.

A közlekedési eredetű légszennyezés a településen áthaladó 5606-os sz. Közlekedési út térségében meghatározó. Jelenleg nem tapasztalható a közlekedési eredetű légszennyező anyagok jelentősebb zavaró hatása, azonban a forgalom növekedése indokolja a település közlekedési útjainak korszerűsítését.

A lakott terület nyugati oldalán halad az 5606 jelű, Somberek - Pécsvárad összekötő út. Átlagos napi forgalma 2123 egységjármű. Pécsvárad felől természeti szépségekben gazdag, ámbár veszélyes

kanyarokkal és terepalakulatokkal tarkított útvonal vezet Palotabozsokig. Dél felé tartó szakasza nyugodtabb terepen halad és Somberek után Mohácsnál végződik.

Közlekedési eredetű légszennyezés a településen haladó, és a belső közlekedést biztosító út térségében jellemző, amely zömében a helyi lakosság közlekedéséből származik.

A település kellően átszellőzött.

A légszennyezőanyag-terhelés csökkentése érdekében meg kell oldani az eddig még szilárd burkolattal el nem látott utak por-mentesítését, csapadékos időjárásban a sárfelhordások megszüntetését, az útpadkák rendezését.

A 64 jelű Pécs – Bátaszék vasút teljes hosszában megszűnt a személyforgalom, Pécsvárad és Bátaszék között pedig mindenféle forgalom. A vágányok egy részét elbontották, de több szakaszon még megmaradt. Azok a terepviszonyok, amelyek a vasúti és közúti motoros gépjárművek közlekedésére kedvezőtlenek, a szabadidős kerékpározás számára kifejezetten kedvezőek.

Az egyéb gazdasági és kisipari tevékenységek során a diffúz jellegű kibocsátások okozhatnak zavaró hatást (por, bűz). A településen jelenleg nem folytatnak olyan jelentős légszennyező hatású tevékenységeket, amelyek jelentős határérték túllépést eredményeznek. Az állattartás volumenének jelentős csökkenésére tekintettel nem tapasztalható jelentős bűzterhelés. A nagyobb volumenű állattartó létesítményeknél időszakosan (baromfi állománycsere és a létesítmények takarítása, trágya szállítás és a rendkívüli események) jelentkezik nem kívánatos bűzterhelés.

A vonatkozó jogszabályok betartásával, elsősorban a "jó mezőgazdasági gyakorlat" szabályairól szóló előírások megkövetésével és betartásával hosszú távon elkerülhetők a bűzpanaszok.

12.4 HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

A település a Mecsek-Dráva Regionális Programhoz csatlakozott, megoldott a települési hulladékok elszállítása. A közszolgáltatás keretében a Dél-Kom Dél-Dunántúli Szolgáltató Nonprofit Szolgáltató Kft. végzi a hulladékok elszállítását. Biztosított a házhoz menő szállítással a hulladékok szelektív gyűjtése („kék és barna kukák”) és elszállítása.

12.5 ZAJ ÉS REZGÉS

A környezeti zajforrások közül – a zajforrások jellegének megfelelően – a következők vizsgálata szükséges:

- közlekedési jellegű zajforrások,
- ipari (mezőgazdasági) jellegű zajforrások,
- egyéb jellegű zajforrások (kereskedelmi-, vendéglátó-, kulturális- és sport-létesítmények zajforrásai).

A **közlekedési eredetű** zajforrások közül a **közúti közlekedésből** eredő zajkibocsátás terheli elsősorban a települési környezetet.

Zajterhelés a közlekedési utak mellett elhelyezkedő területeken észlelhető.

A **közlekedési eredetű** zajforrások közül a **közúti közlekedésből** eredő zajkibocsátás terheli elsősorban a települési környezetet.

Palotabozsok település közigazgatási területe az 5606-os számú országos összekötőút mentén észak-dél irányban húzódva helyezkedik el. A település közúthálózatának gerincét az 5606 számú összekötő út jelenti, melynek belterületi szakasza a Kossuth L. utca. A település főbb lakóútjai: Petőfi S., Hunyadi J., Rákóczi F., Tavasz utcák.

Mind az összekötő út, mind a lakóutak melletti területek funkciója falusias beépítésű lakóterület.

A lakott terület nyugati oldalán halad az 5606 jelű, Somberek - Pécsvárad összekötő út. Átlagos napi forgalma 2123 egységjármű. Pécsvárad felől természeti szépségekben gazdag, ámbár veszélyes kanyarokkal és terepalakulatokkal tarkított útvonal vezet Palotabozsokig. Dél felé menő szakasza nyugodtabb terepen halad és Somberek után Mohácsnál végződik.

Palotabozsok régi útja ma is a település tengelye.

A 64 jelű Pécs – Bátaszék vasút teljes hosszában megszűnt a személyforgalom, Pécsvárad és Bátaszék között pedig mindenféle forgalom. A vágányok egy részét elbontották, de több szakaszon még megmaradt. Azok a terepviszonyok, amelyek a vasúti és közúti motoros gépjárművek közlekedésére kedvezőtlenek, a szabadidős kerékpározás számára kifejezetten kedvezőek.

Közlekedési eredetű zajterhelés a településen haladó, és a belső közlekedést biztosító út térségében jellemző, amely zömében a helyi lakosság közlekedéséből származik. Jelenleg belterületen nem tapasztalható a közlekedési eredetű zaj-terheltség jelentősebb zavaró hatása.

Az **ipari jellegű** zajforrások terhelő hatása kisebb területet érint, hatása azonban koncentráltabban jelentkezhet.

A község belterületén jelentős zajforrást üzemeltető telephely nem működik. A zajterhelési határértékek teljesülését a telepengedélyezés során ellenőrzik.

Az **egyéb jellegű zajforrások** közé tartoznak a szórakoztatóipari, illetve vendéglátó létesítmények (italboltok, büfék), ezek működési jellegükből adódóan közvetlen környezetüket terhelhetik. A lakossági zavarást általában a hangosító berendezések okozzák, panaszra adhatnak okot.

A jogszabály értelmében a szórakoztatóipari létesítmények, illetve hangosító berendezések is üzemi létesítménynek minősülnek, ezért a környezetükben is gondoskodni kell a zajterhelési határértékek betartásáról.

Összefoglalóan megállapítható, hogy Palotabozsok Község zajhelyzete kedvező.

13. A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK ÉS ÖRÖKSÉG, JELLEMZŐ TÁJKARAKTER, ZÖLDINFRASTRUKTÚRA HÁLÓZAT

13.1 A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

Táji besorolás

Nagytáj: Dunántúli-dombság
Középtáj: Mecsek és Tolna–Baranyai-dombvidék
Kistáj: Dél-Baranyai-dombság

Természeti adottságok

Palotabozsok területének domborzati viszonyai

Palotabozsok nagyobbik része völgyközi hátakra tagolt eróziós-deráziós dombvidék. Dombjai északnyugati-délkeleti irányban nyúlnak el. A **Dél-Baranyai-dombságon** belül az arra jellemző átlagos morfológiai viszonyokhoz képest kevésbé változatos felszíni formák, lejtési és kitettségi viszonyok jellemzik. Legkiemelkedőbb pontjai nem érik el a tengerszint feletti 200 méter magasságot. A határ legalacsonyabb pontja a település déli határában a Palotabozsoki-vízfolyás völgyében 115 m tszf.

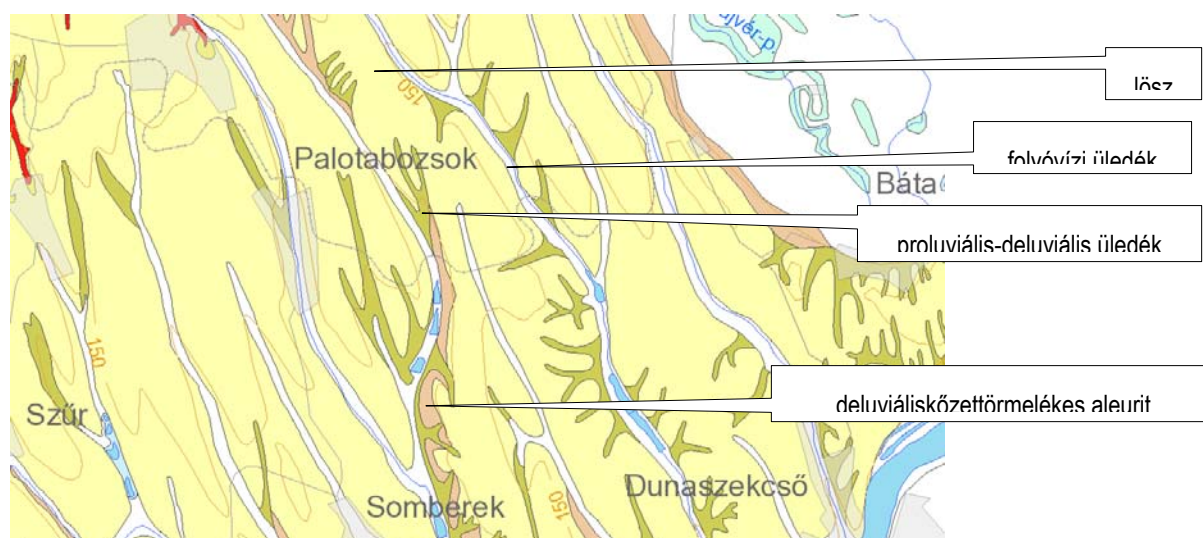
Palotabozsok településen az alábbi vízfolyások találhatók:

- Horpács-patak a nyugati településhatáron
- Palotabozsoki-vízfolyás
- Véménd-Bári-vízfolyás
- Sombereki-vízfolyás

Éghajlata mérsékelten meleg, mérsékelten száraz, a nyár mérsékelten forró, a tél viszonylag enyhe. Az évi középhőmérséklet 10,0 - 10,5 C° körül alakul. A fagymentes napok száma több mint 200. A

sugárzási adottságok kedvezőek, hőigényes növények termesztésére kiválóak. A dombvidék változatos felszíne, a talajfelszín rendkívül változó kitettsége - a reliefenergia - gazdag és változatos mikroklima térségek kialakulását idézi elő. Völgyhálózata DDK felé nyitott, így sok a kedvező expozíciójú terület, mélyebb völgyei azonban fagyzugosak és ködösek. A megye kevésbé csapadékos területéhez tartozik, az évi csapadékátlag 620 - 650 mm közötti. A leggyakoribb szélirány az ÉNy-i.

Növényföldrajzilag az Alföld része, a kistáj a Pécsi flórajárásba (Sopianicum) tartozik. Potenciális erdőtársulásai a gyertyános kocsányos tölgyesek, az ezüsthársas gyertyános tölgyesek és a tölgy-kőris-szil ligeterdők. Az ember tevékenysége - földfoglalások, új területek igénybevétele, rétek felszántása, szántóföldi növénytermesztés, szőlő- és gyümölcsstermesztés, erdőfelújítások, nagyban megváltoztatta a terület ökológiai viszonyait, amely a természetes vegetáció átalakulásához vagy eltűnéséhez, a flóra elszegényedéséhez vezetett. Az eredeti növényzet visszaszorulásával csökkent a vizsgált terület fajgazdagsága. A tájban idegen fajok jelentek meg. A természetsterű társulások kis területre szorultak vissza, de szerencsésen a vízfolyások mentén, összefüggő, folyószerű területen. Ennek köszönhetően, a szántók és a tájidegen erdők magas aránya ellenére is, e völgyekben járva nagy, összefüggő természetközeli területek találhatók. A mezőgazdasági területhasználat legelterjedtebb kultúrái a búza, az őszi árpa, és a kukorica.

Palotabozsok környékének földtani térképe (Forrás: MBFSZ)

Tájhasználat, tájszerkezet

Palotabozsok a Palotabozsoki-vízfolyást kísérő dombvidékre települt. Dombjai hosszan nyúlnak el ÉK-DNY-irányban. Ugyanezt az irányt követi a településszerkezet is a dombhátra és a dombok oldalába épült házaival.

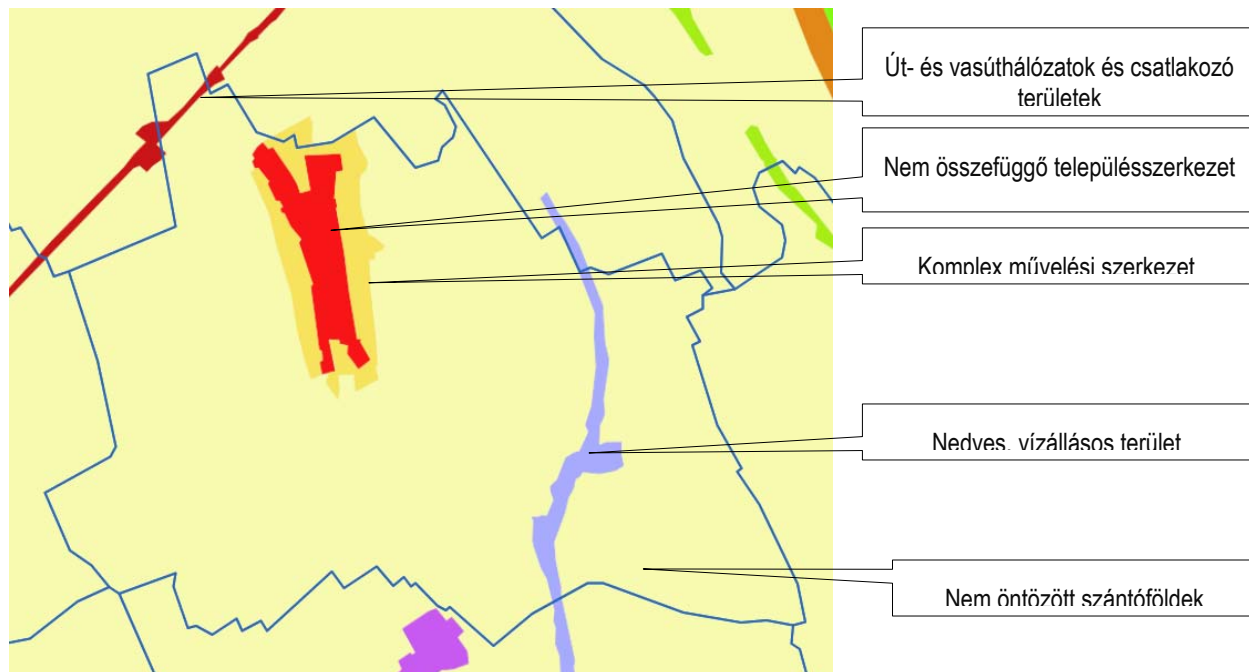
A falu népe kezdetben feltehetően mezőgazdasággal és állattartással foglalkozott, később ez bővült a gyümölcs és szőlőtermesztéssel. A patakok vize több malmot hajtott, és számottevő iparos is dolgozott itt.

A táj alakulását alapvetően a termelési viszonyok határozták meg évszázadokon keresztül. A településen a jellemző tájhasználat a mezőgazdálkodás. Termőhelyi adottságai következtében elsődlegesen mezőgazdasági település, ezek és a vízfolyások domborzat által meghatározott váltakozása meghatározza a tájképi adottságait. A mélyen fekvő, vízparti területek érzékenysége, terhelhetősége természetvédelmi, tájképvédelmi, vízvédelmi szempontból eltér a hagyományos mezőgazdasági tájhasználatától.

A vasút inkább csak megközelítette, az M6-as autópálya megépülésével Palotabozsok is könnyen elérhető településsé vált.

A táj működéséről sok információt nyerhetünk abból, hogy a táj milyen vizuálisan elkülöníthető egységek mozaikjából épül fel. A táj külső megjelenése nem tökéletes leképezése a táj funkcionális működésének, de számos lényeges tájműködési kérdésre – például tájérzékenység, antropogén

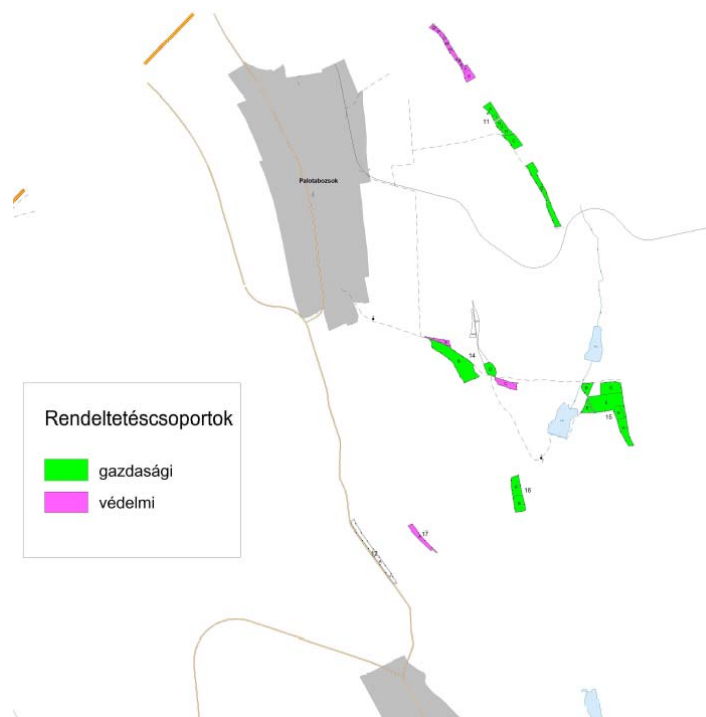
átalakítottság mértéke, stb. – megfelelő biztonsággal lehet következtetni. A település tájszerkezetét az elsősorban a domborzati és borítottsági viszonyokból fakadó tájhasználatok és a vonalas szerkezeti elemek határozzák meg. A különböző tájhasználatok alakítják ki a település külterületének tájmintázatát, azaz a tájat felépítő természetes, és ember által kialakított tájfoltok tájgeometriai megjelenését. Ennek vizsgálatához a homogének tekinthető alapegységeket az alábbi ábrán mutatjuk be.

Corine felszínborítási kategóriák Palotabozsok területén (Forrás: TeIR)

Az erdőtlenség alacsony, a település közigazgatási területén az Országos Erdőállomány Adattár mindössze 26,33 ha erdővel borított területet tart nyilván, ami a település területének mintegy 1,3%-a. Az erdőterületek elsődleges rendeltetés szerinti megoszlása a következő:

- védelmi: 4,52 ha
- gazdasági: 21,81 ha
- közjóléti: 0 ha

Az erdők rendeltetés szerinti eloszlása az erdészeti Adatszolgáltatás alapján (rózsaszín: védelmi, zöld: gazdasági).

A korábbi földtani és ásványi nyersanyag kutatások eredményei alapján összeállításra került Állami Ásványi Nyersanyag és Geotermikus Energiavagyon Nyilvántartásban olyan helyszín nem szerepel, amely Palotabozsok község igazgatási területéhez tartozik és ásványvagyon gazdálkodási övezetbe sorolandó.

A táj jelenlegi szerkezetének és további fejlődésének legmeghatározóbb vonalas elemei:

- az északnyugat-délkelet irányú vízfolyások
- Az M6-os Palotabozsoktól északra
- Somberek-Véméndősszekötő út
- Felhagyott vasútvonal
- Villamosenergia-átviteli hálózat

13.2 TÁJTÖRTÉNETI VIZSGÁLAT

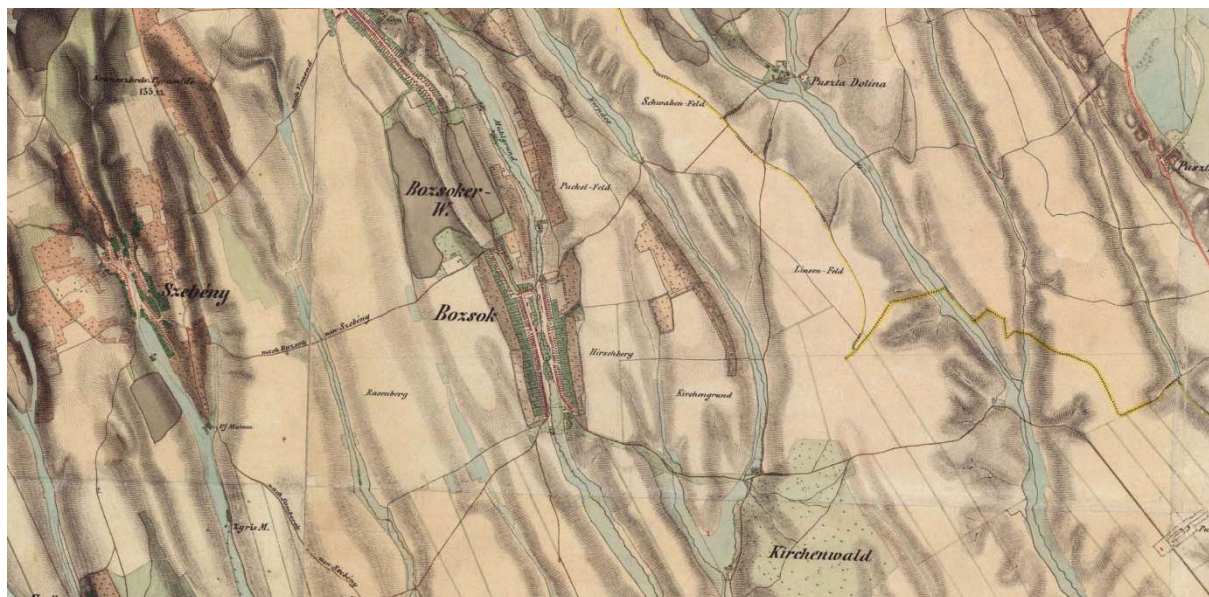
Számos régészeti ásatás bizonyítja, hogy Palotabozsok területe és közvetlen környéke már az őskorban is lakott volt. Ezt tanúsítják a területén talált leletek, melyek a péceli kultúra, a mészbetétes edények népének és a rómaiaknak itteni megtelepedéséről vallanak. A falut a középkorban először az 1015. évi pécsváradi bencés apátság alapítólevele említi. A Zsigmond kori Okmánytár Bosok néven tartja számon. 1499-ben már Palutha-Bosok a neve. A török hódoltság ideje alatt a falu elnéptelenedik. 1687-ben szabadítja fel a települést a török alól Lotharingiai Károly herceg. 1711-ben szerbek telepedtek a faluba, Melléjük 1724-től németeket telepítettek. A szerb lakosság 1733-tól kezdett innen kivándorolni. Magyarok már a múlt század első felében megjelentek a faluban, de csak 1860 után emelkedett számuk 100 fölé. A mezőgazdasággal, állattartással, szőlőműveléssel foglalkozó lakosság csodálatos települést, termő határt varázsolt magának. A mezőgazdasági területet is egyedi módon kapják a betelepülő családok. Minden család 15 hold földet kap a határ több részén kimérve. Így a családok nemcsak lakás, de földszomszédok is. Ezért kölcsönösen egymásra utaltak otthon és a határban egyaránt. Az 1839-ben pusztító pestisjárványt követően építik Szent Rókus tiszteletére a máig jó állapotban őrzött Rókus kápolnát.

Palotabozsok tájszerkezete az első katonai felmérés idején: ekkor még gyümölcsösök szegélyezték a belterületet, voltak kisebb szőlő- és erdőterületek

A község a nevét 1903-ban változtatja meg Palotabozsokra, megkülönböztetésül az ország többi Bozsok nevű településétől. 1904 és 1911 között épül meg a Pécs-Bátaszék vasútvonal, amelynek egyik önálló állomása Palotabozsok. 2000-től részlegesen, 2002-től végleg megszűnik a vasúti közlekedés lehetősége Pécsvárad-Bátaszék között. Az I. világháború a község lakói közül 81 áldozatot követel. Számukra állít emléket a ligetben levő hősi szobor. A II. világháborúba bevonult 250 főből 87-en esnek el. A jelenlegi lakosság-összetétel a II. világháború után alakul ki. Az 1945-ben

betelepült magyarok közül a székelyek Bukovinából (Hadikfalva, Istensegits), a felvidékiek Nagypeszek, Újbars, Marosfalva községekből érkeztek.

Palotabozsok tájhasználatai a második katonai felmérés idején.

Palotabozsok tájhasználatai az 1941-es katonai felmérés idején: kiépült a vasút, eltűntek a szőlők.

13.3 TÁJHASZNÁLAT ÉRTÉKELÉSE

A tájhasználat (tájhasznosítás) a tájpotenciál társadalmi célú igénybevétele (MSZ-20370:2003). A tájhasznosítás és a természeti értékek felhasználása során meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, továbbá gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és a jellegét meghatározó természeti értékek, természeti rendszerek és az egyedi tájértékek fennmaradásáról (1996. LIII. tv. 6§).

Az egyes területek tájhasználataira az OTÉK szerinti területfelhasználási egység és a művelési ág mellett a felszínborítás térképe szolgáltat adatokat. A felszínborítás térkép a tájszerkezet feltárás alapvető eszköze, a földfelszín borításának térképe. A felszínborítás térkép a tájléptékű és az e feletti hierarchiaszinteken alkalmazható alapadatbázis, amely a felszíni térszerkezet és az ökológiai hálózat nagyléptékű áttekintését teszi lehetővé. Felszínborítási információinak részletessége alapján

alkalmazása jó alapot ad tájelemzési és tervezési feladatok ellátására. A Palotabozsok területére vonatkozó Corine-térkép és ennek adatai a korábbi fejezetben található. A felszínborítási adatok meglehetősen jó korrelációt mutatnak a domborzati tájtipusok és az előbb ismertetett tájhasználati egységekkel.

Tájváltozási tendenciák:

- Vonalas közlekedési infrastruktúra-elemek létesítése, felújítása, bővítése, megszűnése
- Szárazodás
- Intenzív mezőgazdasági használat

Tájjelleg (tájkarakter) a természeti és antropogén tájalkotó elemek elkülöníthető, felismerhető, konzisztens rendszeréből, sajátos együtteseiből kialakult jellemzők összessége, amely a tájakat egyedivé, megkülönböztethetővé teszi. Palotabozsok belterületének tagolása, kapcsolatai a Baranyai-dombság többi településének irányába harmonikus, uralkodóan mezőgazdasági jellegű képet mutatnak.

13.4 A TÁJ TERHELHETŐSÉGE

A táj terhelhetőségét az adottságnak tekinthető természeti tényezők és az azon kialakult tájhasználat módja határozza meg. Amennyiben a használat nem felel meg az adottságoknak, tájhasználati konfliktusok keletkeznek. A tájrészletek stabilitása pedig a táj terhelésétől, érzékenységtől, regenerálódó képességétől és a tájgondozástól függ. A terhelhetőség továbbá nagyban függ a felszínborítás természetességétől, amely az egyes tájtipusokon belül is különböző lehet. A táj terhelhetősége szempontjából Palotabozsok területét az eltérő természeti adottságok az ökológiai, természetvédelmi érzékenység és a hagyományos tájhasználat alapján a következő tájtipusokra oszthatjuk fel:

- Lakó és települési táj
- Természeti táj (patak-menti területek)
- Mezőgazdasági táj

A lakó és települési táj védelme elsősorban az épített környezet, az örökségvédelem és a kilátásvédelem keretében valósítható meg.

A természeti táj típusa a településtől délre, a patakok mentén található, jellemzően vízjárta területek. A település közigazgatási területén észak-déli irányban keresztül húzódó patak völgyek a tájszerkezet jelentős elemei. A vizes és az erdőterületek és az azokhoz szervesen kapcsolódó természetközeli élőhelyek meghatározóan ökológiai folyosóként az ökológiai hálózat kiemelt jelentőségű részei. Ezek a területek jelentős tájpotenciállal rendelkeznek, az ökológiai rendszer elemei teszik változatosabbá a település meghatározóan mezőgazdasági tájhasználatát.

Horgásztó a patak völgyben (Kép: Hauszmann vendégház)

A hagyományosan árutermelő gazdálkodást szolgáló mezőgazdasági táj a település meghatározó része. A mezőgazdasági táj elválaszthatatlan a településektől, hiszen a települések fejlődésében, a mezőgazdaságnak meghatározó szerepe volt. Ma már a foglalkoztatásban az egyes gazdasági ágazatok fontosságában a mezőgazdaság háttérbe szorult ugyan, de a táj fenntartása szempontjából, továbbá a tájhasználatban meghatározó aránya miatt jelentősége távlatban is jelentős marad. A térségben a mezőgazdálkodás hagyományosan erős jelenléttel bír, hosszú távú fennmaradása biztosítottnak tekinthető. A mezőgazdasági táj területeinek terhelhetőségében a termőföld védelmének prioritását kell érvényesíteni.

A falu tájképe a temetőből

Enyhén hullámos felszínű mezőgazdasági tájtypus Palotabozsoktól északnyugatra

13.5 VÉDETT, VÉDENDŐ TÁJ-, TERMÉSZETI ÉRTÉKEK, TERÜLETEK

Tájképvédelmi területek

Ide tartoznak a természeti vagy kulturális örökség adottságai alapján a kilátás-rálátás szempontjából védendő tájképpel, illetve tájképi elemmel rendelkező területek. Palotabozsokon tájképvédelmi szempontból kiemelt terület nem található.

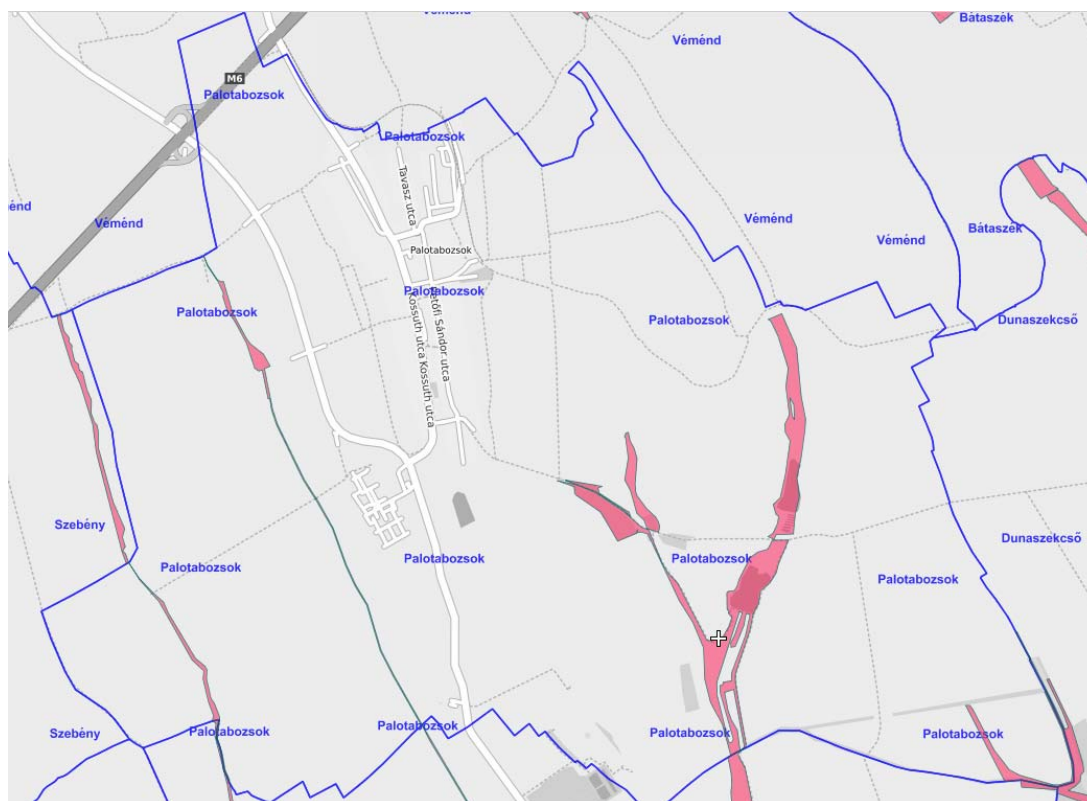
Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, elemek

A természetvédelem alatt álló területek adatait az alábbi táblázatban foglaltuk össze:

Név	Vonatkozó jogszabály
Ökológiai hálózat	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről (53. §), 2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről (25. 26. és 27. §-ok)
Egyedi tájértékek	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről 6. § (3) (4) és (5)

A természeti és táji örökség keretében védelem alatt álló területek:

- Az ökológiai hálózat ökológiai folyosó besorolású területeit a vízfolyások menti területek alkotják.

Országos Ökológiai Hálózat (aktuális munkaállomány)

- magterület övezete
- ökológiai folyosó övezete
- pufferterület övezete

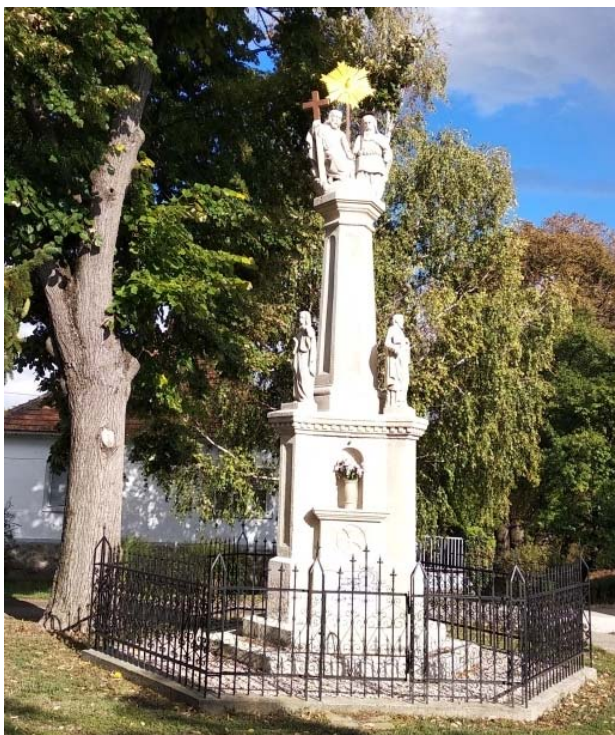
- A Tvt szerint ex lege védelem szempontjából forrásnak számít a felszín alatti víz természetes felszínre bukkanása, ha vízhozama tartósan meghaladja az 5 liter/percet, akkor is, ha időszakosan elapad (Tvt. 23§). Ide tartozhat a Sarlós Boldogasszony kápolna melletti forrás, vízhozamát azonban nem ismerjük.
- A tájak karakterének fontos összetevői az egyedi tájértékek. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 6. § (3) (4) és (5) bekezdése értelmében egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző olyan természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van. Ezeknek az értékeknek gyakran „csak” a helyi közösségek számára van jelentősége, mint például a népi vallásosság táji megjelenéseként egy-egy keresztnek, vagy a korábbi tájhasználat emlékeként egy pincének. Sok esetben viszont jelentőségük a helyi szinten messze túlmutat. Az egyedi tájértékek megállapítása és nyilvántartásba vétele a nemzeti park-igazgatóságok feladata. Az egyedi tájértékek típusait és fajtáit az MSZ 20381:2009 sz. Természetvédelem. Egyedi tájértékek katasztrozése c. szabvány határozza meg. A településen számos tájértéket találunk, amelynek egy része országos vagy helyi védelem alatt álló építészeti érték is. Az OKIR-ban részletesebb ismertetés nélkül negyvenegy tájérték szerepel, ezek nagy része épület vagy épületrészlet. A DDNPI-s

adatszolgáltatásban azonban nem kaptunk az egyedi tájértékekre vonatkozó adatokat, ezért az OKIR-os listát tájékoztató jellegűnek tekintettük, és csak a helyi védelem alatt nem álló, valóban táji léptékű épületeket vettük át. Az egyedi tájértékek (nem teljes) listája saját adatgyűjtésünk alapján az alábbi:

Szám	Név	Típus	Helyi védelem, OKIR
T1	Sarlós Boldogasszony kápolna, szentkút és kereszt együttese	kápolna, kereszt, kút	HV, OKIR
T2	Szentháromság-szobor	Szentek szobra	HV, OKIR
T3	I. és II. világháborús áldozatok emlékműve (Cser Károly 1933)	Emlékmű	HV, OKIR
T4	Kitelepítettek emlékműve (Kamerer Erwin 2006.)	Emlékmű	OKIR
T5	Iskolakerti kereszt	Feszület	HV, OKIR
T6	Templom kereszt (Kaitz-Auth)		HV, OKIR
T7	Krebszt-kereszt		HV, OKIR
T8	Szent Antal szobor	Szentek szobra	HV, OKIR
T9	Vadgesztenye-fasor(Aesculushippocastanum)	Fasor	OKIR
T10	Kálvária és temetői kereszték	Kálvária, feszület	
T11	Víztorony		OKIR
T12	Volt vasútállomás (Vasúti Múzeum)		OKIR
T13	Petőfi és Rákóczi utca sarkán levő kereszt	Feszület	HV, OKIR
T14	Petőfi utca közepén levő kereszt idős eperfával (Morus alba)	Feszület, idős fa	HV, OKIR
T15	Sportpálya melletti kereszt	Feszület	HV, OKIR
T16	Petőfi utca déli végén levő kereszt	Feszület	HV, OKIR
T17	Rákóczi és Kossuth utca sarkán levő Krebszt-kereszt	Feszület	HV, OKIR
T18	Hunyadi János utca északi végén levő kereszt	Feszület	HV, OKIR
T19	Török-kereszt és kilátás	Feszület	HV, OKIR
T20	Kossuth Lajos utca déli végén levő kereszt	Feszület	HV, OKIR
T21	Szent Rókus kápolna	Kápolna	MJ, OKIR
T22	Zsidótemető	Temető	
T23	Képoszlop (Szent István)	Képoszlop	OKIR
T24	Képoszlop	Képoszlop	OKIR

T1 Sarlós Boldogasszony kápolnája, szentkút és kereszt: A Mária-kápolnát vagy Szentkúti-kápolnát 1892-ben emelték Sarlós Boldogasszony tiszteletére. A helyiek szerint a csodatévő forráshoz emberemlékezet óta jártak a környékeliek betegségükben enyhülést keresni.

T2 Szentháromság-szobor

T3 I. és II. világháborús áldozatok emlékműve: a parkban az 1914-1918-ban elesett 81 bozsoki lakos emlékére egy-egy fát is ültettek.

T4 Kitelepítettek emlékműve

T5 Iskolakerti kereszt

T6 Templom kereszt (Kaitz-Auth)

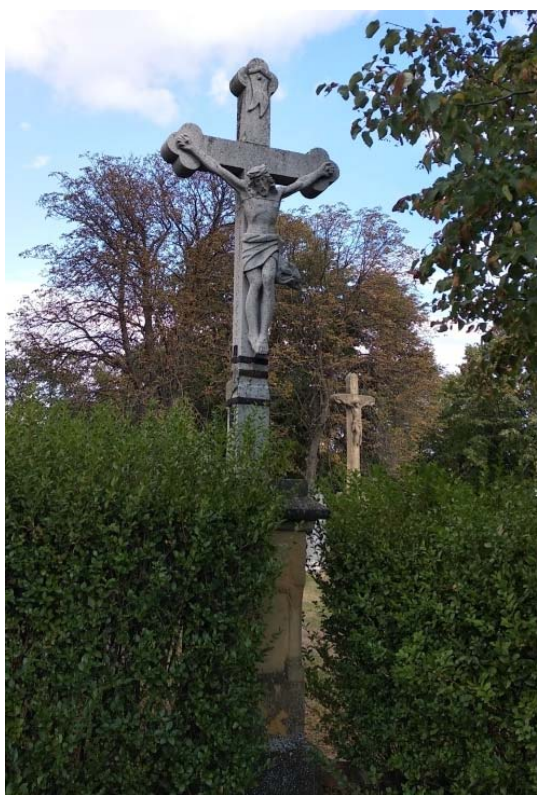
T7 Krebszt-kereszt

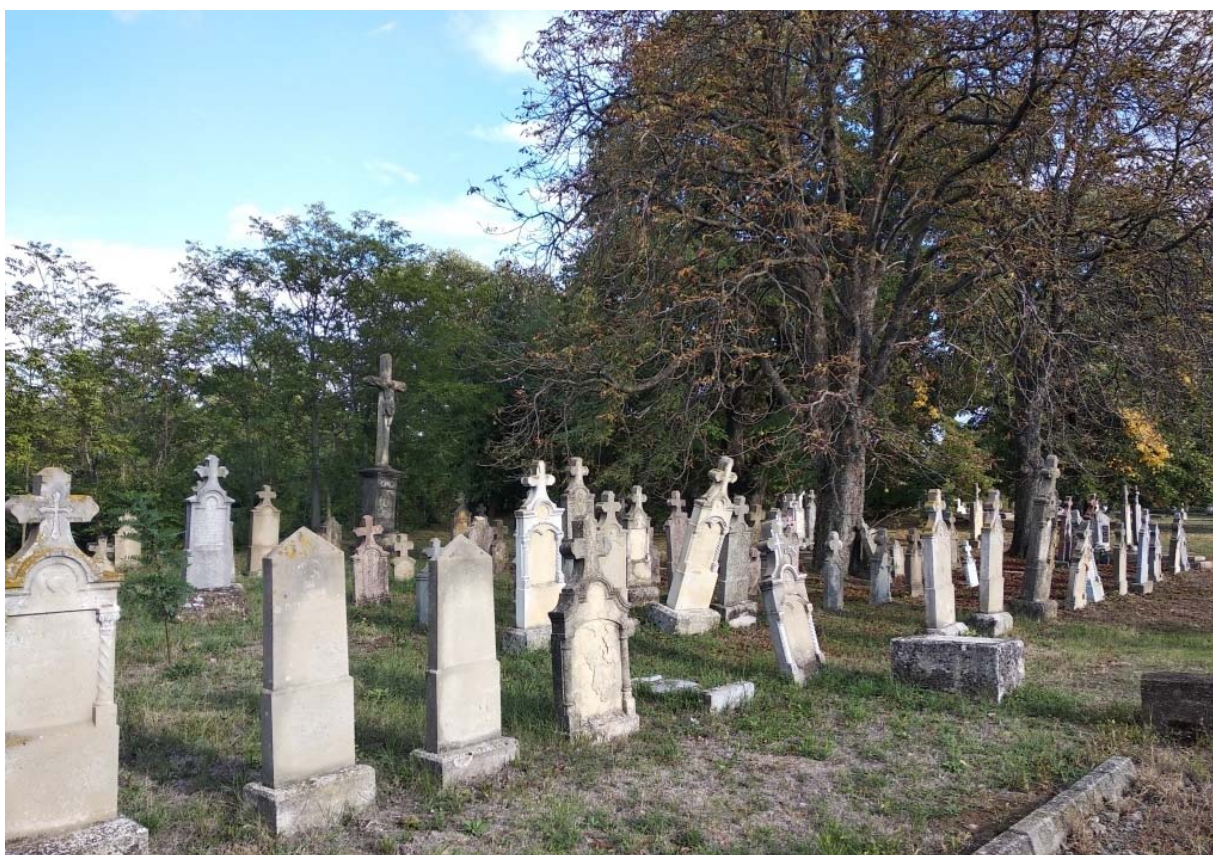
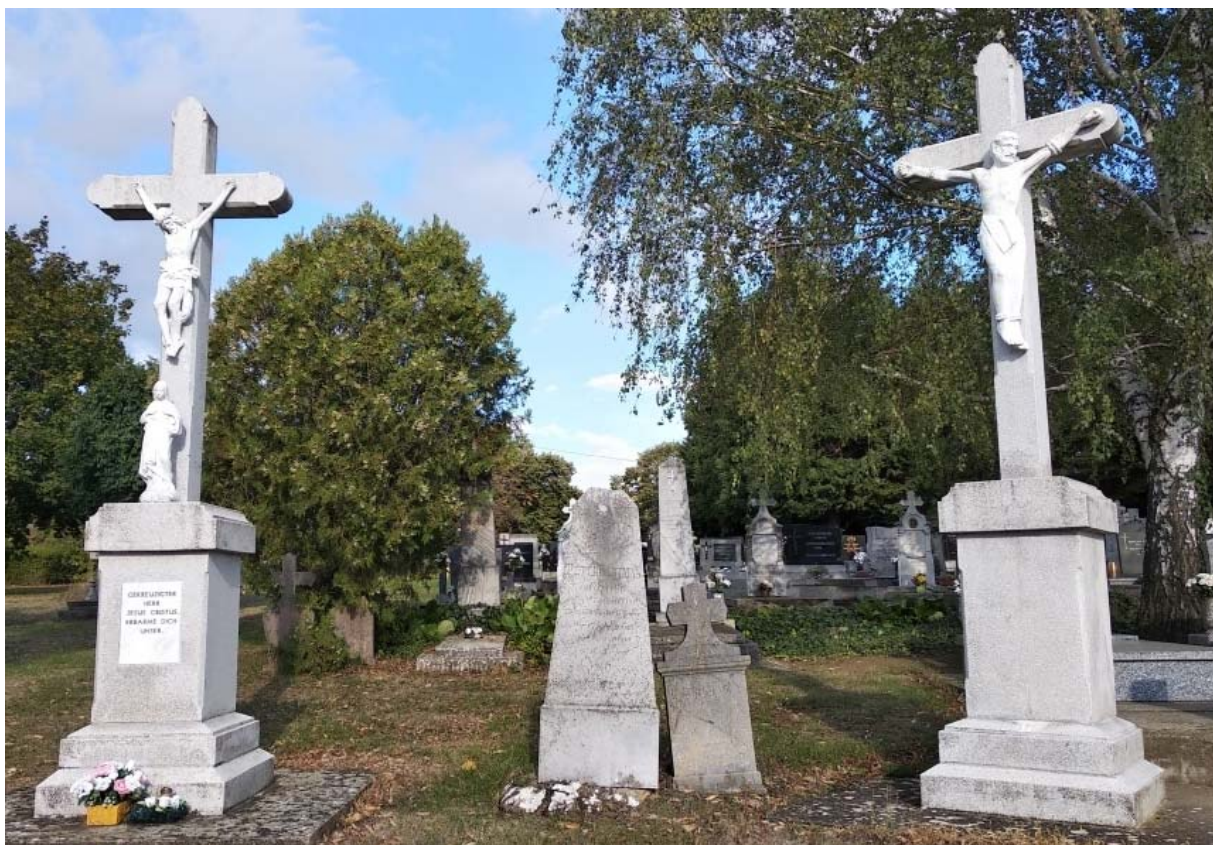

T8 Szent Antal szobor

T9 Vadgesztenye-fasor

T10 Kálvária és temetői keresztek: nemcsak a Kálvária és a rengeteg kereszt, de az idős gesztenyefák és a kilátás is védendő

T11 Víztorony

T12 Vasútállomás (Vasúti Múzeum)

T13 Petőfi és Rákóczi utca sarkán levő kereszt

T14 Petőfi utca közepén levő kereszt idős eperfával (Morus alba)

T15 Sportpálya melletti kereszt

T16 Petőfi utca déli végén levő kereszt

T17 Rákóczi és Kossuth utca sarkán levő
Krebst-kereszt

T18 Hunyadi János utca északi végén levő kereszt

T19 Török-kereszt és kilátás

T20 Kossuth Lajos utca déli végén levő kereszt

T21 Szent Rókus kápolna

T23 Képoszlop (Szent István)

T24 Képoszlop

Ökológiai hálózat

Az ökológiai hálózat célja a biológiai sokféleség és a biológiai kapcsolatok fenntartása, helyreállítása, amely kiterjed mind az élőlények, mind állományaik, mind pedig életközösségeik megóvására, valamint az ökológiai rendszert képező területek működőképességének, természetes dinamikájának biztosítására. Az ökológiai hálózatot a természetes és természetközeli területek és a köztük kapcsolatot teremtő ökológiai folyosók, valamint a körülöttük a hatások mérséklését biztosító védőterületek egységes, összefüggő rendszere alkotja. A hálózat csaknem teljes egészében magába foglalja az érzékeny természeti területek és természeti területek egy részét. Igazodva a páneurópai ökológiai hálózat rendszeréhez és figyelembe véve az élőhelyek ökológiai funkcionalitását, övezeti besorolásai alapján Palotabozsok területén ökológiai folyosó övezetébe tartozó területek találhatók. A tájhasználat tervezett alakításában kiemelt hangsúlyt kell fordítani az ökofolyosó funkcionális követelményeinek a biztosítására. A területfelhasználásban biztosítani kell az élőhelyek egymáshoz kapcsolódását.

Természetvédelmi, tájvédelmi és tájképvédelmi konfliktusok és problémák

A tájhasználati konfliktus mindig az optimális társadalmi-gazdasági hasznosítástól való eltérés következménye, a táj ökológiai, ökonómiai és tájképi értékeit rontó tevékenység megnyilvánulása.

A település területén előforduló tájhasználati konfliktusok jellegük szerint:

- megfordítható: talajdegradáció, erózió
- mérsékelhető: gazdasági területek, szárazodási folyamatok
- időszakos: légvezeték
- végleges: szabad területek beépítése, útépítés

Funkcionális konfliktusokat az egymást akadályozó, rendeltetését zavaró, egymással konkuráló területhasználatok okozzák, ilyennek tekinthető a vízfolyások menti területekgazdasági hasznosítása, mivel ezek sokszor természeti területek, és ha nem is mindig az ökológiai folyosó részei. A tájhasználati konfliktusok leginkább a gazdálkodók és a helyi közösségek, ingatlantulajdonosok érdekeinek különbségeiből adódik.

A szántóföldi művelés következtében az erózió káros hatásai fokozottan jelentkeznek. Talajvédelmi szempontból Palotabozsok külterülete vízerózióknak kitett terület. A szántókat, ültetvényeket és egyéb művelt területeket sújtó vízmosás-erózió jobbára lösszel és más laza üledékekkel fedett dombsági területeken komoly gondokat okoz. A szántóföldi művelés, a természetes fás növénytakaró irtása következtében megnövekedett lefolyás okozta felárkolódás elsőrendű felszínformáló tényezővé válik. Vízmosások képződnek és vágódnak hátra nem csak a művelt területeken, de olyan erdős vidékeken is, ahol a vízgyűjtőn egy bizonyos arányban már megváltozott a felszínborítás.

Vízerózió nyomai láthatóak az űrfelvételén a vízfolyások menti keleti és nyugati irányú, 5-10%-os lejtőkön

A szárazodási folyamatok természetvédelmi szempontból hátrányosak, és hosszú távon a területre jellemző egyes élőhely-típusok eltűnéséhez vezetnek. Ezek a folyamatok a vízfolyások medrének süllyedése, és ezzel párhuzamosan a vizes élőhelyek feltöltődése, magasodása, összességében szárazodása.

A természetközeli területeken az invázió és özőnfajok megjelenése jelent veszélyt a terület jelenlegi társulásaira.

A látvány-konfliktus abból adódik, hogy bizonyos területek elemei és épületei nem illeszkednek a szomszédos területek tájhasználatába, élesen elütnek attól. Ilyenek elsősorban a tájképi értékek közelében futó légvezetékek, oszlopfutók.

13.6 ZÖLDFELÜLETI RENDSZER ÉS ZÖLD INFRASTRUKTÚRA VIZSGÁLATA

A települési zöld infrastruktúra elemei

A különböző zöld infrastruktúra elemek azok a szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó, jellemzően zöld- vagy vízfelülettel borított területek, amelyek az életminőség javítását, az egészség-, a környezet-, a természet- és a tájvédelem biztosítását szolgálják. Ezek a településtervezben kerülnek meghatározásra.

Csoportosításukat a szakirodalmi ajánlások és a település sajátosságaihoz alkalmazkodva a következők szerint végeztük el:

- Fák és cserjék: a fák pontszerű elemek még a cserjék felületet alkotó és pontszerű elemek, melyek nagy számban zöldfelületként kezelhetők.
- Fasor: a zöld infrastruktúra lineáris elemei, a ZI hálózat folyosói.
- Park vagy kiterjedt belterületi zöldfelület: felületek, melyek a ZI központjaiként szolgálhatnak.
- Települési szövet elemei: a ZI hálózat fontos elemeit jelentik a magánkertek, udvarok felületei is.
- Felszíni vizek: A település szerkezetét és életét meghatározó vízfolyások.
- Külterületek: a külterületek ZI hálózata a különböző területhasználatok szerint azonosíthatók.

ZI elem típusa	Lehatárolás, jellemzők
Fák és cserjék	A település fa- és cserjeállománya, amelyek nem részei valamely mási ZI elemnek. Ide tartoznak az akcióterületek növényzete is. Palotabozsok fájának és zöldfelületeinek katasztrozése eddig nem történt meg. Több védelemre érdemes idős fa található a településen. Jellemző a vadgesztenye és a hársfa gyakori előfordulása, utóbbiakat Erzsébet-faként ültették. Régebben eperfasorok is lehettek az utak mentén, ennek emléke a megmaradt idős eperfa a Petőfi Sándor utcában. Az emlékműveket szegélyező tujasorok és sövények túl hangsúlyosak, az általuk kísért tengelyben a hősi emlékmű és a templom között a kocsmá található.
Fasorok	A településen védett fasor nem található, a fasorok katasztrozése eddig nem történt meg. A település tengelyét alkotó Kossuth Lajos utca nyugati oldalán gömbkőris (fraxinus ornus Mecsek) ültettek. A sportpálya mellett és a volt iskola előtt szép idős platán sor található. Helyi védelemre érdemes a templom északi oldalán levő vadgesztenye-fasor. A többi utcában nem jellemző az egységes fasor, részben a helyhiány, részben a légvezetékek miatt. Mennyiségi bővítésre erősen korlátozott lehetőségek állnak csak rendelkezésre.
Parkok és belterületi zöldfelületek	Szerkezeti-, kondicionáló szempontból legfontosabb, a zöldfelületi karaktert meghatározó elemnek a Kossuth Lajos utcát kísérő széles zöldfelületeket tekinthetjük a belterület vonatkozásában. Itt gyakoriak a platánok, hárs, juharok, gömbkőrisek, örökzöldek. Ezt egészítik ki a sportpálya és a temető zöldfelületei. Ezek Zkk, vagy különleges övezetbe tartoznak. Az országos településrendezési és építési követelményekről 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet 1. sz. mellékletében található meghatározás szerint Palotabozsok nem rendelkezik települési közparknak megfelelő területtel. Helyi védelem alatt álló zöldfelület nincs a településen, de a temető öreg gesztenye és hársfái és épített értékei miatt érdemes lenne helyi védelemre. A két játszótér körül is megfelelő fajösszetételű,

ZI elem típusa	Lehatárolás, jellemzők
	szép zöldfelületek vannak.
Települési szövet zöld elemei	A lakóterületeken, családi házak kertjeiben alapvetően a telekmérettől és a beépítési százalékától függ a zöldfelületek nagysága, aránya. A lakóházak telkein és azok körüli növényzet egyrészt függ a lakók igény szintjétől, másrészt az adott lakókörnyezettől. Ez tipikusan az a terület, ahol nem nagy beruházási költséggel, új zöldfelületek kialakításával lehet látványos eredményeket elérni, hanem elsősorban a tulajdonosok, kezelők, tervezők szemléletének formálásával, példamutatással, jó gyakorlatok bevezetésével, aprólékos előkészítéssel és nagy figyelem- és munkaráfordítást igénylő gondossággal és igényességgel. Az egykori zártkerti, laza beépítésű területek is a zöld infrastruktúra átalakulóban levő elemei. Szintén települési kiterjedt zöldfelületnek tekinthetjük a temető és a sportpálya területét. A település három ismert temetővel rendelkezik, a szerb temetőt már beszántották. A települési temetők, jelentős zöldfelületi arányuknak köszönhetően, a zöldfelületi rendszer fontos elemei, de ez a szerepük nincs tudatosan kihasználva Magyarországon, pedig esztétikai értékük nem elhanyagolható. Ahhoz, hogy a temető, mint települési zöldfelület, kellően ki tudja fejteni a hatását, tervezéskor, bővítéskor a meglevő értékes növényállományt fel kell mérni, és megfelelő helyen elhelyezett további növényállománnyal ellátni. A központi széles zöld sáv fejlesztését elsősorban a zöldfelületi karakter erősítése irányába javasolt erősíteni az épített elemek, burkolatok ellenében.
Felszíni vizek	A vízfolyások és parti sávjai nagyrészt az ökológiai folyosó besorolású elemei.
Külterületek	A teljes közigazgatási területet tekintve ez kiegészül a mezőgazdasági területek biológiailag aktív felszíneivel. Ezek egyrészt zöldfelületi elemek, másrészt gazdasági és termelési szempontból értékes területek. A patakmenti gyepligetes természeti területek nagyrészt ökológiai folyosó besorolású elemei, természeti területek.

Az egyik települési játszótér a sportpálya mellett: az idős platánok miatt megfelelő árnyékoltság, tagolás jellemzi.

Kossuth Lajos utcai játszótér: idős platánok szegélyezik.

Kossuth Lajos utcai, iskola melletti játszótér egyik eleme az apszis mögött előnytelen elhelyezésű

Az iskola melletti játszótér elemei az iskolai sportpálya mellett

Gömbkőrís fasor a Kossuth Lajos utcában

Tujasor a Kossuth Lajos utcában az emlékmű és a templom közötti tengelyben, közepén a kocsmával

A tujasor és a kocsm a keleti oldalról, a házak előtt itt is gömbkőrisek vannak.

Nyírt sövény és tuják a kitelepítési emlékműnél

Ismeretlen célú vaskeret az idős eperfa előtt

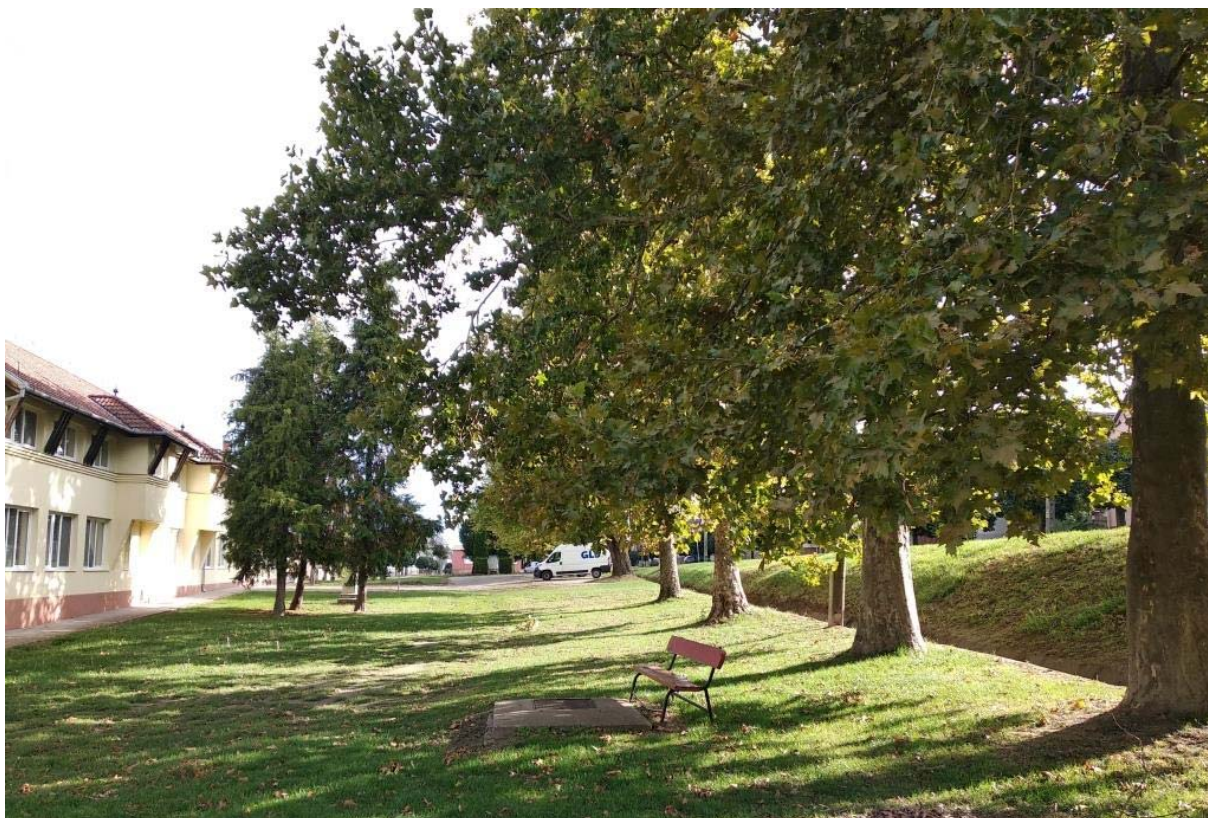
A kertek alatt futó patak

Idős fűzfa a patakparton

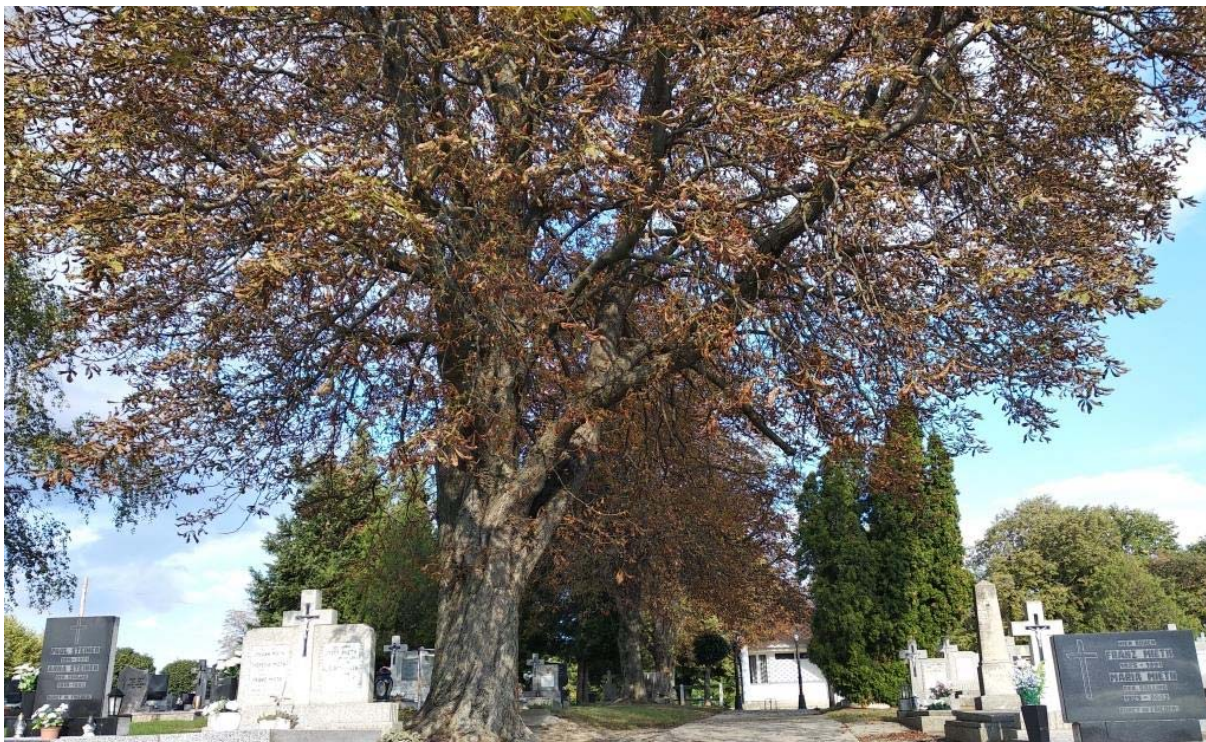
Kossuth Lajos utca széles zöldsávja

Kossuth Lajos utca platánsor az Ifjúsági Szálló előtt

A templom melletti hárs

A Kálvária és a temető idős vadgesztenye- és hársfáinak együttese helyi védelemre érdemes

A zöld infrastruktúra szerepe a településtervezésben:

- Helyi identitástudat növelés
- Multifunkcionális területhasználat
- Adaptáció a klímaváltozáshoz (árvízvédelem, vízvisszatartás stb.)
- Rekreatív fejlesztés
- Élőhely fejlesztés
- Zöld gazdaság, alternatív energia, élelmiszertermelés, telekérték növelés
- Települési klíma szabályozás: összekapcsolás

Zöldfelületi ellátottság

A zöldterületek mennyisége és minősége a társadalom jóléti állapotát, a környezet milyenségét jelzik. Egy kistelepülésen a gondozott, esztétikus, tájbaillő zöld környezet lehet a legnagyobb vonzerő. A zöldfelületek mennyiségét illetően elmondható, hogy a belterületen alapvetően magas a zöldfelület-arány, külterületen túlnyomórészt mezőgazdasági területek találhatók, az erdőterületek aránya kicsi.

A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

Palotabozsok alapvetően jó zöldfelületi adottságokkal rendelkező, természetközeli jellegű település. A zöld infrastruktúra elemeinek összeköttetése azonban elsősorban a külterületen hiányos. A falu zöldfelületi karaktere átalakulóban levő, értékörzésre törekvő, hagyományos, falusi jellegű. Az ide költöző külföldiek, városiak számára a falu, a kert, a zöld, az erdő-, mező-közeliség különös vonzerővé válik. A kert, park megléte különben is fontos vonzereje a lakóhelynek. A legtöbb kistelepülés számára a problémák többsége abból keletkezik, hogy az életforma megváltozása mellett hogyan lehet megőrizni a település – és ezen belül a zöldfelületek – hagyományos jellegét. A korhű felújítás, megőrzés akkor tökéletes, ha nemcsak az épületekre, hanem az azt övező kertre is kiterjed, viszont a hobbikertészkedés és az önellátó gazdálkodás közötti szakadék áthidalása nem könnyű. A régi paraszti építkezéshez ugyanis sajátos kertkialakítási forma és növényanyag is tartozott: éppolyan jellemző volt rá, mint a házra az oszlopos tornác. A parasztkert jellegzetes bélyegei: virágok az előkertben és a ház mentén, míg a fő- és (a hátsó) melléképület által határolt gazdasági udvarban a gyeppel csak gyümölcsfát tűrtek meg. Ezt még általában sikerül jól megvalósítani, bár az idős, hagyományos gyümölcsfák kipusztulásával azok többnyire modern fajtákkal pótolhatóak. Nem ennyire egyértelmű azonban, hogy milyen a „hagyományos” és „falusias” közterület. Míg a legtöbb faluban

számos urbanizációs jelenséget találunk, a városok lakói az ezektől viszonylag érintetlen falu, és - egy a városi létből sem teljesen kiszakadó - "falusi", - illetve a két életforma határán lévő üdülő életforma felé vonzódnak. Ez egyrészt a várostól távoli, a természetbe ágyazott életforma és településkép kialakításához is vezethet, de a kertekben, parkokban városi jellegű fajok, gesztusok, funkciók (tuják, nyírott sövények) alkalmazásában is testet öltenek. Ezen elemek, növények egy része presztízsfunccióval is bír.

Mindezt azért tartottuk fontosnak részletezni, mert a település központjában levő, gondozott zöldfelületek sok elemében városias karakterűek, funkcióit (sportpálya, játszóterek, emlékművek ...stb.) tekintve.

A korábban kizárólag szőlővel és gyümölccsel művelt területeken a termelést egyre jobban háttérbe szorította az üdülő és lakó funkció.

A temető épített és természeti értékei megérdemelnének egy átgondolt koncepciót, mivel a temető-kálvária együttese zöldfelületileg, tájképileg legalább annyira kiemelt pontja a településnek, mint a központi rész.

14. KÖZLEKEDÉS

14.1 KÖZÚTHÁLÓZAT, VASÚT

Állami utak

A község északi szélét metszi az M6 Budapest – Bóly **autópálya**, amelynek itt található az egyik teljes értékű csomópontja. Az út közvetlen gyorsforgalmi kapcsolatot teremt Mohács, (majd később Eszék), közvetett kapcsolatot Pécs, (majd később Szigetvár illetve Barcs és Verőce) irányában. Az autópálya átlagos napi forgalma ezen a szakaszon 10 459 egységjármű.

A lakóterülettől nyugatra épült a kedvező vonalvezetésű 5606 jelű, Somberek – Pécsvárad **összekötő út**. Átlagos napi forgalma 2350 egységjármű, kihasználtsága 9%.

A település régi főútja ma is kiemelt jelentőségű a lakóterület kiszolgálásában (5621 jelű, állami tulajdonú, Palotabozsok-Véménd közötti **összekötő út**). Átlagos napi forgalma 719 egységjármű.

Önkormányzati utak

A település kiszolgáló úthálózata organikus fejlődés eredménye. A Kossuth Lajos utcától nyugatra viszonylag új fejlesztésű a Hunyadi János utca, míg a Palotabozsoki vízfolyástól keletre haladó Petőfi Sándor utca, a Rákóczi Ferenc utcától északra, a vízfolyás nyugati oldalán pedig a Tavaszi utca régebbi keletkezésű.

Új hálózati elem lesz a Véménd és Palotabozsok M6-os északi oldalán együttesen fejlesztendő iparterület új bekötő útja.

Vasútvonal

A 64 jelű Pécs – Bátaszék vasút teljes hosszában megszűnt a személyforgalom, Pécsvárad és Bátaszék között pedig mindenféle forgalom. A vágányok egy részét elbontották, de több szakaszon még megmaradt. Megmaradt azonban a **vasútállomáshoz vezető közút** 56303 számmal. Átlagos napi forgalom 711 egységjármű, kihasználtság 6 %.

Azok a terepviszonyok, amelyek a vasúti és közúti motoros gépjárművek közlekedésére kedvezőtlenek, a szabadidős kerékpározás számára kifejezetten kedvezőek.

14.2 CSOMÓPONTOK

Az M6 autópálya 172-es kilométerénél minden irányt megengedő külön szintű átlós féllóhere csomópont létesült, amelyben az M6 halad fölül. A gyorsforgalmi út elérésének legrövidebb útvonala a Hunyadi utcából kiágazó 093 hrsz. külterületi út. A forgalom növekedése szükségessé fogja tenni ezen útvonal és kiágazásának korszerűsítését.

A szintbeni útkeresztezések közül az állami utak jelzőtáblával biztosított áthaladási elsőbbséget élveznek: lakott területeken kívül pedig balra kanyarodó sávokkal is növelik a biztonságot és a kapacitást.

14.3 KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

A helyközi tömegközlekedés autóbuszokkal történik.

Munkanapokon

Véménd felé 12 járat, közvetlenül

Pécsvárad felé 13 járat, valamennyi átszállással
Mohács felé 12 járat, ebből 2 átszállással.

14.4 GYALOGOS KÖZLEKEDÉS, MIKROMOBILITÁS

A település forgalmasabb útjain épült járda. Ezek hasznos szélessége legyen legalább 1,5 méter. Ha ez nem biztosítható, az út járműforgalmának sebességét csökkenteni kell.

A mikromobilitás olyan, többnyire elektromos meghajtású járművekkel vagy eszközökkel történő közlekedést jelent, amelyek tömege nem haladja meg a 350 kg-ot, sebességük pedig a 45 km/órát (pl. kerékpárok, elektromos rollerek stb). A rájuk vonatkozó előírások megjelenéséig ezekkel a járművekkel az útesten vagy kerékpárúton célszerű közlekedni, járdán csak akkor, ha mind a gyalogos, mind a járműforgalom elenyésző és a járda olyan kialakítású, hogy kellő szélesség áll rendelkezésre a bizonytalan mozgások kivédésére.

A térségi kerékpárút számára a megszűnt vasútvonal kézenfekvő megoldást jelent. Az adottságok mellékúton illetve önálló vezetést kínálnak.

A Palotabozsoki vízfolyás partjára tervezett sétány kerékpáros megközelítése indokolt, a gyalogúttól szilárd eszközökkel elválasztva. A kerékpártárolást is biztosítani kell.

14.5 PARKOLÁS

A közösségi létesítmények beépítetlen területrésze nagyrészt alkalmas a funkcióhoz szükséges gépjárművek elhelyezésére.

A temető parkolójának megközelítése nehézkes.

A lakóterületi utcákon a rövid idejű várakozás forgalomcsillapító hatású. Megtiltása csak a be nem látható szakaszokon indokolt.

15. KÖZMŰVESÍTÉS, ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS, CSAPADÉKVÍZ-GAZDÁLKODÁS

15.1. VÍZELLÁTÁS

Palotabozsok község vízellátása a Somberek - Palotabozsok kistérségi vízellátó műről biztosított.

Vízjogi üzemeltetési engedély száma: 2246-13/2011-1658, (5360-2/1996-2).

Vízikönyvi száma: B. II/44.

Vízbázis védelemre vonatkozó vízjogi engedély száma: 929-4/2006-8634.

A vízellátó mű tulajdonosai: Somberek és Palotabozsok Községek Önkormányzata.

Üzemeltető: Dunántúli Regionális Vízmű Zrt, Pécsi Üzemvezetősége. (7602 Pécs, Üszögpusztá, Pf.: 490)

2020 évi KSH adatok alapján a vízfogyasztás:

Település	Lakos (fő)	Lakossági víz (m ³ /nap)	Közületi víz (m ³ /nap)	Összes vízfogy. (m ³ /nap)
Palotabozsok	854	64,49	32,38	96,88
Somberek	1306	89,89	43,42	133,32
Összesen	2160	154,38	75,81	230,19
Hálózati veszteség		23,16	11,37	34,53
Átlagos vízfogyasztás		177,54	87,18	264,72
Nyári többlet (20 %)		30,88	15,16	46,04
Napi csúcsfogyasztás		208,42	102,34	310,76

A Somberek-Palotabozsok vízellátó mű kapacitása a vízkezelő berendezések teljesítménye alapján $Q = 675 \text{ m}^3/\text{d}$.

A vízmű az igényelt vízmennyiség biztosítására a nyári csúcsfogyasztási időszakokban is alkalmas.

A vízellátó mű vízbázisai: a Somberek község külterületén lévő K-4 kataszteri számú Csele X. és a K-6 kataszteri számú Csele X/A jelű fúrt kút.

A vízellátó rendszer főbb adatai az Üzemeltetési Szabályzat alapján:

Kútadatok:

Csele X. jelű fúrt kút:

Fúrás éve: 1970

Kataszteri száma: K-4

Mélysége: 51,8 m

Nyugalmi vízszint: -3,3 m

EOV koordinátái:

X= 78,5 km

Y= 620,4 km

Z= 101,7 mBf

Üzemben kitermelhető vízmennyiség: 185 l/perc -23,3 méteres üzemi vízszinten.

Kútszivattyú: WILO WU-820.

Üzemi jellemzői:

$Q = 20 \text{ m}^3/\text{h}$

H= 80 m. vo.

Kút csövezése:

0,0-17,9 m Ø 318/302 mm acél
Szűrőzés:
-17,9-51,8 m nyitott mészkő szakasz

Kútfej kiképzés: szabványos vasbeton kútfej akna.

Csele X/A. jelű fúrt kút:
Fúrás éve: 1983
Kataszteri száma: K-6
Mélyisége: 50 m
Nyugalmi vízszint: -12,9 m
EOV koordinátái:
X= 78,6 km
Y= 620,3 km
Z= 102,86 mBf
Üzemben kitermelhető vízmennyiség: 450 l/perc -13,2 méteres üzemi vízszinten.
Kútszivattyú: WILO WU-820.
Üzemi jellemzői:
Q= 20 m³/h
H= 80 m. vo.

Kút csövezése:
+0,5-8,0 m Ø 419/403 mm acél
+0,5-16 m Ø 368/352 mm acél
-5,6-34,6 m Ø 318/302 mm acél
-28-36,4 m Ø 244/228 mm acél, hasított

Kútfej kiképzés: szabványos vasbeton kútfej akna.

A vízbázis diagnosztikai vizsgálata 2003 augusztusában megtörtént. Ekkor 4 db megfigyelő kút létesült 15-46 méter mélység között.

Vízkezelés:

A fúrt kutakból kitermelt nyers víz tisztítására gáztalanító, vastalanító és csírátlanító berendezés van a kutak védőterületén lévő vízmű telepen felszerelve.

Beépített berendezések:

2 db DOBSZA típusú gáztalanító berendezés a szulfid és a metán eltávolítására;

2 db iker elrendezésű nyitott gyorszűrő a vastalanításra.

A vastalanító szűrők összes kapacitása 46 m³/óra.

Elő és utóklórozásra ADVANCE típusú klórgáz adagoló berendezés van a rendszerbe beépítve.

Vasiszap ülepítő hasznos víztere: 25 m³.

Hulladékvizet elvezetése a Csele patak 3+412 km szelvényében a vízfolyásba történik.

A tisztított vizet a vízmű területén lévő mélytárolóból átemelő szivattyúval juttatják a vízellátó hálózatba, illetve a kistérségi rendszer magas tárolóiba.

Víztárolás:

Tisztított víztároló medencék:

V_h =100 m³-es vasbeton mélytároló

V_h =30 m³-es vasbeton mélytároló

I-es zóna magas tárolója Somberek József Attila utcában.

V_h = 100 m³

Túlfolyó szint: 167,87 mBf

A tároló átfolyásos rendszerben üzemel. Töltése úszó tolózárral közbe iktatásával történik.

II-es zóna magas tárolója Véménd község területén, a település déli határában.

$V_h = 100 \text{ m}^3$

Túlfolyó szint: 175,38 mBf

A tároló ellennyomásos rendszerben üzemel.

Átemelő szivattyú a vízmű telepen a hálózat ellátására PN 63-16 búvárszivattyú.

Üzemi jellemzői:

$Q = 280 \text{ l/perc}$

$H = 105 \text{ m.v.o}$

A szivattyú a vízigényeket 16-18 órás üzemidővel tudja biztosítani a vízellátó rendszeren.

A vízellátó rendszeren az előzőek szerint két zónát alakítottak ki. Az I-es zóna magas tárolója Sombereken, a József Attila utcában 100 m^3 , a II-es zónaé Palotabozsok és Véménd község között szintén 100 m^3 hasznos víztérrel létesült. A víztermelést a II-es zónai magas tároló vízszintjéről vezérlik, az I-es zónai tároló felső beömlésű. Palotabozsok községig a vízellátó fővezeték 200-as és 150-es azbesztcement nyomócső. Palotabozsokon a vízhálózat 80-100 mm-es csővezetékekkel épült ki.

A községek vízigénye napi átlagban 230-250 m^3/d között alakul. A napi csúcsfogyasztás nyári időszakban: $Q_d \text{ max} = 310 \text{ m}^3/\text{d}$.

A rendelkezésre álló szabad kapacitás a fentiek alapján: **$Q = 365 \text{ m}^3/\text{d}$** .

Csővezetékek:

Vízellátó fővezeték a Csele vízbázis és a II-es zónai magas tároló között:

DN 200 azbesztcement gerincvezeték: 5470 m

DN 150 azbesztcement gerincvezeték: 6020 m

Somberek I-es zóna elosztó hálózata:

DN 80 azbesztcement gerincvezeték: 800 m

DN 100 KM PVC vezeték: 1028 m

Somberek II-es zónai vízhálózat:

DN 80 azbesztcement gerincvezeték: 3896 m.

DN 100 azbesztcement gerincvezeték: 700 m

Palotabozsok elosztó hálózat:

DN 150 azbesztcement gerincvezeték: 1095 m

DN 80 azbesztcement gerincvezeték: 1912 m.

DN 100 azbesztcement gerincvezeték: 700 m

Oltóvíz ellátás

A tervezett iparterületek és lakóterület oltóvíz ellátására NA 100 mm-es föld feletti tűzcsapokat kell felszerelni. A tűzcsapokat a védendő létesítménytől max. 100 m-re lehet telepíteni. A tűzcsapokról kitermelhető vízmennyiség kb. 600 l/perc. A nagyobb alapterületű ipari létesítmények oltóvízellátására a tűzterhelés alapján méretezett oltóvíztárolót kell létesíteni. A tároló a védendő létesítménytől maximum 200 m-re telepíthető.

15.2. SZENNYVÍZ ELVEZETÉS

Palotabozsok községben Somberek községgel közös beruházásban 1998 évben fejeződött be a csatornarendszer és a szennyvíztisztító kiépítése. Vízjogi létesítési engedély száma 2756-2/2013. Vízikönyvi szám: B. II/56.

A szennyvíztisztító telep hidraulikai kapacitása: $2 \times 500 \text{ m}^3/\text{d}$.

Szennyvízhozamok a két településről a KSH 2020 évi adatai alapján:

Település	Lakos (fő)	Lakossági szv. (m ³ /nap)	Közületi szv. (m ³ /nap)	Összes szennyvíz (m ³ /nap)
Palotabozsok	854	57,67	36,99	94,66
Somberek	1306	85,40	77,45	162,85
Összesen	2160	143,07	114,44	257,51

A csatornamű leterhelése a két községből a KSH adatok alapján 2020 évben 257 m³/d. A tisztító telepen kialakítottak még 50 m³ szippantott szennyvíz fogadására alkalmas előkezelő egységet a közeli, csatornahálózattal nem rendelkező települések szennyvizei részére.

A rendelkezésre álló szabad kapacitás névlegesen kb. 750 m³/d (kommunális szennyvíz minőségénél!). A szabad kapacitással kapcsolatban bármilyen fejlesztés tervezése előtt egyeztetni kell a tisztító telepet, és a kistérségi csatornahálózatot üzemeltető szervezettel.

Csatornahálózat ismertetése:

Csatorna mérete	Hossza (m)	
DN 200 KG PVC	7021	Gravitációs
DN 160 KG PVC	2988	Gravitációs
DN 80 KM PVC	178	Nyomócső
DN 50 KM PVC	86	Nyomócső
DN 150 KM PVC	3525	Nyomócső

Palotabozsok és Somberek között a fentiek szerint 3525 méter DN 150 mm-es KM PVC nyomóvezeték van kiépítve, aminek a befogadója Somberek gravitációs csatornahálózata.

Palotabozsokon 1 db központi, és 2 db helyi átemelő épült. A végátemelő a Petőfi utcában üzemel, ahonnan a szennyvizet Somberek község csatornarendszerébe emelik át.

Szennyvíztisztító telep:

Somberek és Palotabozsok tisztító telepének kapacitása 2x500 m³/nap. A telep Somberek Község külterületén, a településtől délre épült a Sombereki árok és a Véménd-Bári vízfolyás völgyében, 1998-ban.

A telepen mechanikai előtisztítás, biológiai tisztítás és vegyszeres foszfor eltávolítás történik. A keletkezett főlös iszap víztelenítésére szalagszűrő prést alkalmaznak. A víztelenített iszapot vállalkozó szállítja el komposztáló telepre, majd a mezőgazdaságban hasznosítják.

A szennyvíztelep alkalmas naponta 50 m³ szippantott szennyvíz fogadására és tisztítására.

A tisztított szennyvizek befogadója a Véménd-Bári vízfolyás, a vízfolyás 5+530 km szelvényében. A bevezetés helyének EOY koordinátái: X=80 208; Y= 622569.

15.3. CSAPADÉKVÍZ ELVEZETÉS

Palotabozsok község a Véménd-Bári vízfolyás mellékágának, a Palotabozsoki-árok a vízgyűjtő területén helyezkedik el, ami a község felszíni vizeinek befogadója is. Az árok Palotabozsok belterületén megfelelő szelvényt, de a domborzati adottságokhoz igazodva kis lejtéssel épült ki. A belterületi szakaszon az árok kezelősávja jelentős hosszon jelenleg nem biztosított, így az árok rendszeres évenkénti tisztítása, kaszálása és iszapolása csak nagyon nehézkesen végezhető el. Fontos lenne, hogy a rendezési tervben javasolt kezelő sáv alatti árokszakaszon, az árok megközelítését legalább a gyalogos megközelítésre alkalmassá tegyék.

Palotabozsok területét a Palotabozsoki árok 0+945-5+700 km közti szakasza érinti. Az árok a 3+500 km szelvényéig a külterületen, a Magyar Állam tulajdonában, és a Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság kezelésében van. Az érintett Palotabozsokot érintő szakasz helyrajzi száma: Palotabozsok 056.

A 3+500 km szelvénytől az árok tulajdonosa, és kezelője Palotabozsok Község Önkormányzata. Az árok a belterületi szakaszon a Rákóczi utcáig szinte csak a Petőfi utcából, a csatlakozó vízelvezető árkok mentén közelíthető meg. Az árok ezen a szakaszon kis lejtésű, nagy a feliszapolódás, a meder növényzettel erősen benőtt. A Rákóczi utca és a Tavas utca kereszteződésében ez miatt többször voltak kiöntéssel járó vízkár események.

A vízelvezető kapacitás lecsökkenése miatt a vízfolyás mentén a mélyebb fekvésű ingatlanoknál, a Petőfi utcában is gyakoriak a kiöntések.

Palotabozsok településre rendelkezésre áll Vízkár elhárítási terv, ami jól bemutatja az árok feliszapolódása, és a meder érdességét lényegesen megnövelő növényzet jelenlétének következményeit.

A tervben évenkénti minimum kétszeri kaszálást, és 5 évenként a meder kotrásának elvégzését javasolják.

Természetesen a parti sáv hiánya miatt ezek a tevékenységek csak rendkívül költségigényes kézi munkával végezhetők el, amire a pénzügyi forrás biztosítása a kis költségvetéssel rendelkező Önkormányzat részére gondot okozhat.

Célszerű ezért pályázati lehetőséget keresni a Rákóczi és Tavas utcai csomópont alatti kritikus mederszakasz kis lejtésű szakaszának burkolási munkáira. A burkolat kiépítése után lényegesen lecsökkenne az árok fenntartásának költsége, megnőne a meder vízelvezető képessége.

Célszerű megvizsgálni a vízfolyás Palotabozsoktól északra lévő szakaszán záportároló létesítésének a lehetőségét. Az M-6-os autópálya nyomvonala miatt erre csak Véménd Község területén van lehetőség, ezért a helyzet kezelésére szükséges a két önkormányzat együttműködése.

A Palotabozsoki árok főbb adatai a vízkár elhárítási terv alapján:

Az árok vízikönyvi száma: B.II/48.

Üzemeltető a 3+500 km szelvényig: DDVIZIG.

Üzemeltető 3+500-10+040 km szelvények között Palotabozsok önkormányzata.

A vízfolyás torkolati szelvényére a mértékadó vízhozam: $Q_{10\%}=7,2 \text{ m}^3/\text{s}$.

A vízgyűjtő terület $18,1 \text{ km}^2$

Befogadó a Véménd-Bári vízfolyás 8+830 km szelvénye a jobb parton.

Csatlakozási szint: 109,33 mBf.

A vízfolyás fenékesése az 1+870-6+600 km szakaszon: 3,58-4,48 ezrelék.

A vízoszlop magassága 1,22-1,95 m között alakul.

Átlagos fenékszélesség: 1,2 m.

Palotabozsok közigazgatási területét a külterületen érintik még az alábbi vízfolyások:

- A Véménd-Bári vízfolyás, Palotabozsoktól keletre, a vízfolyás 9+900-12+480 km szelvénye. A vízfolyás befogadója a Duna folyam.
- Horpács-patak, Palotabozsoktól nyugatra a külterületen. Befogadója a Csele patak.
- Sombereki vízfolyás, Palotabozsoktól nyugatra. Befogadója a Véménd-Bári vízfolyás Somberektől délre.

A Véménd-Bári vízfolyáson és a Palotabozsoki árkon, a külterületen halastavak üzemelnek.

A vízfolyások Palotabozsok belterületét nem érintik. Részletes ismertetésük a vízkár elhárítási tervben rögzítésre került.

Belterületi vízelvezető árkok:

A településen a csapadékvíz elvezetésére az utak mellett nyílt szelvényű vízelvezető árkok épültek. Az árkok a nagyobb esésű szakaszokon általában burkoltak, a kisebb lejtésű szakaszokon füvesített földárkok. Az árkok befogadója a Palotabozsoki árok.

Az árkok általában jól karbantartottak. A burkolatlan árkoknál 5 évente el kell végezni az iszapolást, és évente minimum kétszer a kaszálást.

A Hunyadi utcai csomópontnál a Kossuth Lajos utca mélypontjától a vízelvezetést a Rákóczi utcai ingatlanok mögött, magánterületeken épített árkon vezetik el. Az árok néhány szakaszon megközelít ingatlanokat, néhány melléképület alatt zárttan kerül átvezetésre. Az árok a Tavas utcánál a Palotabozsoki árokba csatlakozik.

Az árok nyomvonalának módosítása elvileg a Rákóczi utca felé lenne lehetséges. A nagy árokmélység, és a Pécsvárad-Mohács közti közút beszűkülése miatt csak zárt vízelvezető rendszer lenne megvalósítható, aminek a közúton és a Rákóczi utcán történő tovább vezetése rendkívül komoly költséggel járna. Kisebbségi költség lenne a meglévő árok nyomvonalán, az érintett ingatlanokon az árok rendezése, az épületek közelében zárt rendszerben történő átépítése.

Az érintett szakaszra célszerű vízrendezési tervet készíttetni, és megkeresni a finanszírozásra a pályázati lehetőségeket!

15.4. GÁZELLÁTÁS

Palotabozsok községben középnyomású gázhálózat üzemel. A hálózatra csatlakozás az E.ON Gázhálózati Zrt. jóváhagyásával történhet meg.

A község külterületének déli szélén gázátadó állomás üzemel.

Az itt haladó földgáz elosztó vezetékek a következők:

- Palotabozsok – Véménd - Feked
- Palotabozsok – Szebény - Szűr
- Palotabozsok – Somberek – Görcsönydoboka - Székelyszabar

A település közigazgatási területének déli részét meglévő és tervezett földgázszállító vezetékek is keresztezik:

meglévő

- Szank – Kiskunhalas – Jánoshalma – Baja – Bába – Maráza – Pécs (330)
- Bába – Maráza – Kozármisleny – Túrny – Drávaszerdahely – Horvátország (615)

tervezett

- Szerbia – Hercegszántó – Szigetvár térsége – Tornyiszentmiklós – Szlovénia (Déli áramlat)

Építmények elhelyezésekor a földgáz vezetékek biztonsági övezetét figyelembe kell venni.

15.5. VILLAMOS ENERGIAELLÁTÁS

15.5.1. A villamos energiaellátás jelenlegi állapota:

Palotabozsok energiaellátási szempontból az E.ON Zrt. ellátási körzetébe tartozik.

A község villamos energiaellátását az E.ON Dél-dunántúli Áramhálózati Zrt. a mohácsi MOHA nevű NAF/KÖF azaz a 132/22kV-os feszültségű alállomásából biztosítja.

Az energiaellátást üzemviteli szempontból a nevezett alállomásból a Somberek – Palotabozsok - Véménd irányába kivezetett 22kV-os 3x95mm²-es keresztmetszetű ún. gerinc szabadvezetékes hálózatról leágaztatott, névlegesen 20/0,4kV-os KÖF/KIF transzformátor állomások szolgáltatják.

A villamos energiaellátás jelenlegi állapota a község folyamatos fejlődésével járó energiaigényének biztosításával, az elmúlt időszakok Áramszolgáltatói hálózatépítésének, illetve fejlesztéseinek eredményeként alakult ki.

A községet ellátó meglévő 22kV-os középvezetékű hálózatok és a típus, névlegesen 20/0,4kV-os transzformátor állomások állapota a következőképpen jellemezhető:

- Az alállomásból kivezetett 3x95 mm²-es keresztmetszetű szabadvezetékes gerinc hálózat, illetve annak a transzformátor állomásokat ellátó leágazásai - az esztétikai megítéléstől eltekintve – megfelelően minősíthetők.
- A bel- és külterületek villamos energiaellátását jelenleg összesen 9 db 20/0,4kV-os KÖF/KIF transzformátor állomás szolgáltatja.
- A TR állomások – 2 db idegen állomás kivételével - a 22kV-os gerinchálózatról leágaztatott 3x50mm²-es Ald. illetve AASC. típusú vezeték hálózatokkal szerelt oszloptranzformátor állomások, melyek a közvetlen kisfeszültségű 0,4kV-os energiaellátást és a település közvilágítását biztosítják.

- Tulajdonviszonyok szerint 7 db KÖF/KIF transzformátor állomás az E.ON Dél-dunántúli Áramhálózati ZRT. Szekszárdi Régióközpont tulajdonában és kezelésében van, ezek a következők:
 1. Szekszárd, 11858, Petőfi útnevű községi OTR 20/2500 típusú állomás,
 2. Szekszárd, 11860, Kossuth utcanévű községi OTR 20/400 típusú állomás.
 3. Szekszárd, 11856, TEMPLÓM nevű községi OTR 20/400 típusú állomás,
 4. Szekszárd, 11862, MGSZ. MAJOR nevű OTR 20/400 típusú állomás,
 5. Szekszárd, 11861, GÁZÁTADÓ nevű OTR 20/250 típusú állomás,
 6. Szekszárd, 11857, Hunyadi út. MAJOR nevű községi OTR 20/400 típusú állomás,
 7. Szekszárd, 19602, MGTSZ KÖZPONTI MAJOR nevű OTR 20/400 típusú állomás.
- Tulajdonviszonyok szerint az E.ON Dél-dunántúli Áramhálózati ZRT. szempontjából 2 db idegen KÖF/KIF transzformátor állomás a következő:
 1. Szekszárd, 11859, MEZŐGÉP nevű OTR 20/400 típusú állomás,
 2. Szekszárd, 19041, M6 KOMPAKT önálló épületben KTW-630R1 épített házas áll.

Technikai adatok, alkalmazott érintésvédelem:

Középfeszültségen (22kV): Védőföldelés

Kisfeszültségen(0,4kV):NULLÁZÁS

A villamos energiaellátás kialakítása a meglévő KÖF/KIF hálózatok és transzformátor állomások műszaki állapota, kiterheltsége, elhelyezkedéseill. telepítése szerint:

- A transzformátor állomásokat ellátó 22kV-os légvezetéki hálózatok hálózatképi kialakításán látszik, hogy a kezdetekben a fogyasztói igények ellátása volt a létesítési igények elsőrendű szempontja. Az eredendően így létesült 22kV-os hálózati nyomvonalak a település több évtizedes fejlődése során – a fogyasztói igényekhez hozzárendelt transzformátorokkal – alakították ki a jelenlegi hálózatképet.
- A kommunális állomások lehetőség szerint fogyasztói súlypontokban kerültek telepítésre és rendelkeznek bizonyos nagyságrendi igényekig tartalék kapacitásokkal.
- A kisfeszültségű 0,4kV-os hálózatok oszlopokra szerelt szabad, illetve légvezetékes kialakításúak.
- A kisfeszültségű 0,4 kV-os erőáramú kommunális villamos energia hálózat kiépítettsége gyakorlatilag 100 %-os, többségében megfelelő állagú és megfelelő műszaki minőségű.
- A villamos energiaellátás jelenleg mindenütt megoldott és a hálózatok, valamint a transzformátor kapacitások alkalmasak az egyedileg jelentkező kisebb energiaigények 3x32A-ig a hálózatra történő rácsatlakoztatásra. Az esetlegesen új igényként jelentkező családi házak, vagy egyéb fogyasztók ellátása folyamatosan biztosított.
- Nagyobb - 3x32A feletti - új igények esetén az E.ON ZRT.-hoz benyújtandó előzetes igénybejelentések elbírálásra kerülnek a csatlakozási feltételek meghatározásával.

Zöld, illetve megújuló energetikai létesítmények:

A községben ilyen energiaforrások nagyüzemi viszonylatban, az E.ON Zrt. hálózati villamos energiaellátásának csökkentése érdekében intézményi szinten nem létesültek.

Megjegyzendő, hogy a – Villamos Energia Törvény adta lehetőségeken belül - a Háztartási Kiserőmű (50kW energiatermelés nagyságrendig) kategóriájába tartozó, valamint a háztetőkre telepített fotovoltaikus napelem rendszerek létesítése, illetve megjelenése a lakossági igények kielégítésére várhatóan itt is általánossá válik.

Közvilágítás:

Palotabozsok községben a közvilágítás üzemeltetését, illetve korszerűsítését nem az E.ON Dél-dunántúli Áramhálózati Zrt., hanem az Önkormányzat részéről megbízott vállalkozó végezte.

A közvilágítás átfogó korszerűsítése, a hagyományos lámpatestek LED fényforrással üzemeltetett lámpatestekre történő kicserélésével 2017. évben megtörtént.

A lámpatestek a 0,4kV-os kommunális hálózat tartóoszlopaira kerültek.

15.5.2. A beépítésre szánt területek javasolt / tervezett villamos energiaellátása:

Az E.ON Zrt. részéről az esetlegesen újonnan jelentkező energiaigények teljesítése és a hálózatok karbantartása, állagmegóvása szándékán túlmenően hálózatépítés nem tervezett.

A község településfejlesztési terve a felmerülő villamos energiaigény szempontjából: Lf. jelű Falusias lakóterületeket, Vt. jelű Településközponti vegyes területeket, Gksz. jelű Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági területeket, Gipe. jelű Egyéb ipari gazdasági területeket, Közm. jelű Közműfejlesztési területeket, valamint K-Mű. jelű Mezőgazdasági üzemi fejlesztési területeket határoz meg.

A településfejlesztési terv szerint megnevezett Lf. Falusias lakóterület, valamint a Vt. Településközponti vegyes területek övezetein belül esetlegesen sorra kerülő fejlesztések, beépítések villamos energiaellátása a meglévő OTR 20/400 típusú transzformátor állomásokból, illetve az állomásokból kivezetett 0,4kV-os kommunális hálózatokról biztosítható. Amennyiben az újonnan jelentkező energiaigények indokolják, a Petőfi utcai községi OTR 20/250kVA-os állomás átépítéssel OTR 20/400kVA-os állomássá bővíthető.

A villamos energiaellátás szempontjából új KÖF/KIF transzformátor állomások létesítése válhat szükségessé a fejlesztési terv következő kijelölt négy területén:

1. A község déli belterületi részén a „Gksz” jelű Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület villamos energiaellátására, mely a Kossuth Lajos és az Árpád utcák vonala mentén, a Palotabozsoki vízfolyás környezetében került kijelölésre. Az energiaellátás várhatóan 1 db OTR 20/250kVA-os állomás létesítését igényli.
2. A község déli külterületi határánál, a Mohács felé vezető 5606-os út nyugati oldala mentén „K-Mű” jelű Mezőgazdasági üzemi terület került kijelölésre. Az ellátás várhatóan 1 db OTR 20/250kVA-os állomás létesítésével biztosítható.
3. A község ÉNy-i, az M6-os gyorsforgalmi út déli oldalánál lévő – a fejlesztési terven 4-es jelű akcióterület – „Gipe” jelű Egyéb ipari gazdasági terület villamos energiaellátására 1db OTR 20/400kVA-os állomás létesítése prognosztizálható.
4. A község ÉNy-i külterületén, az M6-os gyorsforgalmi út Véménd külterület felé eső – a fejlesztési terven 5-ös jelű akcióterület - térségében „Gipe” jelű Egyéb ipari gazdasági terület villamos energiaellátására 1 db OTR 20/400kVA-os állomás létesítése irányozható elő.

A jelenleg még nem igényelt, de a későbbiek során esetlegesen a község kül- illetve belterületein mégis jelentkező nagyobb villamos energiaellátást igénylő beruházások esetében az energiaellátást a meglévő 22kV-os hálózatról szerelt leágazásokkal létesítendő új OTR állomásokkal lehetséges biztosítani.

Igény esetén a község meglévő kisfeszültségű és közvilágítási hálózatai új KIF 0,4kV-os kommunális légvezetékes és közvilágítási hálózatok létesítésével fejleszthetők.

15.6 ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS

A község területén mind a vezeték nélküli (mikrohullám), mind pedig a vezetékes hálózatok megtalálhatók.

A vezetékes távbeszélő hálózat a községben teljes körűen kiépített, esetleges új előfizetői igényekre a szabad kapacitás rendelkezésre áll. A vezetékes telefon a mobiltelefonok térhódításával és az internetes telefonszolgáltatók megjelenésével – eredeti funkcióját tekintve – egyre kisebb jelentőségű. A vezetékes telefonhálózat szerepe a szélessávú internet-hozzáférés kiszolgálásában jelentős, bár az egyéb technológiák terjedése miatt csökkenő. Vonalas telefonon Palotabozsok a 69-es körzetszámon érhető el, szolgáltató a Magyar Telekom.

A kábeltelevíziós hálózatnak ugyancsak jelentős a szerepe, hisz a televíziós jeleken kívül internetes és telefonos szolgáltatások lebonyolítására is alkalmas.

Az egyes szolgáltatások előfizetési számának alakulását a szolgáltatók akciói, csomagkínálata és hűségidős konstrukciója nagyban befolyásolja, így sokszor a csomagajánlat miatt kedvezőbb olyan szolgáltatást is megvásárolni, amelyet az előfizető valójában nem használ (pl. vezetékes telefon).

A Palotabozsokon elérhető szolgáltatások:

<i>Szolgáltatás</i>	<i>Szolgáltatók</i>
Internet	vinet, bigblu
Mobilnet	Vodafone, Telekom, Yettel
Tv	Direct One, mindigTV
Mobiltelefon	Yettel, Vodafone, Telekom
Internet + telefon	Telekom

Forrás: telenet.hu

A településen szolgáltató TARR Kft. levélben jelezte, hogy a településen a szolgáltatás színvonalának javítása érdekében optikai állomásokat telepítettek. A közeljövőben újabb fejlesztéseket nem terveznek.

Palotabozsok közigazgatási területén található adótoronyok

- Az M6 autópálya déli oldalán, a 095/34 hrsz.-ú szántó területén – DIGI

A hírközlési építmények építésével, engedélyezésével kapcsolatos szabályokat az elektronikus hírközlési építmények elhelyezéséről és az elektronikus hírközlési építményekkel kapcsolatos hatósági eljárásokról szóló 20/2020. (XII.18.) NMHH rendelet tartalmazza. Amennyiben a hírközlési hálózat áthelyezése vagy átépítése szükséges, úgy ennek előírásai alapján kiviteli tervet kell készíteni arra jogosult tervezővel. E tervet benyújtva építési engedélyt kell kérni a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóságtól.

A reklámhordozókra és a tájékoztató eszközökre vonatkozó településképi követelményekről, illetve az elektronikus hírközlési sajátos építmények, műtárgyak elhelyezéséről Palotabozsok Község Önkormányzata Képviselő-testületének a településképi védelméről szóló 3/2019. (III. 14.) önkormányzati rendelete rendelkezik.

16. KATASZTRÓFAVÉDELEM, A TERÜLETEK HASZNÁLATÁT, ÉPÍTÉSI TEVÉKENYSÉGEKET BEFOLYÁSOLÓ VAGY KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐK

16.1. MÉRNÖKGEOLÓGIAI JELLEMZŐK

A település jelenlegi épített környezete alatti teherviselő köztér igen fiatal geológiai korú, szinte teljesen azonos – szakaszosan megismétlődő eolikus – üledékképződési viszonyokat mutató képződmény. A nyílt feltárások alapján a kőzetliszt vagy a lösz mindenütt meghatározó, mivel szinte minden építmény teherviselő közegét alkotja. A löszre közvetlenül települt – vízfolyások környezetében elhelyezkedő fiatal alluviumsorozat – a belterület építményeinek elhelyezkedése alapján valójában nem tekinthető teherviselőnek. A tartós teherviselésben szerepet kapó köztér olyan laza üledék, amely természetes állapotában közepes teherbírással jellemezhető és alkalmas új építmények terheinek tartós elviselésére. Teherviselő képessége azonban alapvetően függ mindenkor állapotától, fedettségétől és a növényzet feszítő vagy terhelő jelenlététől, hiszen erózióra és átázásra egyaránt igen érzékeny. Így nyitott állapotba kerülése együtt járhat olyan állapotváltozással is, amely lokálisan földtani veszélyforrások (pl. csúszás, roskadás, sárfolyás stb.) jelentkezését eredményezi.

Földtani veszélyforrások

A XX. században bekövetkezett és egyes magyarországi településeken az épített környezetre is veszélyeztetést jelentő tömegmozgások események és helyszínek áttekintése mellett az akkori településrendezési szempontokat is figyelembe véve történt – az 1970-es évektől kezdődően – az Országos Felszínmozgások Kataszter összeállítása. Elsősorban a károkozást eredményező gravitációs tömegmozgások (omlás, csúszás stb.) kerültek számbavételre a kataszter összeállításakor. Az eseményekről nyilvántartólap készült a mozgástípus és a helyi viszonyok sajátosságait is ismertetve, sőt egyes kárjelentkezések későbbi kezelését a kataszter alapadatainak birtokában kezdeményezték.

Az Országos Felszínmozgások Kataszter tartalma szerint Palotabozsok területére vonatkozóan XX. századi eseményként vagy korábbi történelmi időkben bekövetkezett tömegmozgások helyszín rögzítésére nem került sor. Napjainkban sem azonosítható olyan földrészlet a településen, ahol a meglévő épített környezetre közvetlen hatást gyakorló földtani veszélyforrás jelenléte megállapítható, vagy annak előjelek nélküli aktivizálódásaként gravitációs tömegmozgás kialakulásra utaló terepi előjelek mutatkoznának annak ellenére, hogy a teherviselő közeg gyors állapotváltozásokra alkalmas. A volt téglagyár kisebb részleges omlásokkal gyengülő kőzefala a meglévő épített környezetre nem jelent veszélyeztetést.

A jelenlegi állapotok ismertetése nem nagy területigényű, de mindenképpen megismétlődően jelentkező veszélyeztetés – elsősorban omlások – lehetséges helyszínének kell mindenképpen tekinteni a valamikori „Göbl-téglagyár” területét övező rendezetlen, pincékkel, omlásokkal és szakadásokkal gyengített kőzetsínt. A fal jelenlegi állapota alapján annak jövőben is megvalósuló átrendeződésére kell számítani, hiszen az ottani vájt pincék jelenleg felszakadó állapotúak és a peremvonalai fás növényzet nemcsak felesleges terhelést, hanem megismétlődően változó erősségű feszítést is gyakorol.

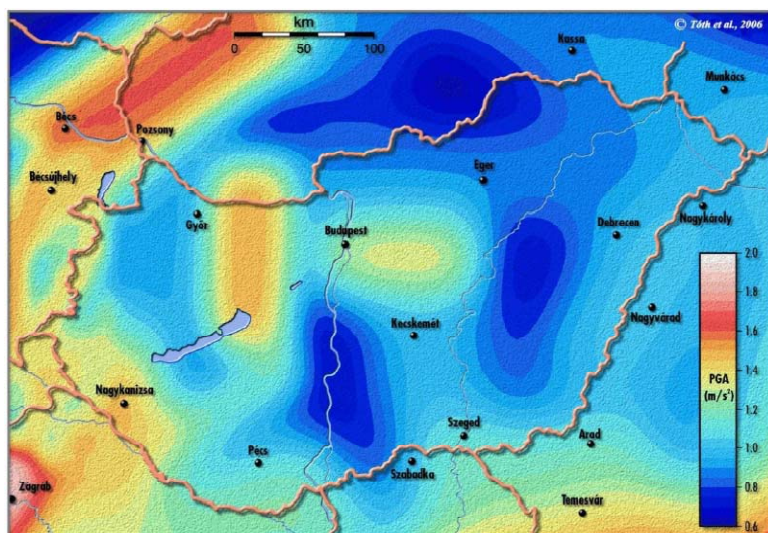
Építésföldtani viszonyok és értékelés

A településre jellemző földtani felépítés és az aktuális morfológiai viszonyok ismeretében a jelenlegi és a hatályos településrendezési terv módosítási szándéka keretében előirányzott területhasználati célok megvalósulását – valamint azok tartósságát – alapvetően a fiatal geológiai korú kőzetliszt (lösz) állapota és az aktuális felszíni formák jelenléte határozhatja meg. Amindenütt jelen lévő, így a jelenlegi belterület – és a tervezett építési helyszínek – alatti gyors állapotváltozásra alkalmas és erózióra is fokozottan érzékeny löszös sáv aktuális állapota és változásra való hajlama – külön feltételek teljesülével – jelenthet szűk területrészekre kiterjedően nem felismerhető előjelek nélküli veszélyeztetést gravitációs tömegmozgás esetleges kialakulásával. Ennek lehetősége adott a köztér mérnökgeológiai adottságai alapján, azonban a probléma jelentkezéséhez a szakszerűtlen emberi jelenlét is szükséges, hiszen az aktivizálódás mindenképpen klimatikus hatásokra következhet be a köztér alkalmasságát teljes mértékben kihasználva és szoros összefüggést is mutatva az ember

tevékenységével. A lehetséges káresemények megelőzéséhez viszont elégségesnek mutatkozik, ha a további területhasználat – a köztér mérnökgeológiai sajátosságainak és a klimatikus hatások várható kilengéseinek ismeretében – alkalmazkodással történik.

A belterület peremén több helyen is megmutatkozva mesterséges bevágásokkal kiképzett kőzetfalak megbontásával, valamint a történelmi területhasználat során fokozatosan kimélyült „mélyutas” részletek kihasználásával kerültek kialakításra azon pincék, melyeket a helyiek pincesoroknak is neveznek (pl. Rákóczi F. u., Petőfi S. u., Zrínyi M. u.). Kialakulásuk – a bejárat nyílásoknál tapasztalható állapotok szerint – szinte mindenhol vájással történt. Jelentős számmal vannak közöttük olyanok, amelyek jelenleg valós funkció nélküliek. Tartós használattal vagy esetleg biztosítással esetleg megbízható béleléssel kialakított pincék – a helyiek szerint – inkább csak elvétve találhatók (leginkább a Rákóczi F. utcai pincéknél vannak megerősített bejáratok). Ennek ismeretében a település távlati fejlesztésekor számításba kell venni a pincesorok jelenlétével terhelt területek elhelyezkedését és az ottani egyes üregek aktuális viszonyait, mivel a jövőben számítani kell a nem hasznosított és béleletlen állapotú pincék felszakadására, vagy a nem bejárhatóknál az egyértelmű előjelek nélküli beomlásra, felszakadásra. Kedvező helyi adottságnak tekinthető viszont, hogy a pincesorok vájt üregeinek szelvényei szinte mindenhol olyan irányokba tartanak, ahol a terepszinten jelenleg nem találhatók építmények, továbbá térbeli kiterjedésük és lehetséges felszakadásuk következménye nem veszélyeztető a közeli meglévő épített környezetre.

Földrengés veszélyeztetett területei

Palotabozsok területén a földrengés általi veszélyeztetettség a közepesnél alacsonyabbnak tekinthető, melyet az évekre visszamenő adatok, feljegyzések is alátámasztanak.

A Magyarországon amúgy is csekély erejű földrengések nincsenek jelentős hatással az itt élőkre.

Magyarország földrengés-veszélyeztetettsége

16.2 VÍZRAJZI VESZÉLYEZTETETTSÉG

A település területére vonatkozóan 2022. augusztusban vízkár-elhárítási terv készült.

A község a Véménd-Bári vízfolyás mellékágának, a Palotabozsoki-árok a vízgyűjtő területén helyezkedik el, ami a község felszíni vizeinek befogadója is. Az árok Palotabozsok belterületén megfelelő szelvénnel, de a domborzati adottságokhoz igazodva kis lejtéssel épült ki. A belterületi szakaszon az árok kezelőszávjá jelentős hosszon jelenleg nem biztosított, így az árok rendszeres évenkénti tisztítása, kaszálása és iszapolása csak nagyon nehézkesen végezhető el. Fontos lenne, hogy a rendezési tervben javasolt kezelő sáv alatti árokszakaszon, az árok megközelítését legalább a gyalogos megközelítésre alkalmassá tegyék.

Palotabozsok területét a Palotabozsoki árok 0+945-5+700 km közti szakasza érinti. Az árok a 3+500 km szelvényéig a külterületen, a Magyar Állam tulajdonában, és a Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság kezelésében van. Az érintett Palotabozsokot érintő szakasz helyrajzi száma: Palotabozsok 056.

A 3+500 km szelvénytől az árok tulajdonosa, és kezelője Palotabozsok Község Önkormányzata. Az árok a belterületi szakaszon a Rákóczi utcáig szinte csak a Petőfi utcából, a csatlakozó vízvezető

árkok mentén közelíthető meg. Az árok ezen a szakaszon kis lejtésű, nagy a feliszapolódás, a meder növényzettel erősen benőtt. A Rákóczi utca és a Tavasz utca kereszteződésében ez miatt többször voltak kiöntéssel járó vízkár események.

A vízelvezető kapacitás lecsökkenése miatt a vízfolyás mentén a mélyebb fekvésű ingatlanoknál, a Petőfi utcában is gyakoriak a kiöntések.

Palotabozsok településre rendelkezésre áll Vízkár elhárítási terv, ami jól bemutatja az árok feliszapolódása, és a meder érdekességét lényegesen megnövelő növényzet jelenlétének következményeit.

A tervben évenkénti minimum kétszeri kaszálást, és 5 évenként a meder kotrásának elvégzését javasolják.

Beavatkozási helyek a vízkár-elhárítási terv műszaki melléklete szerint

A Palotabozsoki árok főbb adatai a vízkár elhárítási terv alapján:

Az árok vízikönyvi száma: B.II/48.

Üzemeltető a 3+500 km szelvényig: DDVIZIG.

Üzemeltető 3+500-10+040 km szelvények között Palotabozsok önkormányzata.

A vízfolyás torkolati szelvényére a mértékadó vízhozam: $Q_{10\%}=7,2 \text{ m}^3/\text{s}$.

A vízgyűjtő terület $18,1 \text{ km}^2$

Befogadó a Véménd-Bári vízfolyás 8+830 km szelvénye a jobb parton.

Csatlakozási szint: 109,33 mBf.

A vízfolyás fenékesése az 1+870-6+600 km szakaszon: 3,58-4,48 ezrelék.

A vízoszlop magassága 1,22-1,95 m között alakul.

Átlagos fenékszélesség: 1,2 m.

Palotabozsok közigazgatási területét a külterületen érintik még az alábbi vízfolyások:

- A Véménd-Bári vízfolyás, Palotabozsoktól keletre, a vízfolyás 9+900-12+480 km szelvénye. A vízfolyás befogadója a Duna folyam.
- Horpács-patak, Palotabozsoktól nyugatra a külterületen. Befogadója a Csele patak.
- Sombereki vízfolyás, Palotabozsoktól nyugatra. Befogadója a Véménd-Bári vízfolyás Somberektől délre.

Belterületi vízvezető árkok:

A település belterületén a csapadékvíz elvezetésére az utak mellett nyílt szelvényű vízvezető árkok épültek. Az árkok a nagyobb esésű szakaszokon általában burkoltak, a kisebb lejtésű szakaszokon füvesített földárkok. Az árkok befogadója a Palotabozsoki árok.

Az árkok általában jól karbantartottak. A burkolatlan árkoknál 5 évente el kell végezni az iszapolást, és évente minimum kétszer a kaszálást.

A Hunyadi utcai csomópontnál a Kossuth Lajos utca mélypontjától a vízvezetést a Rákóczi utcai ingatlanok mögött, magánterületeken épített árkon vezetik el. Az árok néhány szakaszon megközelít ingatlanokat, néhány melléképület alatt zártan kerül átvezetésre. Az árok a Tavaszi utcánál a Palotabozsoki árokba csatlakozik.

Árvízveszély és árvíz elleni védelem

A települések ár-és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet melléklete szerint Palotabozsok település árvíz és belvíz szempontjából nem veszélyeztetett.

Palotabozsok település közigazgatási területén nincsenek elsőrendű árvízvédelmi művek, árvízi jelenségekkel nem kell számolni.

Árhullámok a kisvízfolyásokon hóolvadásból (tavaszi időszak), illetve heves csapadéktevékenységből (jellemzően általában nyári, őszi időszak) alakulhatnak ki. Helyi vízkárok elleni védekezésre akkor van szükség, ha:

- a vízgyűjtőről érkező vízhozam meghaladja a meder kiépítési vízhozamát,
- a meder nincs kellően karban tartva, vízszállító képessége lecsökkent,
- lefolyási akadályok keletkeznek a mederben.

A napjainkban egyre inkább jellemzővé vált hirtelen és koncentrált csapadékhullások következményeként a belterületen olyan „villám árvizek” kialakulása lehetséges, melyek a levonulási útvonalban lévő építmények állagát veszélyeztethetik. Ezen események ellen az elfolyási útvonalak nyitottságával lehet közvetetten védekezni. Ezen megfontolásból a településen a mélyvonalakban ne legyenek újabb építési helyek.

Belvízveszély

Baranya megye területrendezési terve alapján a községet a „Rendszeresen belvízjárta terület övezete” nem érinti.

A vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról szóló 147/2010.(IV.29.) Korm.rendelet 2.§ 19. pontja alapján magas talajvízállású terület az a terület, ahol a talajvíz felszíntől számított legmagasabb szintje 1,5 méter felett van. Palotabozsok a magas talajvízállású települések közé tartozik.

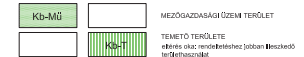
16.3 EGYÉB VESZÉLYFORRÁSOK

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtására kiadott 234/2011.(XI.10.) Korm.rendelet V. fejezete és 103.§(1) bekezdése értelmében a település II. katasztrófavédelmi osztályba van sorolva.

A településnek katasztrófavédelmi szempontból sorolt településeken a polgármesternek – a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervének közreműködésével – települési veszély elhárítási tervet kell készítenie. Ennek mellékletét képezi a külső védelmi terv és a helyi vízkár-elhárítási terv.

A kockázatértékelés alapján végrehajtott osztályba sorolás alapját a területfelhasználást, beépítést befolyásoló földtani tényezők szolgáltatták.

A település belterületének közúthálózatán nem jellemző a veszélyes áruszállítás.

KOKAS ÉS TÁRSA TERVEZŐ KFT.			
ÉPÍTÉSI ÉS TELEPŐLÉSTERVEZŐ IRODA			
Név 74702406	Írta NEM PÉTER, BUDAYGÁBOR, S.É.	Értékelte NEM PÉTER, BUDAYGÁBOR	Szám KOKAS-2012-001
74701782061	MUNKÁSIKÉRDŐLEK		2012.04.24
PALOTATÖRSÉKS KÖZSÉGI TELEPŐLÉSTERVE		V-1	
KÖZSÉGI HATÁROZÁS		ÉPÍTŐTERV	
MEGALAPOZÓ VÍZMÉRŐ		M 11-01/00	
ALLOKÁCIÓ	T-T-2013	TERVEZŐ	2012.11.

	MEGLEVŐ NAGY-KÖZEPNYOMÁSÚ FŐLDGÁZ ELOSZTÓ GERNYVEZETEK
	MEGLEVŐ FŐLDGÁZ-SZÁLLÍTÓ VEZETÉK
	TERVEZETT FŐLDGÁZ-SZÁLLÍTÓ VEZETÉK
	TERVEZETT MOHÁCS - BÁTASZÉK 132 KV-os ELOSZTÓ HALOZAT